

Dibuku ya ntete ya **SAMWELE NKOTOLO**

Samwele vwandaka mumbikudi, yandi kele muntu ya mansukina na kati ya bikuudi. Yandi vwandaka muntu ya bwala Lama mpe nkumbu ya yandi zola kutuba «Nzambi ke kuwaka.» Yandi salaka kisalu ya Nzambi na ntangu ya ntinu Sawule. Samwele vwandaka sala bisalu zole: kisalu ya luyalu ya yinsi mpe kisalu ya mumbikudi.

Bantu ya Isayeli vwandaka sosa na kuvwanda na ntinu mutindu bayinsi ya nkaka. Samwele zolaka ve mambu yina. Kasi Yave tumisaka yandi na kusala mutindu bantu vwandaka lomba. Na yina, yandi byekaka Sawule ntinu ya Isayeli.

Ntinu Sawule bandaka na kusala mambu ya yimbi na meso ya Yave. Ni yawu yina, Yave mangaka yandi, mpe soolaka Davidi, samu na kuyingisa yandi na kisika ya Sawule. Davidi kumaka kisadi ya Sawule. Na manima, yandi luti-saka bantangu mingi na kwendaka kima Sawule, samu ti Sawule zolaka kufwa yandi.

Dibuku yayi ke na kubambula beto moyo ti, kaka ni Yave kele ntinu ya tsyelika samu na bantu ya yandi. Muntu yina me lunga na kutwadisa bantu ya Isayeli, kaka ni muntu yina me ndima na kutumama na Yave.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Samwele kumaka kikuudi na Isayeli (1Sa 1.1-7.17).

- Yave soolaka Sawule mutindu ntinu ya Isayeli (1Sa 8.1-10.27).
- Bamvula ya ntete ya kintinu ya Sawule (1Sa 11.1-15.35).
- Yave soolaka Davidi mutindu ntinu. (1Sa 16.1-23).
- Davidi kufwaka Ngolyate (1Sa 17.1-58).
- Sawule vwandaka sosa na kufwa Davidi (1Sa 18.1-30.31).
- Yave kufwaka Sawule na bana ya yandi (1Sa 31.1-13).

Ane na Yinzo ya longo ya Silo

¹ Ya vwandaka na muntu mosi yina vwandaka zinga na mbanza Lamatayime-Sofime, kuna na kizunga ya myongo ya Efalayime. Nkumbu ya yandi vwandaka Elekana. Yandi vwandaka mwana ya Yeloyame, mpe mutekolo ya Eliwu. Eliwu vwandaka mwana ya Towu, mpe mutekolo ya Sufe, mu-Efalayime.

² Elekana vwandaka na bakento zole. Ane, kento ya ntete, mpe Penina, kento ya zole. Penina vwandaka na bana, kasi Ane vwandaka na bana ve.

³ Konso mvula, Elekana vwandaka na kifu ya katuka na mbanza ya yandi samu na kukwenda na bwala Silo*, na kwenda kusambila na ntadisi ya Yave, Nzambi ya binwani, mpe samu na kupesa yandi minkayulu. Bana zole ya Eli, Wofeni na Fineyase, vwandaka banganga-Nzambi ya Yave kuna na Silo.

* **1:3** *Silo* kele mwa bwala yina kele keba ve na bakilometele makumi tatu na node ya Yelusalemi.

⁴ Na kilumbu yina Elekana vwandaka pesa munkayulu, yandi vwandaka na kifu ya kupesaka bikunku ya mbisi† na kento ya yandi Penina, mpe na bana ya yandi ya babakala na ya bakento.

⁵ Kasi yandi vwandaka na kifu ya kupesaka na Ane kikunku ya kulutila mfunu. Samu ti yandi vwandaka zola mingi Ane, ata ti Yave kangaka Ane mabuta.

⁶ Mbanda ya yandi, Penina, vwandaka bika ve na kusombola yandi samu na kupesa yandi nkele, samu ti Yave kangaka yandi mabuta.

⁷ Konso mvula, ya vwandaka mutindu yina: ntangu Ane vwandaka kwenda na yinzo ya Yave, Penina vwandaka sombola yandi mutindu mosi. Na yina, Ane vwandaka dila, mpe yandi vwandaka manga na kudya.

⁸ Bakala ya yandi, Elekana, yufulaka yandi: «Ane, samu na yinki nge ke na kudila? Samu na yinki nge me manga na kudya? Samu na yinki nge ke na kyadi? Mu me lutila ve mfunu na bana kumi?»

⁹ Na manima ya kudya mpe ya kunwa kuna na Silo, Ane telamaka. Nganga-Nzambi Eli vwandaka ya kuvwanda na kyandu ya yandi pene-pene na mwelo ya yinzo ya Yave.

¹⁰ Ane vwandaka na kyadi, yandi vwandaka sambila mpe kudila mingi.

¹¹ Yandi salaka nsilulu yayi: «Yave, Nzambi ya binwani, kana nge tala bampasi ya ntima ya munu, kana nge bambukila munu moyo mpe nge

† 1:4 Muntu yina me pesa munkayulu vwandaka kudya ndambu ya mbisi ya kibulu yina yandi me pesa. Yandi vwandaka kudya yawu kintwadi na dikanda ya yandi.

zimbana ve munu, kana nge pesa na munu, kisadi ya nge, mwana ya bakala, mu ke pesa mwana yina na nge Yave samu na bilumbu nyonso ya luzingu ya yandi. Ata kilumbu mosi, ba ke katula bansuki ya yintu ya yandi».

¹² Mutindu yandi vwandaka sala lusambulu ya yinda na mantwala ya Yave, Eli vwandaka tala yinwa ya yandi.

¹³ Ane vwandaka zonza na yisi ya ntima ya yandi. Kaka bikoba ya yandi vwandaka ningana, kasi ndinga vwandaka wakana ve. Eli vwandaka banza ti Ane vwandaka na yisi ya malafu.

¹⁴ Eli tubaka na yandi: «Tii wapi ntangu nge ke vwanda na yisi ya malafu? Kwenda kola malafu ya nge na kisika ya nkaka.»

¹⁵ Ane vutulaka: «Ve, mfumu ya munu. Mu me kola ve malafu. Mu me kunwa vinu to malafu ya nkaka ve. Mu kele kento yina ke na kati ya manyongo. Mu vwandaka lakisa bampasi ya munu na Yave.

¹⁶ Kutala ve kisadi ya nge mutindu kimpumbulu, samu ti ni kyadi na manyongo ya ntima ya munu me sala ti mu sambila mingi mutindu yina.»

¹⁷ Eli vutulaka: «Kwenda na kizunu. Bika ti Nzambi ya Isayeli kupesa nge yina nge me lomba na yandi.»

¹⁸ Ane tubaka: «Bika ti nge tatamana na kulakisaka munu bumbote ya nge, munu kisadi ya nge.» Ane kwendaka, yandi kudyaka, mpe kizizi ya yandi vwandaka dyaka ve na kyadi.

¹⁹ Elekana na dikanda ya yandi vumbukaka na suka-suka. Bawu kwendaka fukama na mantwala ya Yave, samu na kusambila yandi. Na manima,

bawu vutukaka na bwala ya bawu, na Lama.

Mbutukulu ya Samwele

Elekana vukisaka mfulu na kento ya yandi Ane, mpe Yave bambukilaka Ane moyo.

²⁰ Na yina, Ane kuzwaka kivumu, mpe na manima, yandi butaka mwana ya bakala. Ane pesaka yandi nkumbu Samwele, samu ti yandi tubaka: «Mu lombaka yandi na Yave.»

²¹ Bakala ya yandi, Elekana kwendaka na dikanda ya yandi nyonso na kupesa na Yave munkayulu yina ba ke pesaka na konso mvula. Yandi kwendaka pesa mpe munkayulu samu na nsilulu yina yandi salaka.

²² Kasi Ane kwendaka ve, samu ti yandi tubaka na bakala ya yandi mutindu yayi: «Mu ke vingila tii ntangu yina mu ke zenga mwana mabene. Na manima, mu ke kwenda lakisa yandi na mantwala ya Yave. Mpe yandi ke zinga kuna bantangu nyonso.»

²³ Bakala ya yandi, Elekana, tubaka na yandi: «Sala mutindu nge zola. Bikana awa tii ntangu yina nge ke zenga yandi mabene. Bika ti yandi mosi Yave kulungisa mambu ya yandi.» Kento bikanaka na kupesaka mwana mabene, tii ntangu yina yandi zengaka mwana mabene.

²⁴ Na manima ya kuzenga mwana mabene, Ane nataka mwana na Silo. Yandi nataka mpe mwana ya ngombe ya mbakala ya bamvula tatu, Efa mosi ya faline, na saki ya mpusu ya kibulu ya kifuluka

na vinu. Yandi nataka mwana na Yinzo ya Yave, kuna na Silo. Mwana vwandaka ntete fyoti.

²⁵ Bawu kufwaka ngombe, mpe bawu pesaka yawu mutindu munkayulu. Bawu nataka mpe mwana na sika ya Eli.

²⁶ Ane tubaka: «Lemvokila munu, mfumu ya munu. Ya tsyelika, mu ke na kudya ndefi ti ni munu kento yina vwandaka awa pene-pene ya nge na kusambila Yave.

²⁷ Ni samu na mwana yayi mu vwandaka sambila. Mpe Yave me pesa munu yina mu vwandaka lomba na yandi.

²⁸ Ni yawu yina, munu mpe mu me kwiza pesa yandi na Yave. Yandi ke vwanda muntu ya Yave luzingu ya yandi nyonso.» Mpe bawu fukamaka na mantwala ya Yave.

2

Ane tondaka Yave

¹ Na yina, Ane sambilaka mutindu yayi:

«Na Yave, mu ke na kilengi ya kulutila.

Na Yave, mu me kuma na ngolo.

Mu lenda kufungula yinwa na mantwala ya bambeni ya munu.

Mu ke na kuyangalala samu ti, nge me sadisa munu.

² Ata muntu kele ya longo mutindu Yave,

Nzambi ya nkaka kele ve, kaka ni nge.

Ya kele ve na ditadi ya ngolo yina ke tabilaka mutindu Nzambi ya beto.

³ Beno bika na kuzonza konso ntangu na lunangu.

Beno zonza ve mambu yina kele ya buzitu ve.

Samu ti Yave kele Nzambi yina zaba mambu nyonso.

Mpe ni yandi ke fyongoninaka mavanga.

⁴ Munani ya binwani ya ngolo me zengana.

Kasi bayina vwandaka ya kulemba me kuma na ngolo.

⁵ Bayina vwandaka kudya mbote,

bawu ke na kusadila bantu ya nkaka samu na kuzwa kima ya kudya.

Kasi bayina vwandaka kufwa nsatu ke dyaka ve na nsatu.

Kento yina vwandaka kisita me buta bambala nsambwadi.

Kasi kento yina vwandaka na bana mingi ke na kubuta dyaka ve.

⁶ Yave ke salaka ti muntu kufwa,

mpe yandi ke salaka ti muntu kuzinga.

Yandi ke kulumunaka muntu na yinsi ya bantu ya kufwa,

mpe yandi ke basisaka muntu kuna.

⁷ Ni Yave ke kumisaka muntu mputu,

mpe ni yandi ke vwamisaka.

Yandi ke kululaka mpe yandi ke zangulaka.

⁸ Yandi ke telemisaka muntu ya mpamba, yina ke ya kubwa na ntoto.

Mpe yandi ke telemisaka mputu yina kele na mboloso*.

Samu na kuvwandisa bawu kintwadi na bantu ya mfunu.

Yandi ke pesaka bawu kyandu ya nkembo mutindu difwa.

* **2:8** *Mboloso* kele ni bima yina ba ke bikaka ti yawu bola samu na kusadila yawu na ntangu ya kukunda madya.

Samu ti, makunzi yina ke simbaka ntoto kele ya Yave.

Ni na zulu ya yawu, yandi tentikaka yinza.

⁹Yandi ke kebaka bantu ya kukwikama.

Kasi bantu ya yimbi ke zimbanaka na kati ya kitombe.

Samu ti muntu lenda kununga ve na ngolo ya yandi mosi.

¹⁰Yave ke nikaka bayina ke tediminaka yandi.

Yandi ke dumaka kuna na dizulu samu na kunika bawu.

Yave ke fundisa yinza nyonso.

Yandi ke pesa lulendo na ntinu yina yandi ke byeka.

Yandi ke bwela lulendo na ntinu yina yandi me soola.»

¹¹Na manima, Elekana vutukaka na yinzo ya yandi, na bwala Lama. Kasi mwana ya yandi, Samwele, bikanaka kuna na Silo samu na ku-sadila Yave, na lutwadusu ya nganga-Nzambi Eli.

Bana ya Eli

¹²Bana ya Eli vwandaka bimpumbulu. Bawu vwandaka zitisa ve Yave.

¹³Tala mutindu banganga-Nzambi yayi vwandaka sadila na mantwala ya bantu: Konso ntangu yina muntu vwandaka pesa munkayulu, kisadi ya nganga-Nzambi vwandaka kwiza ntangu ba vwandaka me manisa na kulamba mbisi. Yandi vwandaka kwiza na musoma ya bansongi tatu.

¹⁴Yandi vwandaka tula yawu na kati ya nzungu ya kulambila: ya vwanda nzungu ya nene, to nzungu ya fyoti, to nzungu ya ntoto. Nyonso yina

musoma vwandaka basisa na nzungu, nganga-Nzambi vwandaka baka yawu. Ni mutindu yina bawu vwandaka sadila na mantwala ya bantu nyonso ya Isayeli yina vwandaka kwiza kuna na Silo.

¹⁵ Ntete ti ba yoka mafuta ya kibulu, kisadi ya nganga-Nzambi vwandaka kwiza tuba na muntu yina vwandaka pesa munkayulu ti: «Pesa na nganga-Nzambi mbisi yina yandi ke yoka na tiya ya makala. Yandi ke ndima ve ti nge pesa yandi mbisi ya kulamba. Yandi ke ndima kaka mbisi ya nkunzu.»

¹⁶ Kana muntu yango tuba na yandi ti: «Beto yoka ntete mafuta.» Na manima, nge ke baka yina nge zola, kisadi vwandaka vutula na yandi: «Ve, pesa yawu malu-malu yayi. Kana ve, mu ke baka yawu na ngolo.»

¹⁷ Masumu ya bana yina ya Eli kumaka nene mingi na ntadisi ya Yave. Samu ti bawu vwandaka safula munkayulu yina bantu vwandaka pesa na Yave.

¹⁸ Samwele vwandaka sala kisalu ya yandi na mantwala ya Yave. Yandi vwandaka ntwenya mpe yandi vwandaka na kifu ya kulwataka efode ya lino.

Dikanda ya Samwele

¹⁹ Konso mvula, mama ya Samwele vwandaka tungila Samwele kiyunga ya fyoti. Yandi vwandaka natina yandi yawu ntangu yandi vwandaka kwenda kintwadi na bakala ya yandi na Silo, samu na kupesa munkayulu ya konso mvula.

²⁰ Eli vwandaka sakumuna Elekana na kento ya yandi na kutuba: «Bika ti Yave kupesa dyaka nge bana na kento yayi, samu na kuyingana na kisika ya mwana yina Ane pesaka na Yave.» Na manima, ba vutukaka na yinzo ya bawu.

²¹ Yave lakisaka bumbote ya yandi na Ane. Ane kuzwaka dyaka bivumu ya nkaka, mpe yandi butaka dyaka bana tatu ya babakala na bana zole ya bakento.

Ntwenya Samwele vwandaka kula na mantwala ya Yave.

Nganga-Nzambi Eli sembaka bana ya yandi

²² Eli vwandaka me nuna mingi. Yandi kuwaka mambu yina bana ya yandi vwandaka sala na sika ya bantu nyonso ya Isayeli. Yandi kuwaka mpe ti ba vwandaka vukisa mfulu na bakento yina vwandaka sala na mwelo ya Yinzo ya Mbwanu.

²³ Yandi tubaka na bawu: «Samu na yinki beno ke na kusala mambu ya mutindu yina? Mu ke na kuwa na bantu nyonso mambu ya beno ya yimbi, yina beno ke na kusalaka.

²⁴ Ve, bana ya munu. Mambu yina mu ke na kuwa kele mbote ve. Beno ke na kusala ti bantu kusala masumu na ntadisi ya Yave.

²⁵ Kana muntu me sala disumu na muntu ya nkaka, Nzambi ke vwanda nzonzi. Kasi, kana muntu me sala disumu na Yave, nani ke vwanda nzonzi ya yandi?» Bawu kuwaka ve mambu yina tata ya bawu zonzaka. Samu ti Yave kanisaka na kufwa bawu.

²⁶ Ntwenya Samwele vwandaka tatamana na kukula. Yandi vwandaka ya kuzolakana na meso ya Yave mpe na meso ya bantu.

Kitumbu ya Nzambi samu na Eli na dikanda ya yandi

²⁷ Muntu mosi ya Nzambi kwizaka tala Eli mpe tubaka na yandi: «Yave ke na kutuba: Ni munu ve salaka ti dikanda ya tata ya nge kuzaba munu na ntangu yina bawu vwandaka sadila Falawo† kuna na yinsi ya Ngipiti?

²⁸ Mu soolaka dikanda ya tata ya nge na kati ya makanda nyonso ya Isayeli samu na kuvwanda nganga-Nzambi ya munu. Yandi fwana kukwenda na mesa ya maaka, samu na kuyoka maaka ya nsunga ya mbote. Yandi fwana kulwata efode na mantwala ya munu. Mu pesaka na dikanda ya tata ya nge kikunku na kati ya minkayulu nyonso yina bana ya Isayeli ke pesaka munu.

²⁹ Samu na yinki beno ke na kusafula minkayulu mpe makabu ya munu yina mu tumisaka na kupesaka na yinzo ya munu? Samu na yinki nge ke na kuzitisa bana ya nge kulutila munu? Beno ke na kukuma nene na kudyaka bikunku yina me lutila mbote na kati ya minkayulu nyonso ya bantu ya munu ya Isayeli.

³⁰ Ni yawu yina, Yave, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: Mu tubaka ti dikanda ya nge na dikanda ya tata ya nge ke vwanda bantu ya munu ya seko. Kasi na ntangu yayi, Yave ke na kutuba, ya ke vwanda dyaka ve mutindu yina! Samu ti mu ke

† **2:27** Falawo Falawo ni ntinu ya yinsi ya Ngipiti.

zitisaka bayina ke zitisaka munu. Kasi bayina ke zitisaka munu ve, ba ke vwanda bantu ya mpamba.

³¹ Ntangu ke na kukwiza yina mu ke kufwa bantwenya nyonso ya dikanda ya nge, na ya dikanda ya tata ya nge. Ata muntu na dikanda ya nge ke nuna dyaka.

³² Ntangu mambu nyonso ke vwanda mbote samu na Isayeli, nge ke tala mpasi yina ke bwidila yinzo ya munu. Mpe ata muntu na dikanda ya nge ke kuma dyaka kiboba.

³³ Mu ke sala ti muntu mosi ya dikanda ya nge kuvwandaka bantangu nyonso pene-pene ya kiyokolo ya munu ya minkayulu samu na kusukisa nge ntima, mpe samu ti kyese ya nge kumanisa. Bantu nyonso ya nkaka ya dikanda ya nge ke kufwa na bantwenya nyonso.»

³⁴ «Mambu yina ke kumina Wofeni na Fineyase, bana zole ya nge, ke vwanda kidimbu samu na nge. Bawu nyonso zole ke kufwa kilumbu mosi.

³⁵ Na manima, mu ke soola nganga-Nzambi mosi ya kivuvu. Yandi ke sadila mutindu kele luzolo ya munu. Mu ke pesa yandi dikanda yina ke zingila. Bantangu nyonso, yandi ke sadila munu na ntadisi ya muntu yina mu ke byeka.

³⁶ Konso muntu yina ke bikana na dikanda ya nge ke kwiza fukimina yandi, samu na kusosa mwa ndambu ya mbongo na mwa kibuku ya dimpa. Muntu yina ke tuba: “Mulemvo ya nge. Pesa munu mwa kisalu na bisalu ya bunganga-Nzambi, samu ti mu banda na kuzwaka mwa kima ya kudya.”»

3

¹ Ntwenya Samwele vwandaka sadila Yave na lutwadusu ya Eli.

Nzambi kumisaka Samwele mumbikudi

Na bantangu yina, ya vwandaka mpasi na kuwa ti «Yave me tuba». Balumoni mpe vwandaka mpasi.

² Kilumbu mosi, na mpimpa, Eli vwandaka ya kulala na kisika ya yandi. Meso ya yandi bandaka na kutala dyaka mbote ve. Yandi kumaka mutindu mpofu.

³ Mwindi ya yinzo ya Yave vwandaka me kufwa ntete ve. Samwele vwandaka ya kulala na Yinzo ya Yave, na kisika yina vwandaka sanduku ya Nzambi.

⁴ Yave bokilaka Samwele mpe Samwele vutulaka: «Munu yandi yayi.»

⁵ Yandi kwendaka mbangu na sika ya Eli, mpe yandi tubaka: «Munu yandi yayi. Nge me bokila munu?» Eli vutulaka: «Mu me bokila nge ve. Vutuka ya nge, kwenda lala.» Na yina, Samwele kwendaka lala.

⁶ Yave bokilaka Samwele na mbala ya zole. Samwele telamaka, mpe yandi kwendaka na sika ya Eli. Yandi tubaka na Eli: «Munu yandi yayi. Nge me bokila munu?» Eli vutulaka: «Mwana ya munu, mu me bokila nge ve. Vutuka ya nge, kwenda lala.»

⁷ Samwele vwandaka me zaba ntete mbote ve Yave, samu ti Yave vwandaka me zonza ntete na yandi ve.

⁸ Yave bokilaka dyaka Samwele na mbala ya tatu. Samwele telamaka mpe kwendaka tala Eli.

Yandi tubaka na Eli: «Munu yandi yayi. Nge me bokila munu?» Eli bakulaka ti ni Yave vwandaka bokila mwana.

⁹ Eli tubaka na Samwele: «Vutuka, kwenda lala ya nge. Kana yandi bokila nge, tuba mutindu yayi: Yave, zonza ya nge, kisadi ya nge ke na kuwa.» Mpe Samwele kwendaka lala na kisika ya yandi.

¹⁰ Yave kwizaka dyaka mpe telamaka kuna. Yandi bokilaka Samwele mutindu bambala ya nkaka: «Samwele! Samwele!» Samwele vutulaka: «Zonza ya nge, kisadi ya nge ke na kuwa.»

¹¹ Yave tubaka na Samwele: «Tala, mu ke yidika dyambu na Isayeli. Konso muntu yina ke kuwa yawu ke yituka.

¹² Na kilumbu yina, mu ke lungisa mambu nyonso ya mpasi yina mu tubaka samu na Eli mpe dikanda ya yandi, mu ke bika ata mpasi mosi ve.

¹³ Mu zabisaka yandi ti mu ke fundisa dikanda ya yandi seko, samu na yimbi yina yandi salaka. Yandi zabaka ti bana ya yandi vwandaka vweza munu, kasi yandi sembaka bawu ve.

¹⁴ Ni yawu yina, na yina me tadila dikanda ya Eli, mu me kudya ndefi: Mu ke katula ata fyoti ve masumu ya dikanda ya Eli, ata ti ba pesa minkayulu to makabu samu na yawu.»

¹⁵ Samwele vwandaka ya kulala tii na suka. Na manima, yandi fungulaka myelo ya yinzo ya Yave. Yandi vwandaka na boma na kuzabisa Eli lumoni yina.

¹⁶ Kasi Eli bokilaka Samwele mpe tubaka na yandi: «Samwele, mwana ya munu!» Samwele vutulaka: «Munu yandi yayi.»

¹⁷ Eli yufulaka Samwele: «Yinki yandi me zabisa nge? Mulemvo ya nge, kubumbila munu yawu ve. Bika ti Nzambi kupesa nge kitumbu ya ngolo kana nge bumba munu ata mwa dyambu mosi na mambu nyonso yina yandi me zabisa nge.»

¹⁸ Na yina, Samwele zabisaka yandi mambu nyonso. Yandi bumbaka ata dyambu. Eli tubaka: «Yandi keke Yave! Bika ti yandi kusala yina yandi zola.»

¹⁹ Samwele kulaka. Yave vwandaka na yandi. Mambu nyonso yina Yave vwandaka pesa Samwele na kuzonza, yawu vwandaka salama.

²⁰ Na yina, kubanda na kizunga ya Dane na node tii na kizunga ya Beele-Seba na sude, bantu nyonso ya Isayeli zabaka ti ya tsyelika Samwele vwandaka mumbikudi ya Yave.

²¹ Yave tatamanaka na kumonikaka kuna na Silo. Yave vwandaka monikina Samwele kuna na Silo na nzila ya mambu ya yandi.

4

¹ Samwele vwandaka kumisa mambu ya Yave na bantu nyonso ya Isayeli.

Sanduku ya Yave na maboko ya bambeni

Kilumbu mosi, bantu ya Isayeli kwendaka bwa-bana ba-Filiseti samu na kunwana. Bawu kwendaka yidika kisika ya bawu pene-pene na kisika yina ba ke bokilaka Ebene-Ezele. Ba-Filiseti yidikaka kisika ya bawu na kizunga ya Afeke.

² Ba-Filiseti tandamaka na mulonga samu na kunwanisa bantu ya Isayeli. Muzingu kumaka ngolo, mpe ba-Filiseti nungaka bantu ya Isayeli.

Na muzingu yina, ba-Filiseti kufwaka keba ve mafunda yiya (4 000) ya bantu na mulonga ya Isayeli.

³ Bantu ya Isayeli vutukaka na kisika ya bawu. Bakuluntu ya Isayeli tubaka: «Samu na yinki Yave me sala ti bubu yayi ba-Filiseti kununga beto? Beto kwenda baka Sanduku ya Ngwisani ya Yave na Silo. Yawu kwiza na kati-kati ya beto, mpe yawu vuukisa beto na maboko ya mitantu ya beto.»

⁴ Bawu fidisaka bantu na Silo. Bantu yango vutukaka na Sanduku ya Ngwisani ya Yave, Yave Nzambi ya binwani, yina kele ya kuvwanda na kati-kati ya bakeluba. Bana zole ya Eli, Wofeni na Fineyase, kwizaka kintwadi na Sanduku ya Ngwisani ya Nzambi.

⁵ Ntangu sanduku ya Yave kumaka na kisika ya bantu ya Isayeli, bawu nyonso salaka milolo. Mpe ntoto ninganaka.

⁶ Ba-Filiseti kuwaka milolo yina. Bawu tubaka: «Yina milolo ya yinki ba-Ebeleyo ke na kusala na kisika ya bawu?» Ba-Filiseti zabaka ti sanduku ya Yave kwizaka na kisika ya ba-Ebeleyo.

⁷ Na yina, ba-Filiseti kumaka na boma. Bawu vwandaka tuba: «Nzambi me kwiza na kisika ya bawu. Aa kyadi na beto! Ya ke vwanda dyaka ve mutindu ya vwandaka ntete.

⁸ Aa Kyadi! Nani ke kuula beto na maboko ya banzambi* yayi ya ngitukulu? Ni banzambi

4:4 Bakeluba Mba 3.24 * **4:8** Ya kele ni bantu yina zaba Nzambi ve ke na kutuba «banzambi», samu ti bawu ke kwikilaka na banzambi mingi. Na kutala mbote, bawu ke na kuzonzila Nzambi.

yayi salaka ti bampasi ya mutindu na mutindu kukumina bantu ya Ngipiti na yinsi ya kuyuma.

⁹ Ba-Filiseti, beno vwanda na kibakala. Beno vwanda na ngolo. Kana ve, beno ke vwanda mindongo ya ba-Ebeleyo, mutindu bawu vwandaka mindongo ya beno. Beno vwanda na kibakala, beno nwana!»

¹⁰ Ba-Filiseti bandaka na kunwana, mpe bawu nungaka Isayeli. Bantu ya Isayeli kimaka, konso muntu na yinzo ya yandi. Ba nungaka bawu na mutindu mosi ya yimbi. Mafunda makumi tatu (30 000) ya bantu kufwaka na kati ya binwani ya Isayeli yina ke tambulaka na makulu.

¹¹ Ba-Filiseti bakaka sanduku ya Nzambi. Bana nyonso zole ya Eli, Wofeni na Fineyase kufwaka.

Lufwa ya Eli na ya bokilo ya yandi

¹² Muntu mosi ya kifumba ya Bezame katukaka na kisika ya mvita na kukwenda mbangu na Silo. Yandi kumaka na Silo kaka na kilumbu yina. Binkuti ya yandi vwandaka ya kupasuka. Mpe yandi vwandaka na ntoto na yintu.

¹³ Ntangu yandi kumaka, Eli vwandaka pene-pene na nzila. Yandi vwandaka ya kuvwanda na kyandu ya yandi na kuingilaka, samu ti yandi vwandaka na boma samu na sanduku ya ngana ya Nzambi. Muntu yango kwizaka pesa nsangu na mbanza, mpe bantu nyonso ya mbanza bandaka na kulooka na kyadi.

¹⁴ Ntangu Eli kuwaka makelele yina, yandi tubaka: «Yina makelele ya yinki?» Muntu yango kwizaka pesa nswalu-nswalu nsangu na Eli.

¹⁵ Eli vwandaka na bamvula makumi yivwa na nana. Yandi vwandaka tala dyaka ve.

¹⁶ Muntu yango tubaka na Eli: «Mu me katuka na mvita. Kaka bubu yayi mu me kima kuna.» Eli tubaka: «Mwana ya munu, yinki me luta kuna?»

¹⁷ Muntu yina nataka nsangu vutulaka: «Ba-Filiseti me nunga Isayeli, mpe Isayeli me kima. Ba me nunga Isayeli na mutindu mosi ya yimbi. Bana ya nge nyonso zole, Wofeni na Fineyase, me kufwa. Ba-Filiseti me baka sanduku ya Nzambi.»

¹⁸ Kaka na ntangu yina yandi zonzilaka dyambu ya sanduku ya Nzambi, Eli yina vwandaka ya ku-vwanda na kyandu ya yandi bwidilaka na dikosi, na lweka ya mwelo ya mbanza. Dikosi ya yandi pasukaka, mpe yandi kufwaka, samu ti yandi vwandaka me nuna, mpe yandi vwandaka dema. Yandi twadisaka Isayeli bamvula makumi yiya.

¹⁹ Bokilo ya Eli, kento ya Fineyase, vwandaka na kivumu. Yandi vwandaka me kuma pene-pene ya kubuta. Yandi kuwaka ti ba bakaka sanduku ya Nzambi, mpe ti bokilo ya yandi na bakala ya yandi kufwaka. Mbala mosi, yandi betamaka mpe butaka, samu ti misongo simbaka yandi.

²⁰ Mutindu yandi vwandaka pene-pene na lufwa, ba kento yina vwandaka pene-pene na yandi zabisaka yandi: «Kutala boma ve. Nge me buta mwana ya bakala.» Kasi yandi zonzaka ata dyambu. Yandi landaka ve mambu ya bawu.

²¹ Yandi pesaka na mwana nkumbu Ikabode (yina zola kutuba: nkembo me manisa). Yandi tubaka: «Nkembo me basika na Isayeli», samu ti ba bakaka sanduku ya Nzambi, mpe samu ti bokilo

ya yandi na bakala ya yandi kufwaka.

²² Yandi tubaka: «Nkembo me basika na Isayeli, samu ti ba bakaka sanduku ya Nzambi.»

5

Sanduku ya Nzambi na sika ya ba-Filiseti

¹ Ba-Filiseti bakaka sanduku ya Nzambi kuna na Ebene-Ezele, mpe ba nataka yawu na Asedode.

² Ba-Filiseti bakaka sanduku ya Nzambi, bawu nataka yawu na yinzo ya nzambi ya bawu Dangone. Bawu tulaka yawu pene-pene ya Dangone*.

³ Na kilumbu yina landaka, ba-Asedode vumbukaka na suka-suka. Ba kwendaka tala Dangone ya kubwa kizizi na ntoto na mantwala ya sanduku ya Yave. Ba bakaka Dangone mpe ba vutulaka yawu na kisika ya yawu.

⁴ Na kilumbu yina landaka, bawu vumbukaka na suka-suka. Bawu kwendaka tala Dangone ya kubwa kizizi na ntoto na mantwala ya sanduku ya Yave. Yintu ya Dangone na maboko ya yandi nyonso zole ya kuzengana, mpe ya kubwa na mwelo. Kaka kitini ya nzutu ya Dangone bikanaka.

⁵ Ni yawu yina, tii na kilumbu ya bubu yayi, banganga-nzambi ya Dangone na bayina nyonso ke kotaka na kati ya yinzo ya Dangone kuna na Asedode, ba ke dyataka dyaka ve mwelo ya Dangone samu na kutoka mpe kubasika.

⁶ Yave lakisaka lulendo ya yandi na ba-Asedode. Yandi talisaka bawu mpasi mingi. Yandi pesaka bamputa na bimbevo ya mawumbu na bantu ya

* 5:2 Dangone vwandaka kiteki.

Asedode, na bantu ya babwala yina vwandaka pene-pene.

⁷ Ntangu bantu ya Asedode talaka mutindu yina, bawu tubaka: «Sanduku ya Nzambi ya Isayeli fwana kuvwanda dyaka ve na sika ya beto. Samu ti yawu ke na kotalisa beto mpasi, beto na nzambi ya beto Dangone.»

⁸ Bawu fidisaka bantu na kwenda bokila bamfumu nyonso ya ba-Filiseti. Bawu tubaka na bawu: «Yinki beto ke sala na sanduku ya Nzambi ya Isayeli?» Bawu vutulaka: «Sanduku ya Nzambi ya Isayeli fwana kwenda na mbanza Ngate.» Na yina, bawu fidisaka sanduku ya Nzambi ya Isayeli kuna na Ngate.

⁹ Na manima ya kunata yawu kuna, Yave lakisaka lulendo ya yandi na bantu ya mbanza yina. Yandi kotisaka vwanzi ya nene mingi na kati ya bawu. Yandi pesaka bimbevo na bantu ya mbanza yango. Mpe bawu kuzwaka bamputa na bimbevo ya mawumbu, kubanda na bana ya fyoti tii bantu ya kukula.

¹⁰ Na yina, bawu fidisaka sanduku ya Nzambi na mbanza Ekelone. Kasi ntangu sanduku ya Nzambi kumaka na Ekelone, ba-Ekelone lookaka: «Bawu me nata sanduku ya Nzambi ya Isayeli na sika ya beto samu na kufwa beto na bantu ya beto.»

¹¹ Bawu fidisaka bantu na kwenda bokila bamfumu nyonso ya ba-Filiseti. Bawu tubaka: «Beno vutula sanduku ya Nzambi ya Isayeli. Yawu fwana vutuka na kisika yina yawu vwandaka. Samu ti yawu kufwa ve beto na bantu ya beto.» Nsisi ya lufwa kotaka na mbanza nyonso, samu

ti na ngolo nyonso, Nzambi lakisaka lulendo ya yandi kuna.

¹² Bantu yina kufwaka ve kuzwaka bamputa na bimbevo ya mawumbu. Kuyawula ya bantu ya mbanza yina wakanaka tii na zulu.

6

Ba-Filiseti vutulaka sanduku ya Nzambi na Isayeli

¹ Sanduku ya Yave salaka bangonda nsambwadi na ntoto ya ba-Filiseti.

² Ba-Filiseti bokilaka banganga-nzambi ya bawu na bantu yina ke talaka mambu. Ba yufulaka bawu: «Yinki beto ke sala na sanduku ya Yave? Beno zabisa beto wapi mutindu beto ke sala na kuvutula yawu na kisika yina yawu vwandaka.»

³ Banganga-nzambi ya bawu na bantu yina ke talaka mambu tubaka: «Kana beno ke vutula sanduku ya Nzambi ya Isayeli, beno vutula ve yawu mpamba. Kasi, beno vutula yawu na kikodi. Na yina, beno ke beluka. Mpe beno ke zaba samu na yinki Nzambi yina vwandaka bika ve na kutalisa beno mpasi na lulendo ya yandi.»

⁴ Ba-Filiseti yufulaka: «Wapi mutindu ya kikodi beto ke pesa yandi?» Banganga-nzambi ya bawu na bantu yina ke talaka mambu vutulaka: «Beno pesa bifwani tanu ya mawumbu ya wolo, na bampuku tanu ya wolo, mutindu kele lutangu ya bamfumu ya ba-Filiseti. Samu ti beno nyonso na bamfumu ya beno, beno kuzwaka bimbevo ya mutindu mosi.»

⁵ Beno yidika bifwani ya mawumbu ya beno, na bifwani ya bampuku yina ke na kumwangisa yinsi. Beno pesa nkembo na Nzambi ya Isayeli. Kuzaba ve kana yandi ke lembika lulendo ya yandi yina ke na kukwamisa beno, na banzambi ya beno, mpe yinsi ya beno.

⁶ Beno kanga ve bantima ya beno mutindu salaka bantu ya Ngipiti na ntinu ya bawu Falawo. Ntangu Nzambi talisaka bawu mpasi, bawu bikaka bantu ya Isayeli ba kwenda ya bawu.

⁷ Beno yidika pusu-pusu ya malu-malu. Beno baka bangombe zole yina ke na kupesa ntete bana mabene. Beno ke baka yina ba me sadila ntete kisalu ve. Beno kanga bangombe yango na pusu-pusu. Mpe beno vutula bana ya bawu na mpaka.

⁸ Beno baka sanduku ya Yave, mpe beno tula yawu na pusu-pusu. Beno tula na kati ya mwa sanduku ya fyoti bima ya wolo yina beno ke pesa samu na kikodi. Beno tula mwa sanduku yango pene-pene ya sanduku ya Yave. Na manima, beno fidisa pusu-pusu ya kwenda.

⁹ Beno ke tala: kana yandi baka nzila yina ke kwendaka na mbanza Bete-Semese kuna na Isayeli, beto ke zaba ti ni Nzambi ya Isayeli vwan-daka talisa beto mpasi ya nene. Kana ve, beto ke zaba mpe ti ni lulendo ya yandi ve vwandaka kwamisa beto. Mpe bampasi ya beto kwizaka kaka mutindu yina.

¹⁰ Ba-Filiseti salaka mutindu yina. Bawu bakaka bangombe zole yina vwandaka pesa ntete bana mabene. Bawu kangaka bangombe yango na pusu-pusu. Bawu kangilaka bana ya bangombe yina na mpaka.

¹¹ Bawu tulaka na pusu-pusu sanduku ya Yave, na mwa sanduku ya fyoti yina vwandaka bam-puku ya wolo na bifwani ya mawumbu ya bawu.

¹² Bangombe kwendaka mbala mosi na nzila ya Bete-Semese. Ba landaka kaka nzila yina. Ba vwandaka tambula na kwendaka wakisa bandinga ya bawu. Ba vwandaka kwenda ve na lumoso to na lubakala. Bamfumu ya ba-Filiseti vwandaka landa bawu na manima tii na ndilu ya Bete-Semese.

¹³ Bantu ya Bete-Semese vwandaka yonzika bambuma ya faline na mudimba. Ntangu ba vumbulaka yintu na kutala, bawu talaka sanduku. Mpe bawu yangalalaka na kutala yawu.

¹⁴ Pusu-pusu kumaka na bilanga ya Yeswa, muntu ya Bete-Semese, mpe yawu telamaka kuna. Ditadi ya nene vwandaka kuna. Ba pasulaka bayinti yina ba yidikilaka pusu-pusu yina. Mpe ba pesaka bangombe mutindu Munkayulu ya Kuyoka na Yave.

¹⁵ Ba-Levi kulumunaka sanduku ya Yave, mpe mwa sanduku yina vwandaka kuna na bima ya wolo. Ba tulaka yawu na zulu ya ditadi yina. Na kilumbu yina, bantu ya Bete-Semese pesaka Yave minkayulu ya kuyoka na minkayulu ya nkaka.

¹⁶ Na manima ya kutala mambu yina, bamfumu nyonso tanu ya ba-Filiseti vutukaka ya bawu na Ekelone kaka na kilumbu yina.

¹⁷ Bifwani ya mawumbu ya wolo yina ba-Filiseti pesaka na Yave mutindu kikodi vwandaka: mosi samu na Asedode, mosi samu na Ngaza, mosi

samu na Asekelone, mosi samu na Ngate, mosi samu na Ekelone.

¹⁸ Ya vwandaka mpe na bampuku ya wolo, mutindu kele lutangu ya bambanza yina bamfumu tanu ya ba-Filiseti vwandaka twadisa, ya vwanda babwala ya fyoti to bambanza yina vwandaka na bibaka ya lukengolo. Tii bubu yayi, ditadi ya nene yina ba tulaka sanduku ya Yave kele na bilanga ya Yeswa, kuna na Bete-Semese.

¹⁹ Yave pesaka kitumbu na bantu ya Bete-Semese samu ti bawu talaka na kati ya sanduku ya Yave. Yandi kufwaka bantu makumi nsambwadi na kati ya mafunda makumi tanu (50 000) ya bantu. Bantu nyonso ya nkaka kotaka na kyadi, samu ti Yave pesaka bawu kitumbu ya nene mingi.

²⁰ Bantu ya Bete-Semese tubaka: «Nani lenda telama na mantwala ya Yave, Nzambi yayi ya longo? Ntangu yandi ke katuka na beto kwaku, na sika ya banani yandi ke kwenda?»

²¹ Bawu fidisaka bantumwa na sika ya bantu yina ke zingaka na mbanza Kilyate-Yeyalime, samu na kuzabisa bawu mutindu yayi: «Ba-Filiseti vutulaka sanduku ya Yave. Benno kwiza baka yawu mpe beno nata yawu na sika ya beno.»

7

¹ Bantu ya Kilyate-Yeyalime kwizaka mpe nataka sanduku ya Yave. Bawu kwendaka na yawu na yinzo ya Abinadabe, na zulu ya mongo. Bawu byekaka mwana ya yandi Eleyazale samu na kukengaka sanduku ya Yave.

Samwele, zuzi ya Isayeli

² Kubanda kilumbu yina ba kwendaka tula sanduku na mbanza Kilyate-Yeyalime, bamvula mingi lutaka. Ya salaka bamvula makumi zole. Bantu nyonso ya Isayeli vwandaka yawula na ntadisi ya Yave.

³ Samwele tubaka na bantu nyonso ya Isayeli: «Kana beno me vutuka na Yave na ntima ya beno nyonso, beno katula banzambi ya nzenza mpe biteki ya Asetalete* na kati-kati ya beno. Ben pesa bantima ya beno na Yave, mpe beno sadila kaka yandi. Na yina, yandi ke kuula beno na maboko ya ba-Filiseti.»

⁴ Bana ya Isayeli katulaka biteki ya Baale† mpe biteki ya Asetalete. Bawu sadilaka kaka Yave.

⁵ Samwele tubaka: «Ben kutikisa bantu nyonso ya Isayeli na bwala Misepa. Mu ke sambila Yave samu na beno.»

⁶ Bawu yonzamaka na Misepa. Bawu tekaka maza, bawu mwangisaka yawu na ntadisi ya Yave. Bawu minaka nsoki na kilumbu yina. Na kisika yina, bawu tubaka: «Beto me sumuka na ntadisi ya Yave.» Samwele kumaka zuzi ya bana ya Isayeli, kuna na Misepa.

⁷ Ba-Filiseti kuwaka ti bana ya Isayeli yonzamaka na Misepa. Na yina, bamfumu ya ba-Filiseti kwendaka na kunwanisa Isayeli. Bana ya Isayeli kuwaka yawu, mpe bawu kumaka na boma ya ba-Filiseti.

* **7:3** *Asetalete* vwandaka nzambi ya kento. Yandi vwandaka nzambi yina ke pesaka mabuta. † **7:4** *Baale* vwandaka nzambi ya ba-Fenisye, na ba-Kaanani mpe ba-Mowabe.

⁸ Bana ya Isayeli tubaka na Samwele: «Kuvwanda ve swii! Kubika beto ve! Yawula na Yave, Nzambi ya beto, samu ti yandi kuula beto na maboko ya ba-Filiseti.»

⁹ Samwele bakaka mwana ya dimeme yina vwandaka kunwa ntete mabene. Yandi pesaka yawu mutindu Munkayulu ya Kuyoka na Yave. Yandi yawulaka na sika ya Yave samu na Isayeli, mpe Yave pesaka yandi mvutu.

¹⁰ Ntangu yina Samwele vwandaka pesa munkayulu, ba-Filiseti kwendaka nwanisa Isayeli. Kasi na kilumbu yina, Yave wakisaka makelele ya nzasi ya nene na sika ya ba-Filiseti. Yandi kotisaka vwanzi na kati ya bawu. Mpe Isayeli nungaka bawu.

¹¹ Bantu ya Isayeli landaka ba-Filiseti kukatuka na Misepa tii kuluta bwala ya Bete-Kale. Bantu ya Isayeli nungaka ba-Filiseti.

¹² Na yina, Samwele bakaka ditadi mosi, mpe yandi telemisaka yawu na kati-kati ya Misepa mpe kisika yina ba ke bokilaka Sene[‡]. Yandi pesaka yawu nkumbu Ebene-Ezele[§] mpe yandi tubaka: «Yave me sadisa beto tii na kisika yayi.»

¹³ Ba-Filiseti kufwaka nsoni. Bawu vwandaka tula dyaka ve dikulu na ntoto ya Isayeli. Yave vwandaka lakisa bawu lulendo ya yandi bantangu nyonso yina Samwele vwandaka zuzi ya Isayeli.

¹⁴ Bambanza yina ba-Filiseti botolaka na Isayeli vutukaka na maboko ya Isayeli. Kubanda Ekelone tii Ngate, Isayeli katulaka kizunga yina na lutumu

[‡] 7:12 *Sene* zola kutuba dinu. [§] 7:12 *Ebene-Ezele* zola kutuba: Ditadi ya lusalusu.

ya ba-Filiseti. Kizunu kotaka na kati ya Isayeli na ba-Amoli.

¹⁵ Samwele vwandaka zuzi ya Isayeli luzingu ya yandi nyonso.

¹⁶ Konso mvula, yandi vwandaka zungana na bambanza Betele, na Ngilengale, na Misepa. Yandi vwandaka zuzi ya Isayeli na bisika nyonso yina.

¹⁷ Na manima, yandi vwandaka vutuka na mbanza Lama, kisika vwandaka yinzo ya yandi. Kuna mpe, yandi vwandaka zuzi ya Isayeli. Yandi yidikaka kuna kiyokolo ya minkayulu samu na Yave.

8

Bantu ya Isayeli lombaka ntinu

¹ Ntangu Samwele nunaka, yandi soolaka bana ya yandi mutindu bazuzi na Isayeli.

² Nkumbu ya mwana ya yandi ya ntete vwandaka Yowele. Nkumbu ya mwana ya yandi ya zole vwandaka Abya. Bawu vwandaka bazuzi na mbanza Beele-Seba.

³ Kasi bana ya yandi landaka ve bansalulu ya yandi. Bawu vwandaka landa ndandu. Na yina, bawu vwandaka na kifu ya kundimaka madeso ya bana. Mpe banzengolo ya bawu vwandaka ya kusungama ve.

⁴ Bakuluntu nyonso ya Isayeli vukanaka mpe bawu kwendaka tala Samwele kuna na Lama.

⁵ Bawu tubaka na yandi: «Nge, nge me nuna yimeni. Bana ya nge ke na kulandaka ve bansalulu ya nge. Na yina, pesa beto ntinu yina ke yala

beto, mutindu ya ke salamaka na bayinsi ya nkaka nyonso.»

⁶ Samwele yangalalaka ve na mambu yina bawu zonzaka ntangu ba tubaka ti: «Pesa beto ntinu yina ke yala beto.» Na yina, Samwele sambilaka Yave.

⁷ Yave tubaka na Samwele: «Kuwa mambu nyonso yina bantu ya Isayeli ke zonza na nge. Ni nge ve bawu ke na kumanga, kasi ni munu bawu ke na kumanga. Bawu ke na kuzola dyaka ve ti mu yala bawu.

⁸ Mutindu bawu vwandaka sala kubanda kilumbu yina mu basisaka bawu na yinsi ya Ngipiti tii bubu yayi, ni mutindu yina kaka bawu ke na kusala nge. Bawu mangaka munu na kusadila banzambi ya nkaka.

⁹ Ntangu yayi, sala mutindu ba zola. Kasi kebisa bawu mpe zabisa bawu luve yina ntinu yina ke yala bawu ke vwanda na yawu.»

Mambu yina ntinu ke na luve ya kusala

¹⁰ Samwele zabisaka mambu nyonso ya Yave na bantu ya Isayeli yina vwandaka lomba yandi ntinu.

¹¹ Yandi tubaka: «Yayi ni mambu yina ntinu yina ke yala beno kele na luve ya kusala: yandi ke baka bana ya beno ya babakala samu ti bawu kunata bapusu-pusu na bampunda ya yandi. Bawu ke banda na kwendaka tekila na mantwala ya kipusu-pusu ya yandi.

¹² Yandi ke tula bawu bamfumu yina ke twadisa mafunda ya bantu, to bamfumu yina ke twadisa makumi tanu ya bantu. Yandi ke tula ba ya nkaka na kisalu ya kusalaka bilanga ya yandi mpe

kuyonzikaka bambuma ya yandi. Ba ya nkaka na kisalu ya kuyidikaka binwanunu ya yandi, to bima ya bapusu-pusu ya yandi.

¹³ Yandi ke tula bana ya beno ya bakento na kisalu ya kuyidikaka mananasi. Ba ya nkaka na kisalu ya kulambaka madya. Ba ya nkaka na kisalu ya kulambaka mampa.

¹⁴ Yandi ke baka bilanga ya beno ya kulutula mbote: ya vwanda bilanga ya bayinti ya vinu, to bilanga ya bayinti ya olive. Yandi ke pesa yawu na bisadi ya yandi.

¹⁵ Yandi ke tumisa beno na kupesa yandi dime ya madya ya bilanga ya beno, na ya bilanga ya beno ya bayinti ya vinu. Yandi ke pesa yawu na bantu ya yandi ya luyalu mpe na bisadi ya yinzo ya yandi.

¹⁶ Yandi ke baka bisadi ya beno ya kulutula mbote, ya babakala na ya bakento, na bantwenya ya beno, na bambuluku ya beno. Yandi ke sadisa bawu bisalu ya yandi.

¹⁷ Yandi ke tumisa beno na kupesa yandi dime ya mameme na bankombo ya beno. Mpe beno, beno ke kuma bandongo ya yandi.

¹⁸ Ntangu yina, beno ke yawula samu na ntinu ya beno yina beno ke soola. Kasi na ntangu yango, Yave ke pesa beno mvutu ve.»

¹⁹ Kasi bantu ya Isayeli mangaka na kuwila Samwele. Bawu tubaka: «Mambu ve! Beto zola ti ntinu mosi kuyala beto!

²⁰ Beto mpe, beto ke vwanda mutindu bayinsi nyonso ya nkaka. Ntinu ya beto ke twadisa beto. Yandi ke vwanda mfumu ya binwani ya beto.

Yandi ke vwanda na mantwala ya binwani ya beto na mizingu.»

²¹ Samwele kuwaka mambu nyonso yina bantu ya Isayeli tubaka. Mpe yandi zonzaka yawu na Yave.

²² Yave tubaka na Samwele: «Sala mutindu ba zola. Pesa bawu ntinu.» Na manima, Samwele zonzaka na bantu ya Isayeli: «Beno kwenda ya beno, muntu-muntu na mbanza ya yandi.»

9

Sawule mpe bambuluku yina zimbanaka

¹ Ya vwandaka na muntu mosi na yinsi ya Bezame, nkumbu ya yandi Kise, mwana ya Abiyele. Abiyele vwandaka mwana ya Selole. Selole vwandaka mwana ya Bekolate. Bekolate vwandaka mwana ya Afya. Afya vwandaka Mwana ya Muntu mosi ya kifumba ya Bezame. Kise vwandaka kinwani ya ngolo.

² Yandi vwandaka na mwana na nkumbu Sawule. Sawule vwandaka ntwenya ya kitoko. Ata muntu mosi na kati ya bantu ya Isayeli lutilaka yandi na kitoko. Yandi lutilaka mpe bawu nyonso na yinda. Mitela ya bantu nyonso vwandaka suka na magembo ya yandi.

³ Kilumbu mosi, bambuluku ya Kise*, tata ya Sawule, zimbanaka. Kise tubaka na mwana ya yandi Sawule: «Baka ntwenya mosi na kati ya bisadi ya munu. Beno kwenda sosa bambuluku yina.»

* **9:3** Bambuluku yina ba ke na kuzonzila awa vwandaka bambuluku ya mbakala ve, kasi ya nkento.

⁴ Sawule na kisadi tambulaka na kizunga nyonso ya myongo ya Efalayime, tii na yinsi nyonso ya Salisa. Kasi, bawu talaka ve bambuluku. Bawu tambulaka mpe na yinsi nyonso ya Salime. Kasi, bawu talaka ata kima. Bawu tambulaka tii na kati ya yinsi nyonso ya Bezame. Kuna mpe, bawu talaka kima ve.

⁵ Ntangu bawu kumaka na yinsi ya Sufe, Sawule tubaka na kisadi ya yandi, yina vwandaka na yandi: «Beto vutuka ya beto. Kana ve, tata ke zimbana mambu ya bambuluku mpe yandi ke vwanda na boma samu na beto.»

⁶ Kisadi yango tubaka na yandi: «Na kati ya mbanza yayi, ya kele na muntu mosi ya Nzambi, yandi ke muntu ya nsangu. Mambu nyonso yina yandi ke zonzaka, yawu ke salamaka. Beto kwenda tala yandi. Kuzaba ve kana yandi ke zabisa beto wapi nzila beto ke baka.»

⁷ Sawule tubaka na kisadi ya yandi: «Kana beto kwenda kuna, yinki beto ke natina muntu ya Nzambi yina? Beto ke dyaka ve na mampa na bankutu ya beto. Beto kele ve na dikabu ya kupesa yandi. Yinki beto ke nata?»

⁸ Kisadi vutulaka na Sawule: «Awa, mu kele na bikunku yiya na kati ya bikunku kumi ya Basekele. Mu ke pesa yandi yawu. Yandi ke zabisa beto wapi nzila beto ke baka.»

⁹ Na ntangu ya ntama, na yinsi ya Isayeli, kana muntu me kwenda yufula luzolo ya Nzambi, yandi vwandaka tuba ti: «Mu me kwenda na sika ya muntu yina ke talaka mambu.» Samu ti mumbikudi ya bubu yayi, ba vwandaka bokila

yandi: «Muntu yina ke talaka mambu.»

¹⁰ Sawule tubaka na kisadi ya yandi: «Ya ke dibanza ya mbote. Beto kwenda kuna.» Bawu kwendaka na mbanza yina vwandaka muntu ya Nzambi.

¹¹ Ntangu bawu vwandaka yuluka mongo samu na kukuma na mbanza, bawu talaka bandumba yina vwandaka basika na mbanza na kwenda teka maza. Bawu yufulaka bandumba yina: «Muntu yina ke talaka mambu, yandi ke kwaku?»

¹² Bandumba yina vutulaka na bawu: «Ee, yandi ke na mantwala kuna. Kasi beno sala mbangu. Yandi me kwiza bubu yayi na mbanza, samu ti ni bubu yayi makanda ya bantu ke kwenda pesa minkayulu na kisika ya lusambulu yina kele na zulu ya mongo.

¹³ Ntangu beno ke kuma na mbanza, beno ke kuta yandi ntete ti yandi yuluka na kisika ya lusambulu yina kele na zulu ya mongo samu na kudya. Bantu ke kudya ve kana yandi me kuma ve. Samu ti ni yandi ke sakumuna ntete minkayulu. Na manima, bantu yina ba bokilaka ke kudya. Beno kwenda malu-malu yayi. Beno ke kuta yandi.»

Sawule bwabanaka Samwele

¹⁴ Bawu kwendaka na mbanza. Ntangu ba vwandaka kota na mbanza, Samwele mpe vwandaka basika na mantwala ya bawu, samu na kuyuluka na kisika ya lusambulu, yina kele na zulu ya mongo.

¹⁵ Na kilumbu yina tekilaka nkwizulu ya Sawule, Yave tubaka na Samwele:

¹⁶ Mbasi, na ngunga yayi kaka, mu ke fidisa nge muntu ya yinsi ya Bezame. Nge ke byeka yandi samu ti yandi kuvwanda mfumu ya Isayeli, bantu ya munu. Yandi ke kuula bantu ya munu na maboko ya ba-Filiseti, samu ti mu me tala bampasi ya bantu ya munu. Mpe mu me kuwa biyawula ya bawu.

¹⁷ Ntangu Samwele talaka Sawule, Yave tubaka na yandi: «Tala muntu yina mu zabisaka nge. Ni yandi ke yala bantu ya munu.»

¹⁸ Sawule belamaka na kisika yina vwandaka Samwele, na mwelo ya mbanza. Yandi tubaka: «Mulemvo ya nge, zabisa munu wapi sika kele yinzo ya muntu yina ke talaka mambu.»

¹⁹ Samwele vutulaka na Sawule: «Ni munu muntu ke talaka mambu. Luta na mantwala ya munu mpe beto yuluka na kisika ya lusambulu yina kele na zulu ya mongo. Bubu yayi, beno ke kudya kintwadi na munu. Mbasi na suka, mu ke zabisa nge mambu nyonso yina ke na kukwamisa nge. Na manima, mu ke pesa nge nzila ya kukwenda.

²⁰ Kutala ve ntima mpasi samu na bambulukulu yina zimbanaka ya me kuma bubu yayi bilumbu tatu. Yawu talanaka yimeni. Bima nyonso ya ntalu ya Isayeli ya kele ya nani? Ya kele ve ya nge na dikanda nyonso ya tata ya nge?»

²¹ Sawule vutulaka: «Mu kele muntu ya kifumba ya Benzame, kifumba yina me lutila fyoti na bifumba ya Isayeli. Dikanda ya munu mpe me lutila fyoti na makanda nyonso ya kifumba ya Bezame. Samu na yinki nge ke na kuzonzila munu mutindu

yina?»

²² Samwele nataka Sawule mpe kisadi ya yandi na kisika ya kuzangama. Yandi kwendaka kotisa bawu na kivinga yina ba ke diilaka. Mpe yandi vwandisaka bawu na kisika ya mfunu yina ba kubikaka samu na bantu yina ba bokilaka. Lutangu ya bantu yina ba bokilaka vwandaka keba ve makumi tatu.

²³ Samwele zabisaka na kilambi-madya: «Pesa kikunku yina mu zabisaka nge na kubumba.»

²⁴ Kilambi-madya bakaka kito na mukila ya kibulu. Yandi nataka yawu na mantwala ya Sawule. Samwele tubaka na Sawule: «Yayi ni mbisi yina ba bumbilaka nge, baka nge kudyu. Mu bumbilaka nge yawu ntangu mu bokilaka bantu na mukembo yayi.» Sawule kudyaka kintwadi na Samwele na kilumbu yina.

²⁵ Na manima, bawu katukaka na kisika ya lusambulu yina kele na zulu ya mongo samu na kuvutuka na mbanza. Na yinzo, Samwele moka na Sawule na zulu ya muludi ya kuyalumuka.

Samwele byekaka Sawule ntinu ya Isayeli

²⁶ Kilumbu yina landaka, Samwele na Sawule vumbukaka na suka-suka. Ntangu bwisi kut-syaka, Samwele bokilaka Sawule na muludi ya kuyalumuka. Yandi tubaka: «Telama, beto kwenda mu bika nge na nzila.» Sawule telamaka, mpe bawu basikaka bawu nyonso zole na Samwele.

²⁷ Ntangu bawu kulumukaka na nsuka ya mbanza, Samwele tubaka na Sawule: «Tuba na

kisadi ya nge na kutekila na mantwala.» Kisadi lutaka na mantwala. Samwele zonzaka na Sawule: «Telama ntete mwa fyoti. Mu ke zabisa nge mambu yina Nzambi me zonza.»

10

¹ Samwele bakaka kitutu ya mafuta. Yandi mwangisaka yawu na yintu ya Sawule. Yandi fibaka yandi mpe tubaka: «Yave me byeka nge samu ti nge vwanda mfumu ya mvwilu ya yandi.

² Bubu yayi, ntangu nge ke bika munu, nge ke bwabana babakala zole kuna na Selesa, pene-pene ya ndyamu ya Lakele, na ndilu ya kizunga ya Bezame. Bawu ke tuba na nge: “Bambuluku yina nge kwendaka sosa me talana. Tata ya nge me bika mambu ya bambuluku, mpe yandi me banda na kutala ntima mpasi samu na beno. Yandi ke na kutuba: Yinki mu ke sala samu na mwana ya munu?”

³ Na manima, nge ke tatamana na kulanda nzila ya nge. Nge ke kuma na yinti ya telembente ya Tabole. Na kisika yina, nge ke bwabana bantu tatu, yina ke na kwendaka na Yinzo ya Nzambi, yina kele na Betele. Mosi na bawu ke vwanda na bana tatu ya bankombo. Ya nkaka ke vwanda na mampa tatu. Ya nkaka ke vwanda na saki ya mpusu ya kibulu ya kifuluka na vinu.

⁴ Bawu ke pesa nge mbote. Mpe bawu ke pesa nge mampa zole. Nge ke baka yawu.

⁵ Na manima, nge ke kuma na mbanza Ngibeya-Eloyime, na kisika yina ba-Filiseti tulaka nkonga ya binwani. Ntangu nge ke kota na mbanza, nge ke kutana nkonga mosi ya mimbikudi, yina me

katuka na kisika ya lusambulu yina kele na zulu ya mongo. Bawu ke tutuka. Na mantwala ya bawu ke vwanda bantu yina ke sika bisikulu: bangoma ya fyoti, matutu, bansambi.

⁶ Mpeve ya Yave ke kuzwa nge. Nge ke tutuka kintwadi na bawu. Mpe nge ke kituka muntu ya nkaka.

⁷ Ntangu bidimbu yayi ke salama, sala yina nge fwana kusala. Samu ti Nzambi kele na nge.

⁸ Na manima, nge ke tekila munu na Ngilengale. Munu, mu ke kwiza kutana nge kuna, samu na kupesa minkayulu ya kuyoka, na minkayulu ya kiwisa. Nge vingila munu bilumbu nsambwadi, tii ntangu yina mu ke kwiza kuta nge. Mu ke zabisa nge mambu yina nge fwana kusala.»

⁹ Ntangu Sawule tekaka Samwele manima na kubika yandi, Nzambi kitulaka ntima ya Sawule. Mpe bidimbu nyonso yina salamaka kaka na kilumbu yina.

¹⁰ Ntangu Sawule, na kisadi ya yandi, kumaka na Ngibeya, nkonga mosi ya mimbikudi kwizaka bwabana yandi. Mpeve ya Nzambi kuzwaka Sawule. Mpe yandi bandaka na kututuka na kati-kati ya bawu.

¹¹ Bayina nyonso zabaka Sawule talaka ti yandi vwandaka sala mutindu vwandaka sala mimbikudi. Bantu vwandaka yufula bawu na bawu: «Yinki me kumina mwana ya Kise? Sawule mpe me kuma mumbikudi?»

¹² Muntu mosi yina vwandaka kuna vutulaka: «Nani ke mfumu ya bawu?» Ni yawu yina ba ke zonzaka kingana yayi: «Sawule mpe me kuma mumbikudi?»

¹³ Ntangu Sawule manisaka na kututuka, yandi yulukaka na kisika ya lusambulu, yina kele na zulu ya mongo.

¹⁴ Mpangi ya tata ya Sawule yufulaka Sawule na kisadi ya yandi: «Wapi sika beno vwandaka?» Sawule vutulaka: «Beto kwendaka sosa bambuluku. Kasi beto me tala yawu ve. Ni yawu yina, beto me kwenda tala Samwele.»

¹⁵ Mpangi ya tata ya Sawule tubaka: «Zabisa munu yinki Samwele me tuba na beno.»

¹⁶ Sawule vutulaka: «Yandi me zabisa na beto ti bambuluku talanaka.» Sawule zabisaka ve mpangi ya tata ya yandi mambu yina Samwele zonzaka na yina me tadila kintinu.

Nzambi soolaka Sawule mutindu ntinu

¹⁷ Samwele bokilaka bantu ya Isayeli na bwala Misepa, na mantwala ya Yave.

¹⁸ Yandi tubaka na bana ya Isayeli: «Yave, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: Ni munu basisaka Isayeli na yinsi ya Ngipiti. Mu kuu-laka beno na maboko ya bantu ya Ngipiti mpe na maboko ya bimfumu nyonso yina vwandaka nyokola beno.

¹⁹ Kasi bubu yayi, ni beno ke na kumanga Nzambi ya beno. Nzambi yina me vuukisa beno na bampasi ya beno mpe na byadi ya beno. Beno me tuba: “Pesa beto ntinu yina ke yala beto!” Ntangu yayi, beno luta na mantwala ya Yave, mutindu kele bifumba ya beno mpe makanda ya beno.»

²⁰ Samwele bokilaka mosi-mosi na bifumba nyonso ya Isayeli na kubelama. Kifumba ya Bezame soolamaka.

²¹ Yandi bokilaka dikanda mosi-mosi ya kifumba ya Bezame. Dikanda ya Mateli soolamaka. Mpe Sawule, mwana ya Kise, soolamaka. Ba sosaka Sawule, kasi ba talaka yandi ve.

²² Ba yufulaka dyaka Yave: «Ya ke dyaka na muntu ya nkaka yina me kwiza awa?» Yave vutulaka: «Yandi ke ya kubumbama na kati-kati ya bifunda.»

²³ Ba kwendaka na mbangu nyonso kuna na kubaka yandi. Yandi telamaka na kati-kati ya bantu nyonso. Yandi vwandaka yinda, kulutula bawu nyonso. Mitela ya bantu nyonso vwandaka suka na magembo ya yandi.

²⁴ Samwele tubaka na bantu nyonso: «Beno me tala muntu yina Yave me soola? Na beno nyonso, ya kele ve na muntu mutindu yandi.» Bantu nyonso salaka milolo ya nsayi mpe bawu tubaka: «Nkembo na ntinu!»

²⁵ Samwele zabisaka na bantu ya Isayeli wapi mutindu ke vwandila luve ya ntinu. Yandi sonikaka mambu yina na dibuku. Mpe yandi tulaka dibuku yina na mantwala ya Yave. Na manima, yandi vutulaka bantu, konso muntu na yinzo ya yandi.

²⁶ Sawule mpe kwendaka na bwala ya yandi na Ngibeya. Bantu ya ngolo, yina Nzambi kotilaka na ntima, kwendaka kintwadi na yandi.

²⁷ Ya vwandaka mpe na bimpumbulu yina vwandaka tuba: «Ni muntu yayi ke vuukisa beto?» Bawu vwezaka yandi. Mpe bawu natinaka yandi ata dikabu. Kasi Sawule zonzaka ata dyambu ve.

Sawule nungaka ba-Amone

¹ Nayase, ntinu ya ba-Amone, kwendaka nwanisa mbanza Yabese, na kizunga ya Ngalaade, kuna na Isayeli. Bantu nyonso ya Yabese tubaka na Nayase: «Sala ngwisani na beto samu ti beto kusadila nge.»

² Nayase, ntinu ya ba-Amone, vutulaka na bawu: Mu ke ndima kusala ngwisani na beno. Kasi dyambu ni yayi: Mu ke tobola disu ya lubakala ya mosi na mosi na beno samu na kutalisa bantu nyonso ya Isayeli nsoni.

³ Bakuluntu ya mbanza Yabese tubaka na yandi: «Pesa beto bilumbu nsambwadi. Beto ke fidisa bantumwa na ntoto nyonso ya Isayeli. Kana ya kele ve na muntu yina lenda vuukisa beto, beto ke tumama na nge.»

⁴ Bantumwa kumaka na Ngibeya, mbanza ya Sawule. Bawu zabisaka na bantu ya mbanza mambu yina. Bantu nyonso bandaka na kulooka mpe kudila.

⁵ Ntangu Sawule katukaka na bilanga na bangombe ya yandi, yandi yufulaka: «Samu na yinki bantu nyonso ke na kudila?» Ba zabisaka yandi mambu yina bantu ya Yabese tubaka.

⁶ Ntangu Sawule kuwaka mambu yina, mpeve ya Nzambi kuzwaka yandi. Yandi kuzwaka nkele ya kulutila.

⁷ Yandi bakaka bangombe zole. Yandi zengaka bawu bitini-bitini. Mpe yandi fidisaka bantumwa na kunata yawu na sika ya bantu nyonso ya ntoto ya Isayeli. Yandi tubaka: «Muntu yina ke vwanda ve na manima ya Sawule mpe Samwele samu na

kukwenda na muzingu, ni mutindu yayi ba ke sala na bangombe ya yandi.»

Samu na mambu yina, Yave salaka ti bantu nyonso kuzwa boma. Mpe bawu kwendaka mutindu muntu mosi.

⁸ Kuna na bwala Bezeke, Sawule talaka mbote-mbote bankonga ya binwani. Bawu vwandaka bankama tatu ya mafunda (300 000) ya bana ya Isayeli mpe mafunda makumi tatu (30 000) ya babakala ya Yuda.

⁹ Bawu zonzaka na bantumwa yina kwizaka na kwenda tuba na bantu ya Yabese ya Ngalaade ti: «Mbasi, na ngunga ya midi, beno ke kuzwa lusalusu.» Bantumwa kwendaka zabisa nsangu yina na bantu yina ke vwandaka na Yabese. Mpe bantu yina ya Yabese yangalalaka.

¹⁰ Bantu ya Yabese tubaka na ba-Amone: «Mbasi, beto ke banda na kutumama na beno, mpe beno ke sala beto mutindu beno zola.»

¹¹ Na kilumbu yina landaka, Sawule kabulaka bantu ya yandi na bankonga tatu. Bawu kotaka na kisika ya bambeni, ntete bwisi kutsya. Bawu kufwaka ba-Amone tii na ngunga ya midi. Bayina vuukaka na lufwa, mwanganaka. Nge lendaka tala dyaka ve bantu zole na kisika mosi.

¹² Bantu ya Isayeli tubaka na Samwele: «Banani vwandaka zonga ti “Ni Sawule ke vwanda ntinu ya beto?” Beno pesa beto bawu samu ti beto kufwa bawu!»

¹³ Kasi Sawule tubaka: «Ba ke kufwa ata muntu na kilumbu yayi. Samu ti bubu yayi, Yave me nungisa Isayeli.»

¹⁴ Na manima, Samwele tubaka na bantu ya

Isayeli: «Beno kwiza, beto kwendeno na Ngilengale, samu na kusingisa kintinu ya Sawule.»

¹⁵ Bantu nyonso kwendaka na Ngilengale. Bawu pesaka kimfumu na Sawule na mantwala ya Yave, kuna na Ngilengale. Na kisika yina, bawu pesaka Yave minkayulu ya kiwisa. Sawule, na bantu nyonso ya Isayeli, yangalalaka mingi na kisika yina.

12

Kinzonzi ya Samwele na bantu ya Isayeli

¹ Samwele zonzaka na bantu nyonso ya Isayeli: «Mu me sala nyonso yina beno lombaka na munu. Mu me tula ntinu yina ke yala beno.

² Kubanda bubu yayi, ni yandi ke twadisa beno. Munu, mu me nuna yimeni. Bansuki ya munu me kuma mpembe. Bana ya munu mpe kele na kati-kati ya beno. Munu, mu me twadisa beno kubanda buntwenya ya munu tii bubu yayi.

³ Munu yandi yayi. Kana muntu me tala dyambu na munu, bika ti yandi zonga na mantwala ya Yave mpe na mantwala ya muntu yina yandi me byeka. Mu me botola ngombe ya nani? Mu me botola mbuluku ya nani? Nani mu me nyokola? Nani mu me talisa mpasi? Mu me baka madeso ya bana na nani samu na kubumba yimbi ya yandi? Beno zabisa munu, mu ke vutula beno yawu!»

⁴ Bawu vutulaka: «Nge me nyokola beto ve. Nge me talisa beto ve mpasi. Nge ndimaka ve madeso ya bana na muntu.»

⁵ Samwele tubaka na bawu: «Bubu yayi, Yave kele mbangi ya munu. Muntu yina yandi me byeka mpe kele mbangi ti beno me kuzwa ve dyambu na munu.» Bawu vutulaka: «Ee, bambangi!»

⁶ Na yina, Samwele tubaka: «Ni Yave salaka kintwadi na Moyize mpe Aloni. Ni yandi mpe basisaka bankooko ya beno na Ngipiti.

⁷ Ntangu yayi, beno telama kisika beno kele. Mu ke fundisa beno na mantwala ya Yave samu na mambu nyonso ya ludedomo yina yandi me sadila beno, na mambu yina yandi sadilaka bankooko ya beno.

⁸ Ntangu Yakobi kwendaka na Ngipiti, bankooko ya beno yawulaka na Yave. Yave fidisaka Moyize na Aloni. Bawu basisaka bankooko ya beno na Ngipiti. Bawu nataka bawu na kwiza zinga na kisika yayi.

⁹ Kasi, bankooko ya beno zimbanaka Yave, Nzambi ya bawu. Ni yawu yina, Yave yekulaka bawu na maboko ya Sisela, mfumu ya binwani ya mbanza Asole. Yandi yekulaka bawu mpe na maboko ya ba-Filiseti mpe na maboko ya ntinu ya yinsi ya Mowabe, bayina nwanisaka bawu.

¹⁰ Bawu yawulaka na Yave na kutuba: «Beto me sala masumu samu ti, beto me bika Yave. Beto me sadila banzambi Baale na banzambi Asetalete. Ntangu yayi, kuula beto na maboko ya bambeni ya beto mpe beto ke sadila nge».

¹¹ Na yina, Yave fidisaka Yelubaale. Yandi fidisaka Bedane, yandi fidisaka Zefete, yandi fidisaka Samwele. Yandi kuulaka beno na maboko ya bambeni yina vwandaka pene-pene na beno. Ni

yawu yina, beno me zinga na kizunu.

¹² Kasi, ntangu beno talaka ti Nayase, ntinu ya ba-Amone, kwizaka nwanisa beno, beno tubaka na munu ti: “Ve! Beto zola ti ntinu mosi kuyala beto”, ata ti Yave, Nzambi ya beno, ni yandi kele ntinu ya beno.

¹³ Ntangu yayi, ntinu yina beno me soola, yandi yayi. Beno me lomba ntinu, Yave me pesa beno ntinu, yina ke yala beno.

¹⁴ Kana beno zitisa Yave, kana beno sadila yandi, kana beno kuwa ndinga ya yandi, kana beno manga ve na kutumama na mambu ya Yave, beno, na ntinu yina ke yala beno, ke tatamana na kulanda Yave, Nzambi ya beno.

¹⁵ Kasi, kana beno kuwa ve ndinga ya Yave, kana beno manga na kutumama na mambu ya Yave, Yave ke semba beno na ngolo nyonso, mutindu yandi sembaka bankooko ya beno.

¹⁶ Ntangu yayi, beno kubama na kutala kimumu ya nene yina Yave ke lakisa na meso ya beno.

¹⁷ Ntangu yayi kele ntangu ya kuyonzika bambuma ya faline. Kasi, mu ke lomba na Yave mpe yandi ke wakisa bidumu mpe yandi ke nokisa mvula. Na yina, beno ke bakula mbote-mbote ti beno me sala yimbi ya nene na meso ya Yave na kulomba ntinu.»

¹⁸ Samwele lombaka na Yave. Mpe kaka na kilumbu yina, Yave wakisaka bidumu mpe yandi nokisaka mvula. Bantu nyonso kumaka na boma mingi ya Yave mpe ya Samwele.

¹⁹ Bantu nyonso tubaka na Samwele: «Lomba na Yave, Nzambi ya nge, samu na beto bisadi ya nge,

samu ti beto kufwa ve. Samu ti, na kulomba ntinu, beto me bwela yimbi na zulu ya masumu nyonso ya beto.»

²⁰ Samwele tubaka na bawu: «Beno tala boma ve. Ni beno me sala yimbi nyonso yayi. Kasi beno tatukila ve Yave. Beno sadila yandi na ntima nyonso ya beno.

²¹ Beno tatukila ve Yave na kusadila banzambi yina kele kaka ya mpamba. Bawu kele na ndandu ve, mpe bawu lenda kuula muntu ve, samu ti bawu kele bima ya mpamba.

²² Yave ke bika ve bantu ya yandi samu na nkumbu ya yandi ya nene. Yandi bakaka lukanu ya kusala ti beno vwanda bantu ya yandi.

²³ Munu mpe, mu lenda ata fyoti ve kusala disumu yayi na Yave, ya kubika na kusambidila beno. Mu ke lakisa beno nzila ya mbote mpe ya kusungama.

²⁴ Kasi beno zitisa Yave. Beno sadila yandi na kukwikama nyonso mpe na bantima nyonso ya beno. Beno tala mambu nyonso ya nene yina yandi me sala samu na beno.

²⁵ Kasi, kana beno sala yimbi, beno ke kufwa, beno na ntinu ya beno.»

13

Sawule salaka yimbi

¹ *Ntangu Sawule kumaka ntinu, yandi vwan-daka na bamvula [makumi tatu]. Yandi yalaka Isayeli bamvula [makumi yiya] - zole.

* **13:1** Lutangu ya bamvula yina ba me zonzila na kibuku yayi ke ya kuzabana mbote ve.

² Sawule soolaka babakala mafunda tatu (3 000) ya Isayeli mutindu binwani. Mafunda zole (2 000) vwandaka na yandi na mbanza Mikemase mpe na mongo ya Betele. Funda mosi (1 000) vwandaka na Yonatane, kuna na mbanza Ngibeya, na kizunga ya Bezame. Sawule vutulaka bantu ya nkaka ya Isayeli, konso muntu na yinzo ya yandi.

³ Kilumbu mosi, Yonatane nungaka nkonga ya binwani ya ba-Filiseti, yina vwandaka na mbanza Ngeba. Ba-Filiseti kuwaka yawu. Sawule sikaka mpungi na yinsi nyonso. Yandi tubaka: «Bika ba-Ebeleyo kuwa!»

⁴ Bantu ya Isayeli kuwaka ti Sawule nungaka nkonga ya binwani ya ba-Filiseti. Bawu kuwaka mpe ti ba-Filiseti vwandaka tala Isayeli nganzi. Na yina, bantu nyonso ya Isayeli vukanaka na Ngilengale, na manima ya Sawule, samu na mvita.

⁵ Ba-Filiseti mpe yonzamaka samu na kunwanisa Isayeli. Bawu vwandaka na lutangu ya mafunda makumi tatu (30 000) ya bapusu-pusu ya mvita, mafunda sambanu (6 000) ya binati-bampunda mpe bankonga mingi ya binwani mutindu munyenge yina kele pene-pene ya mubu. Bawu kwendaka yidika kisika ya bawu na mbanza Mikemase, na esete ya Bete-Avene†.

⁶ Bantu ya Isayeli talaka ti mpasi kuminaka bawu, samu ti ba-Filiseti kwizaka fyetikisa bawu. Na yina, bawu bumbamaka na bantadi‡, ba ya nkaka na mabulu, ba ya nkaka na myelo yina

† 13:5 *Bete-Avene* kele nkumbu ya nkaka ya Betele. ‡ 13:6 *bantadi* Ntadi ni dibulu ya ditadi ya nene kisika yina muntu to kibulu lenda kubumbama.

vwandaka na kati ya matadi ya nene, ba ya nkaka na mabulu yina kele na yisi ya ntoto, ba ya nkaka na mabulu ya maza.

⁷ Ba-Ebeleyo ya nkaka sabukaka maza ya Yolo-dani, samu na kukwenda na yinsi ya Ngade mpe na yinsi ya Ngalaade.

Sawule vwandaka ntete na Ngilengale. Mpe nkonga nyonso yina vwandaka na manima ya yandi vwandaka tekita na boma.

⁸ Sawule vingilaka bilumbu nsambwadi yina Samwele zengaka. Kasi Samwele kwizaka ve na Ngilengale. Bantu ya Isayeli vwandaka bika Sawule mpe vwandaka mwangana.

⁹ Na yina, Sawule tubaka: «Beno natina munu kibulu samu na Munkayulu ya Kuyoka, na bibulu samu na munkayulu ya kiwisa.» Sawule yandi mosi pesaka Munkayulu ya Kuyoka.

¹⁰ Ntangu yandi manisaka na kupesa munkayulu yango ya kuyoka, Samwele kwizaka kuma. Sawule kwendaka bwabana yandi samu na kusakumuna yandi.

¹¹ Samwele tubaka na yandi: «Yinki nge me sala?» Sawule vutulaka: «Mu me tala ti bantu ya Isayeli vwandaka bika munu mpe vwandaka mwangana. Nge kwizaka ve na ntangu yina nge zabisaka munu. Awa, ba-Filiseti yonzamaka na Mikemase.

¹² Mu vwandaka me banza ti ba-Filiseti ke kwizila munu kwaku na Ngilengale. Kasi mu vwandaka me lombantete velusalusu na Yave. Ni yawu yina, munu mosi mu me baka lukanu ya kupesa Munkayulu ya Kuyoka.»

¹³ Samwele tubaka na Sawule: «Nge me sala

buzoba. Nge me sadila ve ntumunu yina Yave, Nzambi ya nge, pesaka nge. Yave zolaka sala ti nge yala Isayeli bantangu nyonso.

¹⁴ Kasi ntangu yayi, kimfumu ya nge ke zingila ve. Yave me sosa muntu ya nkaka yina ke yangidika ntima ya yandi. Yandi me sala yandi mfumu ya bantu ya yandi, samu ti nge me sadila ve ntumunu yina Yave pesaka nge.»

¹⁵ Samwele bikaka Ngilengale na kukwenda na Ngibeya, na kizunga ya Bezame. Sawule talaka mbote-mbote bankonga ya binwani yina vwandaka na yandi. Lutangu ya bawu vwandaka, keba ve, babakala bankama sambanu (600).

¹⁶ Sawule, na mwana ya yandi Yonatane, na bantu yina vwandaka na bawu, kwendaka takama na Ngeba, na kizunga ya Bezame. Ba-Filiseti yidikaka kisika ya bawu na Mikemase.

¹⁷ Nkonga mosi ya ba-Filiseti, yina ke na kisalu ya kumwangisaka, basikaka na kisika ya ba-Filiseti. Bawu kabukaka na bankonga tatu. Nkonga ya ntete landaka nzila yina ke kwendaka na mbanza Ofela, na yinsi ya Suwale.

¹⁸ Nkonga ya zole landaka nzila ya Bete-Wolone. Nkonga ya tatu landaka nzila yina ke kwendaka na ndilu ya kizunga yina kele na zulu ya mudimba ya Seboyime, na lweka ya yinsi ya kuyuma.

¹⁹ Na ntangu yina, bisadi-bisengo vwandaka ve na ntoto nyonso ya Isayeli. Samu ti ba-Filiseti tubaka mutindu yayi: «Ya kele mbote ve ti ba-Ebeleyo kuyidika bambele ya mvita to madyonga.»

²⁰ Bantu nyonso ya Isayeli vwandaka kwenda muntu-muntu na sika ya ba-Filiseti samu na ku-

lengula mpiosi, nsengo ya kipusu-pusu, soka to peelee.

²¹ Bawu vwandaka futa Pime§ mosi samu na kulengula mpiosi, nsengo ya kipusu-pusu, soka to peelee.

²² Kilumbu ya muzingu, bambele ya mvita na madyonga vwandaka ve samu na bantu nyonso yina vwandaka na Sawule mpe Yonatane. Yawu vwandaka kaka samu na Sawule na mwana ya yandi Yonatane.

²³ Nkonga mosi ya binwani ya ba-Filiseti kwendaka takama na nzila yina ke kwendaka na mbanza Mikemase.

14

Yonatane nwanisaka nkonga mosi ya ba-Filiseti

¹ Kilumbu mosi, Yonatane, mwana ya Sawule, tubaka na kisadi ya ntwenya, yina vwandaka kinati-binwanunu ya yandi: «Kwiza, beto kwenda tii na kisika yina kele ba-Filiseti, na lweka ya nkaka.» Kasi yandi zabisaka ve tata ya yandi.

² Sawule vwandaka na ndilu ya Ngibeya, na yisi ya yinti ya bangelenade, kuna na Mingelone. Sawule vwandaka na binwani. Lutangu ya binwani yango vwandaka, keba ve, bankama sambanu (600).

³ Nganga-Nzambi Ayiya vwandaka mpe kuna. Yandi vwandaka na efode samu na kuyufula luzolo ya Nzambi. Yandi vwandaka mwana ya Ayitube, mpangi ya Ikabode. Ikabode vwandaka mwana ya Fineyase. Fineyase vwandaka mwana

§ 13:21 Pime lenda vwanda na ntalu ya bangalame 7,5.

ya Eli, yina vwandaka nganga-Nzambi ya Yave, kuna na Silo. Bantu zabaka ve ti Yonatane kwendaka.

⁴ Na banzila nyonso yina Yonatane vwandaka sosa na kulutila samu na kukuma na kisika yina vwandaka ba-Filiseti, ya vwandaka na nzila yina lutilaka na kati-kati ya bansongi zole ya matadi. Nkumbu ya nsongi ya ntete, Bosese. Nkumbu ya nsongi ya zole, Sene.

⁵ Nsongi ya ntete ya ditadi vwandaka tala na node, na mantwala ya Mikemase. Nsongi ya ditadi ya nkaka vwandaka tala na sude, na mantwala ya Ngeba.

⁶ Yonatane tubaka na kinati-binwanunu ya yandi: «Kwiza, beto kwenda na kisika yina kele bantu yayi ba zengaka ve bubakala. Kuzaba ve kana Yave ke yidika dyambu ya mbote samu na beto. Ata kima lenda kukabikisa Yave na kuvuukisa bantu. Yandi lenda sala na bantu mingi to na bantu ndambu.»

⁷ Kinati-binwanunu ya yandi vutulaka: «Sala mambu nyonso yina ke na nge na ntima. Kuvutuka manima ve. Mu ke kintwadi na nge, mu ke bika nge ve.»

⁸ Yonatane tubaka: «Beto kwenda tii na kisika yina bawu kele. Beto kwenda talana na meso ya bawu.

⁹ Kana bawu tuba na beto: “Beno telama kuna! Beno vingila beto kuna.” Beto ke telama. Beto ke yuluka ve na kisika yina bawu kele.

¹⁰ Kana bawu tuba: “Beno yuluka kwaku.” Beto ke yuluka, samu ti ya ke vwanda kidimbu yina ke lakisa ti Yave me yekula bawu na maboko ya beto.»

¹¹ Bawu nyonso zole basisaka bayintu ya bawu na meso ya binwani ya ba-Filiseti. Ba-Filiseti tubaka: «Beno tala! Ba-Ebeleyo ke na kubasika na mabulu yina bawu bumbamaka.»

¹² Binwani ya ba-Filiseti bokilaka Yonatane na kinati-binwanunu ya yandi. Bawu tubaka: «Beno kwiza kwaku, beto ke zabisa beno dyambu mosi.» Yonatane tubaka na kinati-binwanunu ya yandi: «Landa munu. Yave me yekula bawu na maboko ya Isayeli.»

¹³ Yonatane sadilaka makulu na maboko na kuyuluka. Kinati-binwanunu ya yandi vwandaka landa yandi na manima. Yonatane vwandaka bula mpe kubwisa ba-Filiseti. Kinati-binwanunu ya yandi vwandaka na manima na kwendaka kufwa bawu.

¹⁴ Na mvita yayi ya ntete yina Yonatane na kinati-binwanunu ya yandi nwanaka, bawu kufwaka, keba ve, makumi zole ya ba-Filiseti. Kisika yina ba kufwaka ba-Filiseti yango vwandaka, keba ve, ndambu ya Semede* mosi.

¹⁵ Boma kotilaka ba-Filiseti yina bikanaka na kisika ya bawu mpe na bantu nyonso yina vwandaka pene-pene. Bantu yina vwandaka kenga, na binwani yina ke mwangisaka, bawu nyonso mpe kumaka na boma. Ntoto ninganaka. Nzambi kotisaka muvusu ya nene.

¹⁶ Kuna na Ngibeya, na kizunga ya Bezame, bantu ya Sawule, yina vwandaka kenga, talaka ti ba-Filiseti mingi vwandaka kwenda kima bisika nyonso.

* **14:14** *Semede* mosi lenda sala keba ve bametele 2 518 na balweka yiya.

¹⁷ Sawule tubaka na bantu yina vwandaka na yandi: «Benokila bankumbu samu na kuzabana nani me katuka na beto kwaku.» Ba bokilaka bankumbu mpe ba talaka ti Yonatane na kinatibinwanunu ya yandi vwandaka ve.

¹⁸ Sawule tubaka na nganga-Nzambi Ayiya: «Nata sanduku ya Nzambi awa.» Na kilumbu yina, sanduku ya Nzambi vwandaka na sika ya bana ya Isayeli.

¹⁹ Ntangu Sawule vwandaka zonza na nganga-Nzambi, muvusu vwandaka lutila na kisika yina vwandaka ba-Filiseti. Sawule tubaka na nganga-Nzambi: «Bika kaka na kuyufula dyaka luzolo ya Nzambi.»

²⁰ Sawule na bantu nyonso yina vwandaka na yandi yonzamaka. Bawu kwendaka tii na kisika ya mvita. Na kisika yango, ba-Filiseti vwandaka kufwa bampangi, bawu na bawu. Vwanzi ya nene vwandaka kuna.

²¹ Ya vwandaka na ba-Ebeleyo yina vwandaka kintwadi na ba-Filiseti katuka ntama. Bawu vwandaka kintwadi na ba-Filiseti samu na kunwanina bawu. Kasi bawu nyonso kimaka. Bawu kwendaka vukana dyaka kintwadi na bantu ya Isayeli yina vwandaka na Sawule mpe Yonatane.

²² Bantu nyonso ya Isayeli, yina bumbamaka na myongo ya Efalayime, kuwaka ti ba-Filiseti vwandaka kima. Bawu mpe bandaka na kulanda ba-Filiseti mpe na kunwanisa bawu.

²³ Na kilumbu yina, Yave nungisaka Isayeli. Muzingu kumaka tii kuluta mbanza Bete-Avene.

Binwani ya Isayeli vuukisaka Yonatane

²⁴ Na kilumbu yina, bantu ya Isayeli vwandaka na mpasi samu ti, Sawule didisaka bawu ndefi. Yandi tubaka: «Ata muntu ke kudya tekila nkokila kukuma, tii mu ke nunga bambeni ya munu. Kana muntu kudya ntete nkokila kukuma, bika ti yandi kusiingwa.» Na yina, ata muntu na bawu mekaka na kudya.

²⁵ Bantu nyonso ya yinsi kwendaka na kati ya mfinda mosi. Na kati ya mfinda yina, mafuta ya nyosi vwandaka tii na ntoto.

²⁶ Ntangu bantu ya Isayeli kumaka na kati ya mfinda, mafuta ya nyosi vwandaka basika. Kasi ata muntu tulaka yawu na yinwa samu ti, bawu vwandaka na boma ya ndefi.

²⁷ Yonatane zabaka ve ti tata ya yandi tumisaka bantu ya Isayeli na kudya ndefi. Yandi tulaka na kati ya mafuta ya nyosi nsongi ya yinti yina vwandaka na yandi na diboko mpe yandi tulaka yawu na yinwa. Na yina yandi kuzwaka ngolo.

²⁸ Mosi na bantu ya Isayeli tubaka na yandi: «Tata ya nge tumisaka bantu nyonso na kudya ndefi ti: “Muntu yina ke kudya bubu yayi, bika ti yandi kusiingwa.” Ni yawu yina, bantu nyonso ngolo me manisa.»

²⁹ Yonatane vutulaka: «Tata ya munu ke na ku-sosila yinsi mambu ya kyadi. Beno tala mutindu mu me kuzwa ngolo ntangu mu me meka ndambu ya mafuta ya nyosi yayi.

³⁰ Kana bubu yayi bantu nyonso me kudya bima yina bawu me kuzwa na sika ya bambeni ya bawu, kununga yayi beto me nunga ba-Filiseti zolaka lutila nene.»

³¹ Na kilumbu yina, bantu ya Isayeli nungaka

ba-Filiseti. Bawu landaka ba-Filiseti kubanda na mbanza Mikemase tii na mbanza Ayalone. Bantu ya Isayeli lembaka mingi.

³² Na yina, bawu bakaka bima yina bawu kuzwaka na sika ya ba-Filiseti. Bawu bakaka mameme, bankombo, bangombe na bana ya bangombe. Bawu kufwaka yawu kaka na ntoto kuna mpe bawu kudyaka yawu kaka na kisika yina menga ya yawu mwanganaka.

³³ Ba zabisaka na Sawule: «Bantu ke na kusumuka na ntadisi ya Yave na kudya mbisi kaka na kisika yina menga ya yawu me mwangana.» Sawule tubaka: «Beno me zitisa ve Musiku! Beno nengumuna malu-malu yayi ditadi ya nene tii awa.

³⁴ Beno kwenda na sika ya bantu nyonso, beno tuba na bawu: «Konso muntu kunata ngombe ya yandi, to dimeme ya yandi. Beno ke kufwa yawu awa mpe beno ke kudya yawu. Na yina, beno ke sumuka ve na ntadisi ya Yave na kudya mbisi na kisika yina menga ya yawu me mwangana.» Na mpimpa yina, konso muntu nataka ngombe ya yandi mpe kufwaka yawu kuna.

³⁵ Sawule yidikaka kiyokolo ya minkayulu samu na Yave. Ya vwandaka kisika ya ntete ya kupesila minkayulu yina yandi tungaka.

³⁶ Sawule tubaka: «Beto landeno ba-Filiseti na mpimpa yayi. Beto baka bima ya bawu na ngolo tii bwisi ke kutsya. Beto bika ata muntu ya moyo na kati ya bawu.» Bawu tubaka: «Sala nyonso yina nge zola.» Kasi nganga-Nzambi tubaka: «Beto yufula luzolo ya Nzambi awa.»

³⁷ Sawule yufulaka Nzambi: «Mu kwenda nwanisa ba-Filiseti? Nge ke yekula bawu na

maboko ya Isayeli?» Kasi na kilumbu yina, Nzambi pesaka yandi ve mvutu.

³⁸ Sawule tubaka: «Beno kwiza awa, beno nyonso bakuluntu ya bantu ya Isayeli. Beno sosa na kuzaba wapi disumu me salama bubu yayi.

³⁹ Mu me kudya ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, Muvuukisi ya Isayeli. Muntu yina me sala disumu yango, ba fwana kufwa yandi, ata ya vwanda mwana ya munu, Yonatane.» Kasi na bawu nyonso, ata muntu pesaka yandi mvutu.

⁴⁰ Sawule tubaka na Isayeli nyonso: «Beno, beno vwanda kisika mosi. Munu, na mwana ya munu Yonatane, beto ke vwanda kisika ya nkaka.» Bantu ya Isayeli tubaka na Sawule: «Sala mutindu nge zola.»

⁴¹ Sawule tubaka na Yave: «Nzambi ya Isayeli, pesa beto mvutu yina me fwanana.» Nzambi lakisaka ti disumu vwandaka na sika ya Yonatane na Sawule, mpe bantu katukaka na mambu.

⁴² Sawule tubaka: «Beno bula dzeke samu na munu na mwana ya munu, Yonatane.» Dzeke soolaka Yonatane.

⁴³ Sawule tubaka na Yonatane: «Zabisa munu, yinki nge me sala.» Yonatane zabisaka yandi: «Mu me meka ndambu ya mafuta ya nyosi na yinti yina vwandaka na munu na diboko. Munu yandi yayi, mu me ndima na kufwa.»

⁴⁴ Sawule tubaka: «Kana nge Yonatane kufwa ve, bika ti Nzambi kupesa munu kitumbu ya ngolo.»

⁴⁵ Bantu ya Isayeli tubaka na Sawule: «Yinki? Yonatane ke kufwa! Yonatane yina me vuukisa Isayeli na mvita yayi ya nene! Ya ke salama ve!

Beto me kudya ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo. Ata disuki mosi ya yintu ya yandi ke kubwa na ntoto, samu ti mambu yina yandi me sala bubu yayi, yandi me sala yawu na lulendo ya Nzambi.» Na yina, bawu vuukisaka Yonatane na lufwa.

⁴⁶ Na manima, Sawule bikaka na kulanda ba-Filiseti, mpe ba-Filiseti vutukaka na bayinzo ya bawu.

Bamvita yina Sawule nungaka

⁴⁷ Ntangu Sawule kumaka ntinu ya Isayeli, yandi nwanisaka bambeni ya yandi nyonso yina vwandaka pene-pene. Yandi nwanisaka ba-Mowabe, ba-Amone, ba-Edome, bantinu ya yinsi ya Soba, ba-Filiseti. Yandi vwandaka nunga bisika nyonso yina yandi vwandaka kwenda nwana.

⁴⁸ Yandi sadilaka ngolo ya yandi na kununga Amaleke. Yandi kuulaka Isayeli na maboko ya bayina nyonso vwandaka botola bima ya bawu.

Dikanda ya Sawule (1Kk 8.33-40; 9.39-43)

⁴⁹ Bana ya Sawule ya babakala vwandaka: Yonatane, Yisevi mpe Malekiswa. Bankumbu ya bana ya yandi ya bakento ni yayi: Melabe, nkumbu ya kuluntu, mpe Mikale, nkumbu ya leki.

⁵⁰ Nkumbu ya kento ya Sawule vwandaka Ayinowame, mwana ya Ayimaase. Nkumbu ya mfumu ya yandi ya binwani vwandaka Abinele, mwana ya Nele, mpangi ya tata ya Sawule.

⁵¹ Kise vwandaka tata ya Sawule. Nele vwandaka tata ya Abinele. Kise na Nele vwandaka bana ya Abiyele.

⁵² Mvita ya nene vwandaka na kati ya bantu ya Isayeli na ba-Filiseti ntangu nyonso yina Sawule vwandaka ntinu. Na yina, konso ntangu yina yandi vwandaka tala muntu yina vwandaka na ngolo mpe na kibakala, yandi vwandaka tula yandi na nkonga ya binwani ya yandi.

15

Nzambi mangaka Sawule

¹ Samwele tubaka na Sawule: «Ni munu Yave fidisaka samu na kubyeka nge ntinu ya Isayeli, bantu ya yandi. Ntangu yayi, kuwa mambu yina Yave ke na kuzonza.

² Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: “Mu me baka lukanu ya kufutisa Amaleke mambu yina ba salaka na Isayeli. Bawu mangaka na kulutisa bana ya Isayeli na ntoto ya bawu, ntangu bana ya Isayeli basikaka na Ngipiti.

³ Ntangu yayi, kwenda nwanisa Amaleke. Mwangisa bima ya bawu nyonso. Kubika ata kima mosi ve. Kufwa bawu nyonso, ya vwanda babakala, ya vwanda bakento, ya vwanda bana, ya vwanda bana yina ke ntete na kunwa mabene, ya vwanda bangombe, mameme na bankombo, basamo na bambuluku.”»

⁴ Sawule yonzikaka bantu ya yandi na mbanza Telayime. Yandi talaka bawu mbote-mbote. Lutangu ya bawu vwandaka mafunda bankama zole (200 000) ya binwani yina ke tambulaka na

makulu, mpe mafunda kumi (10 000) ya binwani yina katukaka na Yuda.

⁵ Sawule kwendaka tii na mbanza Amaleke, mpe yandi bumbiminaka ba-Amaleke kuna na mudimba.

⁶ Sawule tubaka na ba-Keni: «Beno kwenda ya beno. Beno katuka na kisika yina kele ba-Amaleke, samu ti mu sala beno ve mutindu mu ke sala bawu. Beno, beno salaka mambu ya mbote na bana nyonso ya Isayeli, ntangu bawu basikaka na Ngipiti.» Na yina, ba-Keni katukaka ya bawu na kati-kati ya ba-Amaleke.

⁷ Sawule nwanisaka ba-Amaleke kubanda na kizunga ya Avila tii pene-pene ya Sule, na mantwala ya Ngipiti.

⁸ Sawule bwilaka Angange, ntinu ya Amaleke, mpe yandi bikaka yandi moyo. Kasi yandi kufwaka bantu nyonso ya Amaleke.

⁹ Sawule, na bantu ya yandi, bikaka Angange moyo. Bawu bikaka bibulu yina lutilaka kitoko na kati ya mameme, bankombo, bangombe, na bana ya mameme. Bawu bikaka mpe bibulu ya nkaka ya kitoko. Bawu mangaka na kufwa yawu. Bawu kufwaka kaka bibulu yina vwan-daka mfunu mingi ve, na bibulu yina vwandaka ya yimbi mpe ya kukonda.

¹⁰ Yave tubaka na Samwele mutindu yayi:

¹¹ «Mu ke na kunyonga na yina mu salaka Sawule ntinu, samu ti yandi me pesa munu mukongo mpe yandi me sadila ve mambu ya munu.» Samwele kuzwaka nkele mpe yandi yawulaka na Yave mpimpa nyonso.

¹² Samwele vumbukaka na suka-suka samu na

kwenda tala Sawule. Kasi ba zabisaka yandi ti: «Sawule kwendaka na mbanza Kaamele. Yandi tungaka kidimbu kuna. Na manima, yandi katukaka kuna mpe yandi kwendaka na Ngilengale.»

¹³ Samwele kwendaka na sika ya Sawule. Sawule tubaka na yandi: «Bika ti Yave kusakumuna nge. Mu me lungisa mambu yina Yave tumisaka munu na kusala.»

¹⁴ Samwele tubaka: «Mu ke na kuwa makelele ya mameme, ya bankombo na ya bangombe. Wapi sika ya ke na kukatuka?»

¹⁵ Sawule vutulaka: «Ba me katuka na yawu na sika ya ba-Amaleke. Binwani me bika na kufwa bibulu yina lutilaka mbote na kati ya mameme, bankombo na bangombe. Beto ke pesa yawu mutindu minkayulu na Yave, Nzambi ya nge. Bima nyonso ya nkaka, beto me fuukisa yawu.»

¹⁶ Samwele tubaka: «Bika kaka, mu ke zabisa nge mambu yina Yave vwandaka me tuba na munu na mpimpa yayi.» Sawule vutulaka: «Zonza ya nge.»

¹⁷ Samwele tubaka: «Nge mosi nge vwandaka tala ti nge vwandaka kwandi muntu ya mpamba. Kasi bubu yayi, nge me kuma mfumu ya bifumba ya Isayeli. Ni Yave me byeka nge ntinu ya Isayeli.

¹⁸ Yave pesaka nge lutumu yayi: “Kwenda! Fuukisa ba-Amaleke, bantu ya masumu. Nge nwanisa bawu tii bawu nyonso ke manisa na kufwa.”

¹⁹ Samu na yinki nge me tumama ve na mambu ya Yave? Samu na yinki nge me nwanina mbangu na kubaka bima ya ba-Amaleke? Nge me sala

yimbi na ntadisi ya Yave.»

²⁰ Sawule vutulaka na Samwele: «Mu me tumama na mambu ya Yave. Mu me kwenda kisika yandi fidisaka munu. Mu me kwiza na Angange, ntinu ya Amaleke. Mu me fuukisa bantu nyonso ya Amaleke.

²¹ Binwani me baka bibulu ya ba-Amaleke yina me lutila kitoko na kati ya mameme, bankombo, na bangombe. Ya ke samu na kupesa minkayulu na Yave, Nzambi ya nge, awa na Ngilengale.»

²² Samwele tubaka: «Yinki Yave me lutila kuzola? Minkayulu ya kuyoka, minkayulu ya nkaka to kutumama na mambu ya Yave? Kutumama me lutila minkayulu. Kutumama me lutila mafuta ya mameme.

²³ Samu ti kumanga kutumama kele mutindu mosi na disumu ya kukwenda na banganga. Kusala yintu ngolo kele mutindu mosi na kusambila biteki. Mutindu nge me tumama ve na mambu ya Yave, yandi mpe me manga nge. Nge ke vwanda dyaka ve ntinu.»

²⁴ Sawule tubaka na Samwele: «Mu me sala disumu. Samu ti mu me manga na kusadila ntumunu ya Yave mpe mambu ya nge. Mu me vwanda na boma ya binwani, ni yawu yina mu me sala mutindu bawu me zonza.

²⁵ Ntangu yayi, lemvokila munu disumu yina. Beto vutuka nzila mosi, mu kwenda fukama na ntadisi ya Yave.»

²⁶ Samwele vutulaka na Sawule: «Mu ke kwenda ve na nge. Nge me tumama ve na mambu ya Yave. Nge ke vwanda dyaka ve ntinu ya Isayeli!»

²⁷ Ntangu Samwele balukaka na kukwenda ya yandi, Sawule simbaka nsongi ya kiyunga ya

yandi mpe kiyunga ya Samwele pasukaka.

²⁸ Samwele tubaka na yandi: «Bubu yayi, Yave me pasula kintinu ya Isayeli samu na kukatula yawu na maboko ya nge. Yandi me pesa yawu na muntu ya nkaka yina me lutila mbote na nge.

²⁹ Yave, yina kele nkembo ya Isayeli, ke vunaka ve mpe yandi ke sobaka ve mabanza. Yandi kele ve muntu yina kele mabaluka-ntangu.»

³⁰ Sawule tubaka: «Mu me sala disumu, kasi mu ke na kulomba na nge: Kutalisa munu ve nsoni na meso ya bakuluntu ya yinsi ya munu mpe na meso ya bantu ya Isayeli. Beto vutuka nzila mosi. Mu ke kwenda fukama na ntadisi ya Yave, Nzambi ya nge.»

³¹ Samwele vutukaka, mpe Sawule landaka. Sawule kwendaka fukama na ntadisi ya Yave.

³² Na manima, Samwele tubaka: «Beno natina munu Angange, ntinu ya Amaleke.» Angange kwendaka na sika ya Samwele na kivuvu nyonso na ntima. Yandi vwandaka tuba na yisi ya ntima: «Ba ke kufwa dyaka munu ve.»

³³ Samwele tubaka:

«Mbele ya nge ya mvita me sala ti bakento kukondwa bana ya bawu.

Mutindu mosi mpe, mama ya nge ke kondwa mwana ya yandi!» Samwele zengaka Angange bitini-bitini na mantwala ya Yave, kuna na Ngilengale.

³⁴ Samwele kwendaka na mbanza Lama. Sawule kwendaka na bwala ya yandi na Ngibeya.

³⁵ Samwele talaka dyaka ve Sawule tii lufwa ya yandi, samu ti yandi kotaka bufwidi samu na Sawule. Yave vwandaka nyonga samu ti yandi salaka Sawule ntinu ya Isayeli.

16

Yave soolaka Davidi mutindu ntinu

¹ Yave tubaka na Samwele: «Tii wapi ntangu nge ke dila samu na Sawule? Munu, mu me katula yandi na kintinu ya Isayeli. Fulusa dimpoka ya nge ya mafuta mpe nge kwenda. Mu ke na kufidisa nge na sika ya Yisayi, mu-Betelemi. Na kati ya bana ya yandi, mu me tala ntinu yina mu zola.»

² Samwele tubaka: «Wapi mutindu mu ke sala na kukwenda kuna? Kana Sawule kuwa yawu, yandi ke kufwa munu.» Yave tubaka: «Nge ke nata mwana ya ngombe mpe nge ke tuba: “Mu me kwiza samu na kupesa munkayulu na Yave.”

³ Nge ke bokila Yisayi na kisika yina nge ke pesa munkayulu. Munu mosi mu ke zabisa nge yinki nge fwana kusala. Nge ke byekila munu muntu yina mu ke lakisa nge.»

⁴ Samwele salaka mutindu Yave zonzaka. Yandi kwendaka na mbanza Betelemi. Bakuluntu ya mbanza kwendaka bwabana yandi na kutekita nyonso. Bawu yufulaka yandi: «Nge me kwiza na bansangu ya mbote?»

⁵ Samwele vutulaka: «Mbote ya beno. Mu me kwiza samu na kupesa munkayulu na Yave. Beno vedisa banzutu ya beno. Na manima, beto ke kwenda na kisika yina mu ke pesa munkayulu.»

Samwele vedisaka mpe Yisayi na bana ya yandi. Yandi bokilaka bawu na kukwenda na kisika ya kupesa munkayulu.

⁶ Ntangu Yisayi na bana ya yandi kumaka, Samwele talaka Elyabe mpe yandi tubaka: «Ya tsyelika, yayi ni muntu yina Yave me soola.»

⁷ Kasi Yave tubaka na Samwele: «Kutala ve mutindu yandi kele, kutala mpe ve mutela ya yandi ya yinda, samu ti mu me soola yandi ve. Yave ke talaka ve mutindu bantu ke talaka. Bantu ke talaka yina ke talanaka na meso, kasi Yave ke talaka ntima.»

⁸ Yisayi bokilaka Abinadabe. Yandi lutisaka yandi na mantwala ya Samwele. Kasi Samwele tubaka: «Yandi yayi mpe, Yave me soola ve yandi.»

⁹ Yisayi lutisaka Sama. Kasi Samwele tubaka: «Yandi yayi mpe, Yave me soola ve yandi.»

¹⁰ Yisayi lutisaka bana ya yandi nsambwadi na mantwala ya Samwele. Samwele tubaka na Yisayi: «Yave me soola ata mosi na bawu.»

¹¹ Na manima, Samwele tubaka na Yisayi: «Matoko ya nge nyonso ke ya kulunga awa?» Yisayi vutulaka: «Ve, ya me bikana mwana-nsuka. Yandi ke na kudikilaka bibulu.» Samwele tubaka na Yisayi: «Fidisa muntu samu na kwenda bokila yandi, samu ti beto ke banda ve na kudya kana yandi me kuma ntete ve awa.»

¹² Yisayi tumisaka ba kwenda bokila ditoko. Ditoko yango vwandaka mbwaki, meso ya yandi mpe kizizi ya yandi vwandaka kitoko. Yave tubaka na Samwele: «Ni yandi mu me soola, byeka yandi.»

¹³ Samwele bakaka dimpoka ya mafuta. Yandi

bulumunaka yawu na zulu ya yintu ya Davidi, samu na kubyeka yandi na kati-kati ya bampangi ya yandi. Kubanda na kilumbu yina, mpeve ya Yave kuzwaka Davidi. Na manima, Samwele kwendaka na mbanza Lama.

Davidi bandaka na kusadila ntinu

¹⁴ Mpeve ya Yave, yina vwandaka na Sawule, katukaka. Yave fidisaka mpeve mosi ya yimbi yina vwandaka kwamisa yandi.

¹⁵ Bisadi ya Sawule tubaka na yandi: «Beto me zaba ti Nzambi me fidisa mpeve ya yimbi yina ke na kukwamisa nge.

¹⁶ Na yina, zonza ya nge, mfumu ya beto. Bisadi ya nge kele ya kukubama. Beto ke sosa muntu yina zaba kusika nsambi. Ntangu mpeve ya yimbi yina me katuka na Nzambi ke kuzwa nge, muntu yina ke sika nsambi mpe nge ke vwanda mbote.»

¹⁷ Sawule vutulaka na bisadi ya yandi: «Beno sosila munu muntu yina ke sikaka mbote nsambi mpe beno natina munu yandi.»

¹⁸ Mosi na bisadi ya yandi tubaka: «Mu talaka mwana mosi ya Yisayi, mu-Betelemi. Yandi zaba kusika yawu mbote. Yandi kele mpe muntu yina ke na kibakala, kinwani ya mbote. Yandi ke na mayela ya kuzonza. Yandi ke kitoko mpe Yave kele na yandi.»

¹⁹ Sawule fidisaka bantumwa na kwenda zabisa na Yisayi: «Fidisa munu mwana ya nge Davidi, yina ke kebaka mameme.»

²⁰ Yisayi bakaka mbuluku. Yandi tulaka mampa, na saki ya mpusu ya kibulu ya vinu, na mwana ya nkombo na zulu ya mbuluku. Yandi

pesaka yawu na Davidi, samu na kwenda pesa yawu na Sawule.

²¹ Ntangu Davidi kumaka na sika ya Sawule, yandi bandaka na kusadila yandi. Sawule zolaka mingi Davidi mpe Sawule salaka yandi kinati-binwanunu ya yandi.

²² Sawule fidisaka mambu yayi na sika ya Yisayi: «Mu zola ti Davidi kuvwanda na sika ya munu samu na kusadilaka munu. Samu ti mu ke na kuyangalala mingi na yandi.»

²³ Kubanda na kilumbu yina, ntangu Nzambi vwandaka sala ti mpeve ya yimbi kuzwa Sawule, Davidi vwandaka baka nsambi mpe vwandaka sika yawu. Yawu vwandaka sadisa Sawule mpe Sawule vwandaka tala mbote. Mpeve ya yimbi vwandaka bika Sawule.

17

Ngolyate salaka ntembe na binwani ya Isayeli

¹ Ba-Filiseti yonzikaka binwani ya bawu samu na kukwenda na muzingu. Bawu yonzamaka na mbanza Soko, na yinsi ya Yuda. Bawu yidikaka kivwandu ya bawu na Efese-Damime, na kati-kati ya mbanza Soko na mbanza Azeka.

² Sawule na bantu ya Isayeli yonzamaka. Bawu salaka kivwandu ya bawu na mudimba ya Telem-bente. Bawu yilamaka na mulonga samu na kunwanisa ba-Filiseti.

³ Ba-Filiseti vwandaka na mongo mosi mpe bantu ya Isayeli vwandaka na mongo ya nkaka. Mudimba vwandaka na kati-kati ya bawu.

⁴ Muntu mosi ya ngolo basikaka na mukangu ya ba-Filiseti. Nkumbu ya yandi vwandaka Ngolyate.

Yandi vwandaka muntu ya mbanza Ngate. Mutela ya yandi vwandaka keba ve Bakude sambanu mpe Epane mosi.

⁵ Yandi vwandaka na yimpu ya kisengo ya mbwaki na yintu. Yandi lwataka kinkuti ya makalu ya kisengo ya mbwaki, yina ke kebaka nzutu. Yawu vwandaka ya Basekele mafunda tanu (5 000).

⁶ Na makulu, yandi lwataka bima ya bisengo ya mbwaki, yina ke kebaka makulu. Yandi vwandaka na dyonga ya kisengo ya mbwaki na mukongo.

⁷ Yinti ya dyonga ya yandi vwandaka nene mutindu yinti yina bisadi-balele ke sadilaka. Nsongi ya dyonga ya yandi ya kisengo vwandaka na dema ya Basekele bankama sambanu (600). Kinati ya kinwanunu ya nene, yina ke kebaka ntulu, vwandaka tambula na mantwala ya yandi.

⁸ Ngolyate telamaka yandi mpe lookaka na sika ya binwani ya Isayeli. Yandi tubaka na bawu: «Beno me telama samu na kunwana! Munu, mu kele ve mu-Filiseti? Mpe beno, beno kele ve bandongo ya Sawule? Beno soola muntu mosi na kati ya beno mpe yandi kwiza na mantwala ya munu!

⁹ Kana yandi me lutila munu ngolo ya kunwana mpe kana yandi me nunga munu, beto ke vwanda bandongo ya beno. Kasi, kana mu me lutila yandi ngolo mpe mu me nunga yandi, beno ke kuma bandongo ya beto, mpe beno ke sadila beto.»

¹⁰ Mu-Filiseti yango tubaka dyaka: «Munu, bubu yayi, mu me sala ntembe na mikangu ya Isayeli:

beno pesa munu muntu mosi, mu ke nwana na yandi!».

¹¹ Ntangu Sawule mpe Isayeli nyonso kuwaka mambu yina tubaka mu-Filiseti, ngolo manisaka bawu mpe bawu kumaka na boma mingi.

Davidi na kisika ya muzingu

¹² Davidi vwandaka mwana ya Yisayi, muntu ya dikanda ya Efalata, na mbanza Betelemi, na ntoto ya Yuda. Yisayi vwandaka na bana nana ya babakala. Na ntangu ya Sawule, yandi vwandaka me nuna.

¹³ Bana tatu ya ntete ya Yisayi kwendaka nwana mvita na Sawule. Nkumbu ya mwana ya ntete Elyabe, nkumbu ya mwana ya zole Abinadabe mpe nkumbu ya mwana ya tatu Sama.

¹⁴ Ni Davidi vwandaka mwana-nsuka ya bawu. Bayaya ya yandi tatu kwendaka nwana na Sawule.

¹⁵ Davidi vwandaka kwenda na sika ya Sawule mpe yandi vwandaka vutuka kuna na Betelemi, samu na kudikila mameme ya tata ya yandi.

¹⁶ Ngolyate vwandaka na kifu ya kwendaka tala, suka na nkokila, na mantwala ya binwani ya Isayeli. Yandi salaka mutindu yina bilumbu makumi yiya.

¹⁷ Yisayi tubaka na mwana ya yandi Davidi: «Baka Efa yayi ya bambuma ya kukalinga samu na bayaya ya nge mpe mampa kumi yayi. Kwenda pesa yawu na mbangu nyonso na bayaya ya nge, na kisika ya binwani ya Isayeli.

¹⁸ Nata mpe ba folomaze kumi yayi na mfumu ya kikunku ya bawu. Tala kana bayaya ya nge kele mbote mpe natina munu kidimbu yina ke lakisa ti bawu kele mbote.

¹⁹ Bawu kele na Sawule mpe na bantu nyonso ya Isayeli, kuna na mudimba ya Telembente, samu na kunwanisa ba-Filiseti.»

²⁰ Na suka-suka, Davidi vumbukaka. Yandi bikaka mameme na sika ya mukengi mosi. Yandi bakaka mufuna ya yandi mpe yandi kwendaka mutindu Yisayi pesaka yandi ntumunu. Ntangu yandi kumaka na kisika yina bawu vwandaka, nkonga ya binwani bandaka na kukwenda na kunwana, mpe bawu vwandaka sala milolo ya mvita.

²¹ Binwani ya Isayeli na binwani ya ba-Filiseti salaka milonga yina vwandaka talasana.

²² Davidi bikaka mufuna ya yandi na maboko ya muntu yina vwandaka keba bima ya binwani. Yandi kwendaka na mbangu nyonso na kisika yina vwandaka muzingu. Kaka na ntangu yina yandi kumaka, yandi yufulaka bayaya ya yandi kana bawu vwandaka mbote.

²³ Ntangu yandi vwandaka zonza na bawu, kinwani ya ngolo, na nkumbu Ngolyate, basikaka na mulonga ya ba-Filiseti. Ya vwandaka mu-Filiseti ya mbanza Ngate. Ngolyate zonzaka dyaka mambu yina yandi vwandaka zonza bantangu nyonso mpe Davidi kuwaka yandi.

²⁴ Ntangu bantu nyonso ya Isayeli talaka Ngolyate, bawu kumaka na boma mingi mpe bawu vutukaka manima.

²⁵ Bantu ya Isayeli vwandaka zonza: «Beno me tala muntu yayi ke na kukwiza? Yandi ke

na kukwiza samu na kusala ntembe na Isayeli. Muntu yina ke kufwa yandi, ntinu ke pesa yandi bimvwama mingi. Yandi ke kwelisa yandi mwana ya yandi ya kento mpe dikanda ya yandi ke futa dyaka mpaku ve.»

²⁶ Davidi yufulaka bantu yina vwandaka pene-pene na yandi: «Yinki ba ke sala na muntu yina ke kufwa mu-Filiseti yayi mpe ke katula Isayeli na nsoni? Mu-Filiseti yayi yina ba zengaka ve bubakala, nani yandi kele, na kusala ntembe na binwani ya Nzambi ya moyo?»

²⁷ Binwani zonzaka na Davidi mambu kaka mosi yina: «Tala mutindu ba ke sala samu na muntu yina ke kufwa yandi.»

²⁸ Elyabe, yaya ya Davidi, kuwaka mutindu Davidi vwandaka zonga na binwani. Elyabe dasukaka mpe tubaka: «Samu na yinki nge me kwiza kwaku? Na nani nge me bika mwa nkonga ya mameme yina na yinsi ya kuyuma? Munu mu zaba lunangu ya nge, na ntima ya nge ya yimbi. Nge me kwiza kaka samu nge tala mvita.»

²⁹ Davidi vutulaka: «Yinki mu me sala? Kaka kuzonga mu me zonga.»

³⁰ Yandi bikaka yaya ya yandi kuna na kwenda zonga na kinwani ya nkaka. Yandi yufulaka mambu kaka mosi yina. Ba vutulaka na yandi mutindu na mbala ya ntete.

³¹ Binwani kuwaka mambu yina tubaka Davidi mpe bawu kumisaka yawu na Sawule. Na yina, Sawule tumisaka ba bokila yandi.

³² Davidi tubaka na Sawule: «Ata muntu kulemba ve samu na mu-Filiseti yayi. Munu kisadi ya nge, mu ke kwenda nwanisa yandi.»

³³ Sawule vutulaka na Davidi: «Ve! Nge ke lenda ve na kwenda telama na mantwala ya mu-Filiseti yayi, samu na kunwana na yandi. Nge kele kaka ntwenya. Kasi yandi kele muntu ya bamvita kubanda buntwenya ya yandi.»

³⁴ Davidi tubaka na Sawule: «Kisadi ya nge vwandaka muvungi ya mameme na sika ya tata ya yandi. Ntangu nkosi to uluse vwandaka kwiza bwila dimeme na kunata yawu ntama na nkonga ya mameme,

³⁵ mu vwandaka landa yawu, kubula yawu mpe kubotola dimeme yango na yinwa ya yawu. Ntangu yawu vwandaka nwanisa munu, mu vwandaka simba yawu na mika ya laka. Mu vwandaka bula yawu mpe kufwa yawu.

³⁶ Ni mutindu yina mu vwandaka kufwa nkosi mpe uluse. Mu-Filiseti yayi, yina ba zengaka ve bubakala, ke vwanda mutindu mosi na bibulu yina, samu ti yandi me sala ntembe na binwani ya Nzambi ya moyo.»

³⁷ Davidi tubaka: «Yave, yina kuulaka munu na maboko ya nkosi mpe na maboko ya uluse, ni yandi ke kuula munu na maboko ya mu-Filiseti yayi.» Sawule tubaka na Davidi: «Kwenda mpe bika ti Yave kuvwanda na nge.»

Muzingu ya Davidi na Ngolyate

³⁸ Sawule lwatisaka Davidi bikunti ya yandi ya mvita. Yandi tulaka na yintu ya yandi yimpu ya kisengo ya mbwaki mpe yandi lwatisaka yandi kinkuti ya kisengo yina ke kebaka ntulu. ³⁹ Davidi tulaka mbele ya mvita ya Sawule na singa ya luketo, na zulu ya bilele ya yandi. Yandi mekaka

na kutambula, kasi yandi lendaka ve, samu ti yandi mesanaka ve. Davidi tubaka na Sawule: «Mu ke lenda ve na kutambula na bima nyonso yayi, samu ti mu me mesana ve.» Davidi katulaka yawu.

⁴⁰ Yandi bakaka yinti ya yandi, mpe yandi soolaka na kisika yina ke lutilaka maza matadi tanu yina vwandaka na lengo-lengo. Yandi tulaka matadi yango na nkutu ya yandi ya muvungi. Yandi simbaka kizukumununu ya matadi* na diboko mpe yandi kwendaka na mantwala ya Ngolyate.

⁴¹ Mu-Filiseti belamaka fyoti-fyoti na sika ya Davidi. Kinati ya kinwanunu ya nene, yina ke kebaka ntulu, vwandaka na mantwala ya yandi.

⁴² Ntangu mu-Filiseti talaka Davidi, yandi talaka yandi mutindu kima ya mpamba, kaka mwa mwana ya mbwaki, na kizizi ya kitoko.

⁴³ Mu-Filiseti tubaka na Davidi: «Mu kele yimbwa samu ti nge kwiza nwanisa munu na bayinti?» Mu-Filiseti singaka Davidi na nkumbu ya banzambi ya yandi.

⁴⁴ Yandi tubaka na Davidi: «Kwiza awa, mu pesa nzutu ya nge na bandeke ya mazulu mpe na bibulu ya musitu.»

⁴⁵ Davidi vutulaka na mu-Filiseti: «Nge me kwiza na mbele ya mvita, na madyonga samu na kunwanisa munu. Kasi munu, mu me kwiza nwanisa nge na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya bankonga ya binwani ya Isayeli,

* **17:40** *Kizukumununu ya matadi kele kima yina ba ke losilaka matadi ntama, ni yawu mpe ba ke sadilaka samu na kufwa bandeke. Ba ke yidikaka yawu na singa ya ngolo.*

yina nge me sadila ntembe.

⁴⁶ Bubu yayi, Yave ke yekula nge na maboko ya munu. Mu ke kufwa nge mpe mu ke zenga nge yintu. Bubu yayi, mu ke pesa bamvumbi ya binwani ya ba-Filiseti na bandeke ya mazulu mpe na bibulu ya ntoto. Ntoto nyonso ke bakula ti Isayeli kele na Nzambi.

⁴⁷ Bantu nyonso yayi ke bakula ti Yave ke nungisaka ve na bambele ya mvita mpe na madyonga. Kasi Yave, kele mfumu ya mvita, mpe yandi ke yekula beno na maboko ya beto.»

⁴⁸ Ntangu mu-Filiseti vwandaka kwenda pene-pene na Davidi, Davidi mpe kimaka na mbangu nyonso na kwenda bwabana yandi.

⁴⁹ Davidi kotisaka diboko na nkutu ya yandi na kubaka ditadi. Yandi zukumunaka yawu na kizukumununu ya yandi ya matadi. Ditadi yango kuzwaka mu-Filiseti na mbunzu mpe kotaka yandi. Mu-Filiseti kubwaka kizizi na ntoto.

⁵⁰ Na yina, kaka na kizukumununu mpe ditadi, Davidi lutilaka mu-Filiseti na ngolo. Yandi kufwaka mu-Filiseti ata mbele ya mvita na maboko.

⁵¹ Davidi kimaka mpe kwendaka telama pene-pene ya mu-Filiseti. Yandi bakaka mbele ya mvita ya mu-Filiseti. Yandi basisaka yawu na nkutu ya yawu. Yandi kufwaka mu-Filiseti mpe zengaka yintu ya yandi na mbele yango ya mvita. Ntangu ba-Filiseti talaka ti kinwani ya bawu ya ngolo me kufwa, bawu kimaka ya bawu.

⁵² Binwani ya Isayeli na bantu ya Yuda telamaka na kusala milolo. Bawu landaka ba-Filiseti tii na nkotolo ya mudimba mpe tii na myelo ya mbanza

Ekelone. Bamvumbi ya ba-Filiseti fulukaka na nzila ya Saalayime tii na mbanza Ngate mpe tii na mbanza Ekelone.

⁵³ Na manima ya kulanda ba-Filiseti na kibakala nyonso, bana ya Isayeli vutukaka. Bawu botolaka bima nyonso yina vwandaka na kisika ya binwani ya ba-Filiseti.

⁵⁴ Davidi bakaka yintu ya mu-Filiseti mpe yandi nataka yawu na Yelusalemi. Yandi tulaka binwanunu ya mu-Filiseti na yinzo ya lele ya yandi mosi Davidi.

Yonatane salaka ngwisani ya bunkundi na Davidi

⁵⁵ Ntangu Sawule talaka Davidi na kwenda kunwanisa mu-Filiseti, Sawule yufulaka Abinele, kumluntu ya binwani: «Abinele, yayi mwana ya nani?» Abinele vutulaka: «Ya tsyelika, ntinu, mu zaba ve.»

⁵⁶ Ntinu tubaka: «Kwenda yufula na kuzaba, ditoko yayi kele mwana ya nani.»

⁵⁷ Ntangu Davidi vutukaka na manima ya kufwa mu-Filiseti, Abinele bakaka yandi samu na kunata yandi na mantwala ya Sawule. Davidi vwandaka na yintu ya mu-Filiseti na maboko.

⁵⁸ Sawule tubaka na yandi: «Mwana ya munu, nge ke mwana ya nani?» Davidi vutulaka: «Mu kele mwana ya kisadi ya nge Yisayi, muntu ya Betelemi.»

18

¹ Ntangu Davidi manisaka na kuzonza na Sawule, Yonatane kangamaka mingi na Davidi. Yandi zolaka Davidi mutindu yandi mosi.

² Na kilumbu yina, Sawule bakaka Davidi na yinzo ya yandi. Sawule bikaka ve ti Davidi vutuka na yinzo ya tata ya yandi.

³ Yonatane salaka ngwisani na Davidi, samu ti yandi zolaka Davidi mutindu yandi mosi.

⁴ Yonatane katulaka kiyunga yina yandi vwataka mpe yandi pesaka yawu na Davidi. Yandi pesaka yandi mpe bilele ya yandi, mbele ya yandi ya mvita, munani na singa ya luketo.

⁵ Davidi vwandaka kwenda nwana bisika nyonso yina Sawule vwandaka fidisa yandi. Yandi vwandaka nunga bantangu nyonso. Na yina, Sawule tulaka yandi na mantwala ya nkonga ya binwani ya yandi ya ngolo. Bantu nyonso, na bakuluntu ya binwani ya Sawule, talaka yawu mbote.

Sawule zolaka kufwa Davidi

⁶ Ntangu yina binwani vwandaka vutuka, Davidi mpe vutukaka, na manima ya kufwa mu-Filiseti. Ni na ntangu yina bakento ya bambanza nyonso ya Isayeli basikaka na kwenda bwabana ntinu Sawule. Bawu vwandaka yimbila mpe kubina na kyese nyonso. Bawu vwandaka sika bangoma ya fyoti na bisikulu ya nkaka.

⁷ Bakento vwandaka yimbila: ba ya nkaka ke banda, ba ya nkaka ke vutula:

«Sawule me kufwa mafunda ya yandi ya bambeni, Davidi me kufwa mafunda kumi ya bambeni ya yandi.»

⁸ Sawule kuzwaka nkele ya mingi. Yandi yagalalaka ve na mambu yina ba vwandaka tuba na

nzimbu. Yandi tubaka: «Ba me pesa na Davidi mafunda kumi. Kasi na munu, ba me pesa mafunda! Ya me bikana kaka ba pesa yandi kimfumu!»

⁹ Kubanda na kilumbu yina, Sawule bandaka na kutala Davidi na disu ya yimbi.

¹⁰ Na kilumbu yina landaka, mpeve ya yimbi yina Nzambi fidisaka kuzwaka Sawule. Yandi bandaka na kututuka na kati-kati ya yinzo. Davidi vwandaka sika nsambi mutindu bilumbu ya nkaka. Sawule vwandaka na dyonga na maboko.

¹¹ Sawule losaka dikonga na sika ya Davidi na kutuba: «Mu ke koma yandi na kibaka!» Kasi bambala zole, Davidi lutisaka yawu.

¹² Sawule kumaka na boma ya Davidi, samu ti Yave vwandaka na Davidi, kasi yandi vwandaka dyaka ve na yandi Sawule.

¹³ Na yina, Sawule salaka ti Davidi kuvwanda dyaka ve pene-pene na yandi. Sawule tulaka Davidi mfumu ya nkonga mosi ya funda ya binwani. Davidi bandaka na kutwadisa bawu na mizingu.

¹⁴ Davidi vwandaka nunga na bisika nyonso yina yandi vwandaka kwenda nwana, samu ti Yave vwandaka na yandi.

¹⁵ Sawule talaka ti Davidi vwandaka nunga bantangu nyonso. Na yina, Sawule kumaka na boma na mantwala ya Davidi.

¹⁶ Kasi Isayeli nyonso mpe Yuda vwandaka zola Davidi, samu ti ni yandi vwandaka nata bawu na muzingu, mpe ni yandi vwandaka vutula bawu.

Makwela ya Davidi na mwana ya Sawule

¹⁷ Sawule tubaka na Davidi: «Yayi ni Melabe, mwana ya munu ya ntete ya kento. Mu ke

kwelisa nge yandi. Kasi nge fwana kusadila munu na kibakala nyonso. Nge fwana kunwana mpe bamvita ya Yave.» Sawule vwandaka zonza yandi mosi: «Ni munu mosi ve ke kufwa yandi. Ni ba-Filiseti ke kufwa yandi.»

¹⁸ Davidi vutulaka na Sawule: «Nani mu kele? Wapi mfunu ke dikanda ya munu na dikanda ya tata ya munu kwaku na Isayeli, samu ti mu vwanda bokilo ya ntinu?»

¹⁹ Ntangu Sawule zolaka kwelisa mwana ya yandi Melabe na Davidi, yandi kwelisaka yandi na Adelyele, muntu ya Mewolate.

²⁰ Mikale, mwana ya nkaka ya Sawule, zolaka Davidi. Ba zabisaka yawu na Sawule mpe Sawule talaka ti ya kele dyambu ya mbote.

²¹ Sawule vwandaka zonza yandi mosi: «Mu ke kwelisa yandi Mikale. Mikale ke vwanda mutambu samu na yandi. Ba-Filiseti ke kufwa yandi.» Na mbala ya zole, Sawule tubaka na Davidi: «Bubu yayi, nge ke kuma bokilo ya munu.»

²² Sawule pesaka lutumu na bisadi ya yandi: «Beno kwenda zonza na Davidi na mansweki. Beno tuba na yandi: “Ntinu ke na kuyangalala na nge. Bisadi ya yandi nyonso mpe ke na kuzola nge. Na yina, ndima na kuvwanda bokilo ya ntinu.”»

²³ Bisadi ya Sawule zonzaka mambu yina na Davidi. Davidi tubaka: «Beno me banza ti kuvwanda bokilo ya ntinu kele dyambu ya fyoti? Munu, mu kele ya munu mputu mpe muntu ya mpamba.»

²⁴ Bisadi ya Sawule kwendaka zabisa na Sawule mambu yina Davidi zonzaka.

²⁵ Sawule tubaka: «Beno zonza na Davidi mutindu yayi: “Ntinu ke ve na nsatu ya mbongo

ya makwela. Yandi ke kaka na nsatu ti nge natina yandi bampusu nkama (100) ya bubakala ya ba-Filiseti. Yandi zola kufutisa bambeni ya yandi yimbi ya bawu.”» Sawule vwandaka sosa ti Davidi kufwa na maboko ya ba-Filiseti.

²⁶ Bisadi ya Sawule kumisaka mambu yina na Davidi. Davidi talaka ti yawu vwandaka mbote na kusadila mutindu yina samu na kukuma bokilo ya ntinu. Ntete ti bilumbu yina zengaka ntinu kumanisa,

²⁷ Davidi, na binwani ya yandi, kwendaka na muzingu. Bawu kufwaka babakala bankama zole (200) ya ba-Filiseti. Na manima, Davidi nataka bampusu ya bubakala ya bawu. Yandi pesaka yawu nyonso na Sawule, samu ti yandi kukuma bokilo ya yandi. Na yina, Sawule kwelisaka Davidi mwana ya yandi Mikale.

²⁸ Sawule talaka mpe bakulaka ti Yave vwandaka na Davidi. Mwana ya yandi Mikale mpe vwandaka zola Davidi.

²⁹ Na yina, Sawule lutilaka kuvwanda na boma ya Davidi. Kubanda ntangu yina, bilumbu nyonso ya luzingu ya Sawule, yandi yinaka Davidi.

³⁰ Bamfumu ya ba-Filiseti vwandaka na kifu ya kwizaka nwanisa bantu ya Isayeli. Kasi na konso mvita, Davidi vwandaka lutila bamfumu ya nkaka ya binwani ya Sawule na kununga. Mpe Davidi kumaka muntu ya nsangu.

19

Yonatane nwaninaka Davidi

¹ Sawule zabisaka na mwana ya yandi Yonatane mpe na bisadi ya yandi nyonso mabanza yina

vwandaka na yandi samu na kufwa Davidi. Kasi Yonatane, mwana ya Sawule, zolaka mingi Davidi.

² Yonatane zabisaka yawu na Davidi. Yandi tubaka: «Tata ya munu, Sawule, ke na sosaka na kufwa nge. Sala keba! Mbasi na suka, sosa kisika ya mbote, nge bumbama kuna.

³ Munu, mu ke basika nzila mosi na tata ya munu. Mu ke kwenda na yandi na bilanga yina nge ke vwanda. Mu ke solola na yandi na mambu yina me tadila nge. Mu ke tala yinki yandi ke zonza mpe mu ke zabisa nge yawu.»

⁴ Yonatane zonzaka na tata ya yandi, Sawule, mambu ya mbote yina me tadila Davidi. Yonatane tubaka: «Ntinu, kusala ve yimbi na kisadi ya nge Davidi, samu ti yandi me sala nge dyambu ya yimbi ve. Yandi ke salaka mambu ya mbote mingi samu na nge.

⁵ Yandi yekulaka luzingu ya yandi samu na kufwa mu-Filiseti, mpe na kilumbu yina, Yave pesaka nkudulu ya nene na Isayeli. Nge talaka yawu mpe nge yangalalaka. Samu na yinki nge ke sala disumu ya mpamba na kuzola kufwa Davidi yina me sala ata dyambu? Yandi salaka mambu ya mbote na ntadisi ya nge.»

⁶ Sawule kuwaka mambu yina Yonatane tubaka. Sawule vutulaka: «Mu me kudya ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo. Ba ke kufwa ve Davidi.»

⁷ Yonatane bokilaka Davidi mpe yandi zabisaka yandi mambu nyonso yina. Na manima, Yonatane nataka Davidi na sika ya Sawule. Davidi vutukilaka na kusadila Sawule, mutindu yandi vwan-

daka sala ntete.

Mikale vuukisaka Davidi

⁸ Muzingu bandaka dyaka. Davidi kwendaka nwanisa ba-Filiseti. Yandi nungaka bawu mpe yandi kimisaka bawu.

⁹ Kilumbu mosi, Yave fidisaka Sawule mpeve ya yimbi. Sawule vwandaka ya kuvwanda na kati ya yinzo ya yandi. Yandi vwandaka na dyonga ya yandi na diboko. Davidi vwandaka sika nsambi.

¹⁰ Sawule losaka dyonga ya yandi na sika ya Davidi. Yandi zolaka koma Davidi na kibaka. Kasi, Davidi lutisaka yawu. Dyonga yango kwendaka kota na kibaka. Davidi kimaka ya yandi mpe yandi vuukaka na mpimpa yina.

¹¹ Sawule fidisaka bantu na yinzo ya Davidi samu na kukenga yandi mpe samu na kufwa yandi na suka. Kasi Mikale, kento ya Davidi, zabisaka yandi yawu. Yandi tubaka na Davidi: «Kana nge kima ya nge ve na mpimpa yayi, mbasi ba ke kufwa nge.»

¹² Mikale basisaka Davidi na nela. Davidi kwendaka ya yandi. Yandi kimaka mpe yandi vuukaka.

¹³ Mikale bakaka kiteki, yandi tulaka yawu na zulu ya mfulu ya Davidi. Yandi tulaka na yintu ya kiteki ndambu ya mpusu ya nkombo yina vwandaka na mika. Yandi fukilaka kiteki yango divunga.

¹⁴ Ntangu bantumwa ya Sawule kwizaka samu na kusimba Davidi, Mikale tubaka na bawu: «Yandi ke na kimbevo.»

¹⁵ Sawule vutulaka bantumwa na sika ya Davidi. Yandi tubaka: «Beno kwenda baka Davidi

na mfulu mpe beno natina munu yandi awa, mu kufwa yandi.»

¹⁶ Bantumwa ya ntinu vutukaka na yinzo ya Davidi. Kasi bawu talaka kaka kiteki na mfulu, na ndambu ya mpusu ya nkombo na yintu.

¹⁷ Sawule tubaka na Mikale: «Samu na yinki nge me vuna munu? Samu na yinki nge me kimisa mbeni ya munu?» Mikale vutulaka na Sawule: «Yandi me tuba na munu: “Bika mu kwenda ya munu, kana ve mu ke kufwa nge.”»

Davidi na Sawule kuna na Nayote

¹⁸ Ntangu Davidi kimaka, yandi kwendaka na sika ya Samwele, na bwala Lama. Yandi zabisaka Samwele mambu nyonso yina Sawule salaka yandi. Na manima, Davidi na Samwele kwendaka zinga na kisika yina ba ke bokilaka Nayote.

¹⁹ Ba zabisaka na Sawule ti Davidi me kuma na Nayote, na Lama.

²⁰ Sawule fidisaka bantumwa samu na kusimba Davidi. Bawu talaka nkonga ya mimbikudi yina vwandaka tutuka. Samwele vwandaka twadisa bawu. Mpeve ya Nzambi kuzwaka bantumwa ya Sawule. Bawu mpe bandaka na kututuka.

²¹ Ba zabisaka mambu yina na Sawule. Sawule fidisaka bantumwa ya nkaka. Bawu mpe bandaka na kututuka. Sawule fidisaka dyaka bantumwa na mbala ya tatu, bawu mpe tutukaka.

²² Na yina, yandi mosi Sawule kwendaka na bwala Lama. Yandi kumaka tii na dibulu ya nene ya maza yina kele na Seku. Yandi yufulaka: «Wapi sika kele Samwele na Davidi?» Ba tubaka na yandi: «Bawu kele na Nayote, na Lama.»

²³ Sawule kwendaka kuna, na Nayote ya Lama. Mpeve ya Nzambi kuzwaka yandi mpe yandi landaka nzila ya yandi na kwendaka tutuka tii yandi kumaka na Nayote.

²⁴ Yandi mpe, yandi katulaka binkuti. Yandi vwandaka tutuka na mantwala ya Samwele. Yandi lalaka na ntoto ata binkuti, kilumbu nyonso yina mpe mpimpa nyonso. Ni yawu yina, bantu vwandaka tuba: «Sawule mpe me kuma mumbikudi?»

20

Yonatane taninaka Davidi

¹ Davidi kimaka na Nayote ya Lama. Yandi kwendaka na sika ya Yonatane. Yandi yufulaka Yonatane: «Yinki mu me sala? Wapi yimbi yina mu me sala? Wapi disumu mu me sala na tata ya nge samu ti yandi sosa na kufwa munu?»

² Yonatane vutulaka na yandi: «Yawu lenda salama ve! Nge ke kufwa ve. Tata ya munu ke salaka ve dyambu ya nene to ya fyoti kana yandi me zabisa ntete munu ve. Samu na yinki tata ya munu zolaka bumba munu dyambu yayi? Yawu lenda salama ve.»

³ Davidi tubaka dyaka: «Tata ya nge me zaba ti mu kele nkundi ya nge. Yandi banzaka mutindu yayi: “Yonatane fwana kuzaba ve mambu yayi, samu ti ya lenda talisa yandi mpasi na ntima.” Kasi mu me kudya ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, mpe na Nkumbu ya nge. Fyoti kaka me bikana samu ti mu kufwa.»

⁴ Yonatane tubaka na Davidi: «Mu ke sala nyonso yina nge zola ti mu sala.»

⁵ Davidi tubaka na Yonatane: «Mbasi ke vwanda mukembo ya bilumbu ya ntete ya ngonda. Mu fwanaka kudya na mesa mosi na ntinu. Kasi bika munu, mu kwenda bumbama na matiti tii na nkokila ya kilumbu ya tatu.

⁶ Kana tata ya nge tala ti mu kele ve, mpe yandi yufula, nge tuba na yandi ti: “Davidi lombaka munu muswa na kukwenda nswalu na mbanza ya yandi na Betelemi. Yandi kwendaka kuna, samu ti na dikanda ya tata ya yandi, ba ke pesa minkayulu ya konso mvula.”

⁷ Kana yandi tuba: “Mambu ve”, ya zola kutuba ti dyambu ya mpasi kele ve samu na munu kisadi ya nge. Kasi, kana yandi dasuka, zaba ti yandi me kuzwa lukanu ya kusala munu yimbi.

⁸ Nge ke lakisa luzolo ya kukwikama na munu kisadi ya nge, samu ti nge salaka ngwisani na munu na Nkumbu ya Yave. Kana nge me tala dyambu ya yimbi na munu, kufwa munu nge mosi. Samu na yinki nge ke nata munu tii na sika ya tata ya nge?»

⁹ Yonatane vutulaka: «Yawu lenda salama ve! Mu me kudya ndefi! Kana mu zaba ti ya tsyelika tata ya munu ke na mabanza ya kusala nge yimbi, mu ke zabisa nge yawu.»

¹⁰ Davidi tubaka na Yonatane: «Kana tata ya nge kupesa nge mvutu ya yimbi, nani ke zabisa munu?»

¹¹ Yonatane tubaka na Davidi: «Kwiza beto kwenda na matiti.» Bawu nyonso zole kwendaka na matiti.

¹² Yonatane tubaka na Davidi: «Mu me kudya ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya Isayeli. Mbasi to mbasi-mbasi, na ngunga ya mutindu

yayi, mu ke sosa kuzaba mabanza ya tata ya munu. Kana yandi me banzila ve Davidi yimbi, mu ke fidisa ve muntu na kwiza zabisa nge.

¹³ Kana tata ya munu ke na kubanzila nge mambu ya yimbi, mu ke zabisa nge yawu mpe mu ke bika nge samu ti nge kwenda ya nge na kizunu. Bika ti Yave kuvwanda na nge, mutindu yandi vwandaka na tata ya munu. Kana mu sala mutindu yina ve, bika ti Yave kupesa munu kitumbu ya ngolo.

¹⁴ Bantangu nyonso yina mu ke vwanda moyo, lakisa munu bumbote ya Yave, samu ti mu kufwa ve.

¹⁵ Kubika ve na kulakisa bumbote ya nge na dikanda ya munu. Sala mutindu yina ata na ntangu yina Yave ke manisa mitantu ya Davidi, mosi-mosi, awa na ntoto.»

¹⁶ Yonatane salaka ngwisani na dikanda ya Davidi. Yandi tubaka: «Bika Yave kufutisa bambeni ya Davidi yimbi ya bawu.»

¹⁷ Yonatane tubaka dyaka na Davidi na kudya ndefi, samu na luzolo ya yandi na Yonatane, samu ti Davidi vwandaka zola Yonatane mutindu yandi mosi.

¹⁸ Yonatane tubaka na Davidi: «Ni mbasi ke vwanda mukembo ya bilumbu ya ntete ya ngonda. Bantu nyonso ke zaba ti nge kele ve awa, samu ti ata muntu ke vwanda na kiti ya nge.

¹⁹ Mbasi-mbasi, nge ke kulumuka tii na kisika yina nge bumbamaka kilumbu ya nkaka yina. Nge ke vwanda pene-pene ya ditadi yina ba ke bokilaka Ezele.

²⁰ Munu, mu ke losa makonga tatu na kisika yina. Mu ke sala mutindu mu ke na kukubula

kima.

²¹ Na manima, mu ke tumisa mwana na kwenda sosa makonga yango. Kana mu tuba na yandi: “Makonga kele ve ntama na nge, baka yawu.” Ya zola kutuba: “kwiza ya nge, mambu nyonso kele mbote”. Mu me kudya ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo. Ata dyambu ya yimbi ke kumina nge.

²² Kasi, kana mu tuba na mwana ti: “Makonga ke ntete ntama”. Ya zola kutuba: kwenda ya nge samu ti Yave ke na kutuba na nge na kukwenda.

²³ Na yina me tadila mambu yina beto me wisana, nge na munu, Yave kele na kati ya beto bantangu nyonso.»

²⁴ Davidi kwendaka bumbama na matiti.

Na mukembo ya bilumbu ya ntete ya ngonda, ntinu kwendaka vwanda na mesa samu na kudya.

²⁵ Mutindu vwandaka kifu ya yandi, ntinu vwandaka na kyandu ya yandi yina vwandaka na kibaka ya yinzo. Yonatane vwandaka na mantwala ya yandi. Abinele vwandaka na lweka ya Sawule. Kiti ya Davidi bikanaka ya mpamba.

²⁶ Kilumbu yina, Sawule tubaka dyambu ve, samu ti yandi banzaka ti: «Kana Davidi me kwiza ve, dyambu me kumina yandi. Ya lenda vwanda ti yandi kele ve ya kuvedila.»

²⁷ Kasi na kilumbu ya zole ya mukembo yina, kiti ya Davidi vwandaka dyaka ya mpamba. Na yina, Sawule yufulaka mwana ya yandi Yonatane: «Samu na yinki mwana ya Yisayi me kwiza ve na mesa? Mazono yandi vwandaka ve, bubu yayi mpe yandi kele ve.»

²⁸ Yonatane vutulaka na Sawule: «Davidi bikaka ve na kulomba munu muswa ya kukwenda na Betelemi.

²⁹ Yandi tubaka na munu: “Bika munu mu kwenda samu ti dikanda ya beto ke pesa munkayulu na Yave kuna na mbanza. Yaya ya munu me bokila munu na kukwenda kuna. Kana ya tsyelika nge zola kusala munu mbote, pesa munu muswa ya kukwenda tala bampangi ya munu.” Ni yawu yina yandi me kwiza ve na mesa ya ntinu.»

³⁰ Sawule dasukilaka Yonatane. Yandi tubaka na yandi: «Mwana ya kiyala! Nge me yekula tata ya nge na kwenda sala kindiku na mwana ya Yisayi! Nsoni na nge! Kimpene ya mama ya nge!

³¹ Bilumbu nyonso yina mwana ya Yisayi ke vwanda moyo na ntoto yayi, nge ke vwanda ve na kizunu. Kintinu ya nge mpe ke telama ve. Na yina, kangisa yandi mpe nata yandi awa, samu ti yandi fwana kufwa.»

³² Yonatane vutulaka na tata ya yandi Sawule mpe tubaka: «Samu na yinki ba ke kufwa yandi? Yinki yandi me sala?»

³³ Sawule losilaka Yonatane dyonga samu na kufwa yandi. Ni kuna Yonatane bakulaka ti tata ya yandi vwandaka na mabanza ya kufwa Davidi.

³⁴ Yonatane katukaka na mesa na nkele nyonso. Yandi kudyaka ve na kilumbu yina ya zole ya mukembo. Yandi vwandaka tala ntima mpasi samu na Davidi, samu ti tata ya yandi fingaka yandi.

³⁵ Na suka ya kilumbu yina landaka, Yonatane kwendaka na matiti, na kisika yina ba wisanaka

na Davidi. Mwa mwana mosi kwendaka kintwadi na yandi.

³⁶ Yonatane tubaka na mwana yango: «Kima nge kwenda sosa makonga yina mu ke losa.» Mwana yango kimaka. Yonatane losaka dikonga mpe dikonga lutaka mwana yina.

³⁷ Mwana kumaka na kisika yina vwandaka dikonga yina Yonatane losaka. Yonatane zonzaka na ngolo na Mwana: «Dikonga me lutila ntama na nge!»

³⁸ Yonatane zonzaka dyaka na ngolo: «Kima, sala mbangu. Kutelama ve!» Mwana lokotaka makonga mpe yandi vutukaka na sika ya mfumu ya yandi.

³⁹ Mwana zabaka ata dyambu. Kaka Yonatane na Davidi zabaka mambu yina vwandaka luta.

⁴⁰ Yonatane pesaka binwanunu ya yandi na mwana yina. Yandi tubaka na yandi: «Kwenda na yawu na mbanza.»

⁴¹ Kisadi kwendaka mpe Davidi basikaka na manima ya ditadi yina yandi bumbamaka. Yandi kubwaka kizizi na ntoto bambala tatu. Bawu bumbasanaka, bawu dilaka bawu nyonso zole. Mpe Davidi lutilaka dyaka na kudila.

⁴² Yonatane tubaka na Davidi: «Kwenda na kizunu, samu ti beto kudyaka ndefi na Nkumbu ya Yave. Beto tubaka: “Bika Yave kuvwanda bantangu nyonso na kati ya munu na nge. Yandi kuvwanda na kati ya dikanda ya nge mpe dikanda ya munu.”»

21

¹ Davidi kwendaka ya yandi mpe Yonatane vu-

tukaka na mbanza.

Davidi na sika ya nganga-Nzambi Ayimeleke

² Davidi kwendaka na mbanza Nobe na sika ya nganga-Nzambi Ayimeleke. Ayimeleke kwizaka bwabana yandi na kutekita nyonso. Yandi tubaka na Davidi: «Samu na yinki nge ke kaka nge mosi? Ata muntu me kwiza na nge?»

³ Davidi tubaka na nganga-Nzambi, Ayimeleke: «Ntinu me tumisa munu. Yandi me tuba: “Ata muntu fwana kuzaba mambu yayi mu me tumisa nge mpe ntumunu yayi mu me pesa nge.” Na yina me tadila bisadi ya munu, mu me tubila bawu kisika yina beto ke bwabana.

⁴ Malu-malu yayi yinki ke na nge? Pesa munu mampa tanu to kima ni kima yina nge ke kuzwa.»

⁵ Nganga-Nzambi vutulaka na Davidi: «Mu ke ve na mampa yina kele ve ya longo, Kasi mu ke kaka na mampa ya longo. Mu lenda pesa nge yawu kana bantu yina ke na nge me vukisa ve mfulu na bakento.»

⁶ Davidi vutulaka na nganga-Nzambi: «Beto ke vwandaka ve na muswa ya kusimba bakento ntangu yina mu ke kwendaka na mvita. Kana binwanunu ya bantu ya munu ke vwandaka ya longo samu na kukwenda na mvita yina kele ve ya longo, binwanunu ya bawu ke vwanaka mpe ya longo samu na kukwenda na mvita ya bubu yayi.»

⁷ Na yina, nganga-Nzambi pesaka Davidi mampa ya longo, samu ti mampa yina kele ve ya longo vwandaka ve. Mampa yina vwandaka kuna vwandaka kaka mampa yina ba tudilaka Yave. Ba katulaka yawu na mantwala ya Yave, samu na kuyingisa mampa ya tiya.

⁸ Na kilumbu yina, muntu mosi na kati ya bisadi ya Sawule, vwandaka kuna. Yandi vwandaka mu-Edome. Nkumbu ya yandi Dowenge. Dowenge vwandaka mfumu ya mivungi ya Sawule. Yandi vwandaka na kima ya kusala kuna na mantwala ya Yave.

⁹ Davidi yufulaka na Ayimeleke: «Nge kele ve na dyonga to mbele ya mvita kwaku? Mu me nata ve mbele ya mvita na binwanunu ya munu, samu ti mambu ya ntinu vwandaka ya nswalu-nswalu.»

¹⁰ Nganga-Nzambi vutulaka: «Mbele ya mvita ya Ngolyate, mu-Filiseti yina nge kufwaka na mudimba ya Telembente, ya ke na beto. Mbele yango ya mvita ke ya kuzingama na kati ya kiyunga mosi kuna na manima ya efode. Kana nge zola kubaka yawu, baka yawu! Samu ti kinwanunu ya nkaka kele ve, kaka ni yina ke kwaku.» Davidi tubaka: «Ni yawu me lutila mbote, pesa munu yawu.»

Davidi na sika ya ba-Filiseti ya mbanza Ngate

¹¹ Kilumbu yina, Davidi kimaka ntama na Sawule. Yandi kumaka na sika ya Akise, ntinu ya mbanza Ngate.

¹² Bisadi ya Akise tubaka na Akise: «Yayi ni Davidi, ntinu ya yinsi ve? Ni yandi ve ba vwandaka yimbidila nzimbu mpe kubina?» Ba vwandaka tuba: «Sawule me kufwa mafunda ya yandi ya bambeni, Davidi me kufwa mafunda kumi ya bambeni ya yandi.»

¹³ Davidi talaka bunene ya mambu yina, mpe yandi kumaka na boma mingi ya Akise, ntinu ya Ngate.

¹⁴ Yandi vunaka kulawuka na mantwala ya bawu. Yandi bandaka nkadulu ya kidi-kidi. Yandi vwandaka sonika na mabaya ya myelo ya bay-inzo. Yandi vwandaka basisa mante mpe mante vwandaka kubwa na mandefo ya yandi.

¹⁵ Akise tubaka na bisadi ya yandi: «Beno me tala ti muntu yayi ke kilawu. Samu na yinki beno me natina munu yandi?

¹⁶ Beno me banza ti mu kele ve na bilawu kwaku? Ni yawu yina beno me natina munu muntu yayi samu na kwiza sala bulawu na sika ya munu? Muntu ya mutindu yayi ke kota na yinzo ya munu?»

22

Davidi kumaka mfumu ya nkonga mosi

¹ Davidi katukaka na kisika yina yandi vwandaka. Yandi kwendaka bumbama na kati ya ntadi ya mbanza Adulame. Bampangi ya yandi na dikanda nyonso ya tata ya yandi kuwaka yawu. Bawu kwendaka na sika ya yandi kuna.

² Bantu yina vwandaka na mpasi, na bayina vwandaka na bamfuka, na bayina vwandaka ve na kilengi, bawu nyonso kwizaka na sika ya Davidi. Davidi kumaka mfumu ya bawu. Lutangu ya bawu vwandaka keba ve bankama yiya (400).

³ Davidi katukaka kuna mpe yandi kwendaka na mbanza Misepa na yinsi ya Mowabe. Yandi tubaka na ntinu ya Mowabe: «Pesa muswa na tata mpe mama ya munu na kwiza na sika ya beno. Bawu zinga kwaku tii mu ke zaba yinki Nzambi ke sala na munu.»

⁴ Davidi nataka bawu na sika ya ntinu ya Mowabe. Bawu zingaka kuna ntangu nyonso yina Davidi vwandaka ya kubumbama na kati ya ntadi.

⁵ Kilumbu mosi, mumbikudi Ngade tubaka na Davidi: «Kuvwanda dyaka ve na kisika yina. Kwenda na yinsi ya Yuda.» Davidi kwendaka mpe yandi kumaka na mfinda yina ba vwandaka bokila Elele.

Sawule manisaka na kufwa banganga-Nzambi ya Nobe

⁶ Sawule kuwaka ti ba talaka Davidi na bantu yina vwandaka na yandi. Sawule vwandaka na mbanza Ngibeya. Yandi vwandaka ya kuvwanda na yisi ya yinti yina ba ke bokilaka tamalise, yina vwandaka na kisika ya kuzangama ya mongo. Yandi vwandaka na dyonga na diboko. Bisadi ya yandi nyonso vwandaka na yandi.

⁷ Sawule tubaka na bisadi yina vwandaka kuna: «Bantu ya Bezame, beno kuwa! Beno ke na kubanza ti mwana ya Yisayi ke pesa na beno nyonso bilanga mpe bilanga ya bayinti ya vinu? Yandi ke sala ti beno nyonso kuvwanda bamfumu ya bankonga ya funda to ya bankama ya binwani?

⁸ Beno nyonso beno me sadila munu mfundu ya yimbi. Ata muntu zabisaka munu, ntangu mwana ya munu salaka ngwisani na mwana ya Yisayi. Ntangu mwana ya munu wisanaka na kisadi ya munu, samu na kunwanisa munu na kutudila munu mitambu, mutindu yandi ke na kusala bubu yayi. Ata mosi na beno sukaka ntima na kuzabisa munu yawu.»

⁹ Dowenge, mu-Edome, vwandaka kisika mosi na bisadi ya Sawule. Yandi tubaka: «Mu talaka mwana ya Yisayi ntangu yandi kwizaka na mbanza Nobe, na sika ya Ayimeleke, mwana ya Ayitube.

¹⁰ Ayimeleke yufulaka luzolo ya Yave samu na Davidi. Ayimeleke pesaka Davidi madya. Yandi pesaka yandi mpe mbele ya mvita ya Ngolyate, mu-Filiseti.»

¹¹ Ntinu fidisaka bantu na kwenda bokila nganga-Nzambi Ayimeleke, mwana ya Ayitube, na dikanda ya yandi nyonso, samu ti ni bawu vwandaka banganga-Nzambi na Nobe. Bawu nyonso kwizaka na sika ya ntinu.

¹² Sawule tubaka: «Mwana ya Ayitube, kuwa!» Nganga-Nzambi vutulaka: «Mfumu ya munu, zonza ya nge.»

¹³ Sawule tubaka na yandi: «Samu na yinki beno sadilaka munu mfundu ya yimbi, nge na mwana ya Yisayi? Nge pesaka yandi madya na mbele ya mvita. Nge yufulaka luzolo ya Nzambi samu na yandi, samu ti yandi nwanisa munu na kutudila munu mitambu, mutindu yandi ke na kusala bubu yayi.»

¹⁴ Ayimeleke vutulaka na ntinu: «Na kati ya bisadi ya nge nyonso, nani kele ya kukwikama mutindu Davidi? Yandi kele bokilo ya ntinu. Yandi kele mfumu ya binwani yina ke kebaka nge. Na yinzo ya nge, ba ke pesaka yandi buzitu.

¹⁵ Yina ni mbala ya munu ya ntete ya kuyufula luzolo ya Nzambi samu na yandi? Ya kele mutindu yina ve. Bika ti ntinu kuvwanda ve na mayindu ya yimbi samu na munu kisadi ya yandi,

mpe samu na dikanda ya munu, samu ti kisadi ya nge zaba ata dyambu mosi ve na mambu nyonso yayi.»

¹⁶ Ntinu tubaka: «Ayimeleke, kaka kufwa nge ke kufwa, nge na dikanda ya nge nyonso.»

¹⁷ Ntinu tubaka na bankebi ya yandi yina vwan-daka pene-pene na yandi: «Beno kufwa banganga-Nzambi ya Yave, samu ti bawu mpe sadisaka Davidi. Bawu zabaka ya bawu ti Davidi kimaka. Kasi bawu zabisaka munu ve.» Bisadi ya ntinu mangaka ya bawu na kufwa banganga-Nzambi ya Yave.

¹⁸ Ntinu tubaka na Dowenge: «Nge! Kufwa banganga-Nzambi!»

Dowenge, mu-Edome, kufwaka banganga-Nzambi. Kilumbu yina, yandi kufwaka makumi nana na tanu ya banganga-Nzambi, bayina vwandaka na muswa ya kulwata efode ya lino.

¹⁹ Na yina me tadila mbanza Nobe, mbanza ya banganga-Nzambi, Sawule kufwaka bantu nyonso na mbele ya mvita. Ya vwanda babakala, ya vwanda bakento, ya vwanda bana, ya vwanda bana yina ke ntete na kunwa mabene, ya vwanda bangombe, ya vwanda bambuluku, mameme na bankombo.

²⁰ Kaka muntu mosi vuukaka, nkumbu ya yandi Abyatale. Yandi vwandaka mwana ya Ayimeleke mpe mutekolo ya Ayitube. Yandi kimaka mpe kwendaka na sika ya Davidi.

²¹ Abyatale zabisaka na Davidi ti Sawule kufwaka banganga-Nzambi ya Yave.

²² Davidi tubaka na Abyatale: «Na kilumbu yina, mu zabaka ti Dowenge, mu-Edome, yina vwan-

daka kuna, zolaka zabisa yawu na Sawule. Ni munu me sala ti bantu nyonso ya dikanda ya nge kufwa.

²³ Vwanda kintwadi na munu. Kuvwanda na boma ve, samu ti muntu yina ke na sosaka na kufwa munu, ni yandi mpe ke na sosaka na kufwa nge. Kasi, kana nge vwanda pene-pene ya munu, nge ke vwanda na yisi ya lukengolo ya mbote.»

23

¹ Kilumbu mosi, ba tubaka na Davidi: «Ba-Filiseti ke na kunwanisa mbanza Keyila. Bawu ke na kubotola bambuma yina kele na bisika yina ba ke bulaka bambuma.»

² Davidi yufulaka luzolo ya Yave: «Mu kwenda na kunwanisa ba-Filiseti yayi?» Yave vutulaka na Davidi: «Kwenda nwanisa ba-Filiseti mpe vuukisa mbanza Keyila.»

³ Bantu ya Davidi tubaka na yandi: «Kwaku, na kizunga ya Yuda, beto kele na boma. Wapi mutindu ya ke vwandila ntangu beto ke kwenda na mbanza Keyila na kwenda nwanisa binwani ya ba-Filiseti?»

⁴ Davidi yufulaka dyaka luzolo ya Yave. Yave vutulaka na yandi: «Telama, kwenda na Keyila, samu ti mu ke yekula ba-Filiseti na maboko ya nge.»

⁵ Davidi kwendaka na bantu ya yandi na Keyila. Yandi nwanisaka ba-Filiseti. Yandi bakaka bibulu ya bawu mpe yandi nungaka bawu kununga mosi ya kusakana ve. Davidi vuukisaka bantu yina vwandaka zinga na Keyila.

⁶ Ntangu Abyatale, mwana ya Ayimeleke, kimaka na kukwiza na sika ya Davidi na mbanza Keyila, yandi nataka efode mosi.

⁷ Ba zabisaka Sawule ti Davidi kwizaka na mbanza Keyila. Na yina, Sawule tubaka: «Nzambi me yekudila munu Davidi, samu ti yandi me kwiza kangama na kati ya mbanza yina kele na myelo na bikangulu.»

⁸ Sawule tumisaka ba bokila bantu nyonso na muzingu, samu ti ba kwenda na Keyila, na kwenda zungidila Davidi na bantu ya yandi.

⁹ Davidi zabaka ti Sawule vwandaka na mbanza ya kusala yandi yimbi. Na yina, yandi tubaka na nganga-Nzambi Abyatale: «Nata efode awa.»

¹⁰ Na manima, Davidi tubaka: «Yave, Nzambi ya Isayeli, munu kisadi ya nge, me kuwa ti Sawule ke na sosaka na kukwiza na Keyila. Yandi zola kumwangisa mbanza yayi samu na munu.

¹¹ Bamfumu ya mbanza Keyila ke yekula munu na maboko ya Sawule? Ya tsyelika ti Sawule ke kwiza mutindu kisadi ya nge me kuwa? Yave, Nzambi ya Isayeli, mulemvo ya nge, zabisa munu kisadi ya nge.» Yave tubaka: «Ee, yandi ke kwiza.»

¹² Davidi yufulaka dyaka: «Bamfumu ya mbanza Keyila ke yekula munu mpe bantu ya munu na maboko ya Sawule?» Yave vutulaka: «Ee, bawu ke yekula beno.»

¹³ Na yina, Davidi mpe bantu ya yandi katukaka na mbanza Keyila. Lutangu ya bawu vwandaka, keba ve, bankama sambanu (600). Bawu vwandaka kwenda tambula kisika ni kisika. Ba zabisaka Sawule ti Davidi kimaka mbanza Keyila

mpe Sawule bikaka mabanza ya kukwenda kuna.

¹⁴ Davidi kwendaka zinga na yinsi ya kuyuma, yina ba vwandaka bokila Zife. Yandi vwandaka na bisika ya myongo, yina vwandaka mpasi na kukuma. Sawule vwandaka sosa yandi ntangu nyonso. Kasi yandi kuzwaka ve Davidi, samu ti Nzambi yekulaka ve Davidi na maboko ya yandi.

¹⁵ Davidi zabaka ti Sawule bakaka nzila na kwenda kufwa yandi. Davidi vwandaka na kisika yina ba vwandaka bokila Yolesa, na yinsi ya kuyuma ya Zife.

¹⁶ Kilumbu mosi, Yonatane, mwana ya Sawule, kwendaka na sika ya Davidi kuna na Yolesa. Yonatane kindisaka Davidi na nkumbu ya Nzambi.

¹⁷ Yonatane tubaka na Davidi: «Kutala boma ve. Tata ya munu, Sawule, ke lenda ve na kuzwa nge. Ni nge ke vwanda ntinu ya Isayeli, mpe munu, mu ke vwanda kilandi ya nge. Yandi mosi tata ya munu, Sawule, me zaba yawu.»

¹⁸ Bawu zole salaka ngwisani na mantwala ya Yave. Yonatane vutukaka na yinzo ya yandi mpe Davidi bikanaka na Yolesa.

Sawule landaka Davidi

¹⁹ Bantu yina ke zingaka na Zife kwendaka na sika ya Sawule, na Ngibeya. Bawu tubaka: «Davidi kele ya kubumbama na sika ya beto, na bisika ya myongo yina kele mpasi na kukuma, kuna na Yolesa, na mongo ya Akila, yina kele na sude ya ntoto yina ata kima ke menaka ve.»

²⁰ Ntinu ya beto, kana nge zola kukwiza, kwiza. Ni beto ke yekula yandi na maboko ya ntinu.

²¹ Sawule tubaka: «Bika ti Yave kusakumuna beno, samu ti beno me fwila munu kyadi.»

²² Beno kwenda tala dyaka mpe beno zaba mbote-mbote kisika yina yandi kele. Beno yufula nani me tala yandi kuna, samu ti ba zabisaka munu ti yandi ke na mayela mingi.

²³ Beno sosa na kuzaba bisika nyonso yina yandi lenda bumbama. Na manima, beno kwiza zabisa munu mbote-mbote. Mu ke kwenda na beno. Kana yandi kele na yinsi yayi, mu ke sosa yandi na bisika nyonso ya yinsi ya Yuda.

²⁴ Bantu yango kwendaka na Zife tekila Sawule. Davidi na bantu ya yandi vwandaka na mudimba ya yinsi ya kuyuma ya Mawone, na sude ya ntoto yina ata kima ke menaka ve.

²⁵ Sawule na bantu ya yandi, kwendaka sosa Davidi. Ba zabisaka yawu na Davidi. Na yina, Davidi kulumukaka dyaka na yisi, na Ditadi ya nene yina vwandaka na yinsi ya kuyuma ya Mawone. Yandi zingaka ya yandi kuna. Ntangu Sawule kuwaka yawu, yandi landaka Davidi na yinsi ya kuyuma ya Mawone.

²⁶ Sawule vwandaka tambula na lweka ya mongo. Davidi na bantu ya yandi vwandaka tambula na lweka ya nkaka ya mongo yango. Davidi vwandaka tambula mbangu samu na kukima Sawule. Kasi Sawule na bantu ya yandi vwandaka zungidila Davidi na bantu ya yandi samu na kubwila bawu.

²⁷ Kasi ntumwa mosi kwizaka na sika ya Sawule mpe yandi tubaka: «Kwiza na mbangu, samu ti ba-Filiseti me kwiza nwanisa yinsi.»

²⁸ Sawule bikaka na kulanda Davidi. Yandi

vutukaka samu na kubwabana ba-Filiseti. Ni yawu yina ba bokilaka kisika yina: «Ditadi ya nkabwani.»

24

Davidi mangaka na kufwa Sawule

¹ Davidi katukaka kuna. Yandi kwendaka vwanda na bisika ya myongo ya Ene-Ngedi, yina kele mpasi na kukuma.

² Ntangu Sawule katukaka na kulanda ba-Filiseti samu na kunwanisa bawu, ba zabisaka yandi ti Davidi kele na yinsi ya kuyuma ya Ene-Ngedi.

³ Sawule yonzikaka mafunda tatu (3 000) ya binwani ya kulutula ngolo, yina yandi soolaka na Isayeli nyonso. Yandi kwendaka sosa Davidi na bantu ya yandi. Bawu vwandaka na kisika yina ke talasanaka na matadi yina ba ke bokilaka matadi ya bankombo ya mfinda.

⁴ Sawule lutaka pene-pene ya mpaka ya mameme yina kele ntama ve na nzila. Ntadi mosi vwandaka kuna. Sawule kotaka na ntadi yango samu na nsatu ya nzutu*. Davidi na bantu yandi vwandaka ya kuvwanda na nsuka ya ntadi.

⁵ Bantu ya Davidi tubaka na yandi: «Yayi ni kilumbu yina Yave zabisaka nge ntangu yina yandi tubaka: “Munu, mu ke yekula bambeni ya nge na maboko ya nge. Nge ke sala bawu mutindu nge zola.”» Davidi telamaka na mansweki mpe yandi kwendaka zenga nsongi ya kiyunga ya Sawule.

* 24:4 samu na nsatu ya nzutu zola kutuba samu na kwenda nena.

⁶ Na manima ya kusala mutindu yina, Davidi kumaka na boma ya kulutila, samu ti yandi zengaka nsongi ya kiyunga ya Sawule.

⁷ Davidi tubaka na bantu ya yandi: «Ve! Bika ti Yave kubika munu ve ti mu sala dyambu ya mutindu yina. Yandi kubika ve ti mu kufwa mfumu ya munu, muntu yina kuzwaka mbyekolo ya Yave! Samu ti ni yandi kuzwaka mbyekolo ya Yave.»

⁸ Na mambu yina, Davidi yiminaka bantu ya yandi na kunwanisa Sawule.

Sawule basikaka na ntadi mpe yandi tata-manaka na kulanda nzila ya yandi.

⁹ Na manima, Davidi telamaka mpe basikaka na ntadi. Yandi bandaka na kubokila Sawule. Yandi tubaka: «Ntinu, mfumu ya munu.» Sawule talaka na manima. Davidi fukamaka kizizi na ntoto.

¹⁰ Davidi tubaka na Sawule: «Samu na yinki nge ke na kuwa bantu yina ke na kuzonza ti Davidi zola kusala nge yimbi?

¹¹ Bubu yayi, nge mosi nge me tala ti, Yave me yekula nge na maboko ya munu. Na kati ya ntadi, ba me tuba na munu na kufwa nge. Kasi mu me fwila nge kyadi. Mu me tuba: Mu ke kufwa ve mfumu ya munu, samu ti ni yandi kuzwaka mbyekolo ya Yave.

¹² Tata ya munu, tala. Mu kele na kitende ya kiyunga ya nge. Mu me zenga kaka kitende yayi na kiyunga ya nge. Kasi mu me kufwa nge ve. Zaba ti mu kele ve na mayindu ya kusala nge yimbi, to ya kunwanisa nge. Mu me sala ve yimbi na mantwala ya nge. Kasi nge, nge ke na kulandaka munu samu na kufwa munu.

¹³ Bika ti Yave kuvwanda zuzi na kati-kati ya nge na munu. Ni yandi ke vutula nge yimbi yina nge ke na kusala munu. Kasi munu mosi, mu ke sala nge yimbi ve.

¹⁴ Bankooko tubaka kingana yayi: “Yimbi ke katukaka na bayina ke salaka mambu ya yimbi.” Ni yawu yina, mu ke sala nge yimbi ve.

¹⁵ Nani ntinu ya Isayeli ke na kukwenda nwanisa? Nani nge ke na kulanda? Munu, yina kele yimbwa yina me kufwaka yimeni to dikasa ya mpamba ya kibulu!

¹⁶ Ni Yave ke tala mambu ya beto. Ni yandi ke sala bunzonzi na kati-kati ya nge na munu. Ni yandi ke tala mambu ya beto mpe yandi ke nwanina munu. Yandi ke kuula munu na maboko ya nge.»

¹⁷ Ntangu Davidi manisaka na kutuba mambu yina na Sawule, Sawule tubaka: «Mwana ya munu Davidi, yina ni ndinga ya nge?» Sawule kufwaka na kudila.

¹⁸ Sawule tubaka na Davidi: «Nge ke muntu ya kudedama kulutula munu, samu ti nge, nge me sala munu mbote. Kasi munu, mu me sala nge yimbi.

¹⁹ Bubuyayi, nge me lakisa ti nge kele muntu ya mbote, samu na munu. Yave me yekula munu na maboko ya nge, kasi nge me kufwa munu ve.

²⁰ Kana muntu me bwabana mbeni ya yandi, yandi lenda bika ti mbeni yango kukwenda ya yandi na kizunu nyonso? Bika ti Yave kusenda nge samu na mambu yina nge me sala na munu bubuyayi.

²¹ Ntangu yayi, mu me zaba ti nge ke vwanda

ntinu. Kimfumu ya Isayeli ke vwanda na maboko ya nge.

²² Na yina, kudya ndefi na Nkumbu ya Yave ti ntangu mu ke kufwa, nge ke manisa ve na kufwa dikanda ya munu nyonso, mpe nge ke sala ve ti nkumbu ya munu kuzimbana.»

²³ Davidi kudyaka ndefi yina na sika ya Sawule. Na manima, Sawule vutukaka na yinzo ya yandi. Davidi na bantu ya yandi yulukaka samu na vutuka na kisika ya mongo yina kele mpasi na kukuma.

25

Nabale mangaka na kusadisa Davidi

¹ Samwele kufwaka. Bantu nyonso ya Isayeli yonzamaka samu na kudila yandi. Ba tulaka yandi na ndyamu yina ke na lupangu ya yandi, na mbanza Lama. Na manima, Davidi kwendaka na yinsi ya kuyuma, yina ba ke bokilaka Palane.

² Kuna na bwala Mawone, ya vwandaka na mvwama mosi. Mvwilu ya yandi vwandaka na bwala Kaamele. Yandi vwandaka na mafunda tatu (3 000) ya mameme, na fundu mosi (1 000) ya bankombo. Na ntangu yina, yandi vwandaka kuna na Kaamele samu na kuzenga mika ya bankombo na ya mameme ya yandi.

³ Nkumbu ya yandi vwandaka Nabale. Nkumbu ya kento ya yandi vwandaka Abingayile. Kento vwandaka na mayela mpe yandi vwandaka kitoko. Kasi bakala vwandaka na ntima ya ngolo mpe na bifu ya yimbi. Yandi vwandaka muntu ya dikanda ya Kalebe.

⁴ Kuna na yinsi ya kuyuma, Davidi kuwaka ti Nabale vwandaka zenga mika ya bankombo na ya mameme ya yandi.

⁵ Davidi fidisaka bisadi kumi na sika ya Nabale. Yandi tubaka na bawu: «Beno kwenda na sika ya Nabale, kuna na Kaamele. Beno pesa yandi mbote na nkumbu ya munu.

⁶ Beno tuba na yandi: “Bika ti mvula yayi ku-vwanda mbote samu na nge, samu na dikanda ya nge mpe samu na mvwilu ya nge nyonso.

⁷ Mu me kuwa ti ba ke na kuzenga mika ya bankombo na ya mameme ya nge. Kasi, zaba ti ntangu nyonso yina mivungi ya nge vwandaka na beto kuna na Kaamele, beto salaka bawu yimbi ve. Bawu mpe ba zimbisaka ata kima ve.

⁸ Yufula bisadi ya nge, ba ke zabisa nge yawu. Na yina, yamba bisadi ya munu yayi mbote, samu ti beto me kwiza na kilumbu ya mukembo. Pesa beto kima ni kima yina nge ke kuzwa, samu na beto bisadi ya nge mpe samu na mwana ya nge Davidi.”»

⁹ Bisadi ya Davidi kwendaka kuma. Bawu zon-zaka mambu nyonso yina na Nabale, na nkumbu ya Davidi, mpe bawu vingilaka.

¹⁰ Kasi Nabale vutulaka na bisadi ya Davidi: «Davidi ni nani? Mwana ya Yisayi, ni nani? Bantangu yayi, mindongo mingi ke na kukimaka bayinzo ya bamfumu ya bawu.

¹¹ Mu kubikaka mampa ya munu, na maza ya munu, na mbisi ya munu samu na bayina ke na kuzenga mika ya mameme ya munu. Beno zola ti mu pesa yawu na bantu yina mu me zaba ve wapi kisika bawu me katuka?»

¹² Bisadi ya Davidi vutukaka ya bawu. Bawu kumaka na sika ya Davidi mpe bawu zonzilaka yandi mambu nyonso yina.

¹³ Davidi tubaka na bantu ya yandi: «Bika ti konso muntu kutula mbele ya yandi ya mvita na luketo.» Konso muntu tulaka mbele ya yandi ya mvita na luketo. Davidi mpe tulaka mbele ya yandi ya mvita na luketo. Bawu vwandaka keba ve bankama yiya (400) ya babakala bayina landaka Davidi. Bankama zole (200) bikanaka pene-pene ya bifunda ya bawu.

Abingayile sadisaka Davidi

¹⁴ Kisadi mosi na kati ya bisadi ya Nabale zabisaka Abingayile, kento ya Nabale: «Na yinsi ya kuyuma, Davidi me fidisa bantumwa samu na kwiza sakumuna mfumu ya beto. Kasi yandi me yamba bawu mbote ve.

¹⁵ Bantu yina salaka beto mambu ya mbote mingi. Bawu salaka beto yimbi ve. Ntangu nyonso yina beto vwandaka tambula na bawu kuna na matiti, beto zimbisaka ata kima ve.

¹⁶ Mpimpa na ntangu, bawu vwandaka mutindu kibaka ya lukengolo samu na beto, bilumbu nyonso yina beto vwandaka na bawu samu na kudikila mameme na bankombo.

¹⁷ Ntangu yayi, yindula mbote yina nge lenda sala, samu ti ya ke vwanda mpasi samu na mfumu ya beto mpe samu na dikanda ya yandi nyonso. Yandi ke muntu ya yimbi mpe yandi ke wilaka ata muntu ve.»

¹⁸ Abingayile bakaka nswalu-nswalu bankama zole (200) ya mampa, basaki zole ya mpusu ya kibulu ya kufuluka na vinu, mameme tanu ya

kuya, Baseya tanu ya bambuma ya kukalinga, nkama mosi (100) ya maboke ya bambuma ya vinu ya kuyuma, bankama zole (200) ya maboke ya bambuma ya fike. Yandi tulaka nyonso na zulu ya bambulukuku.

¹⁹ Abingayile tubaka na bisadi ya yandi: «Beno luta na mantwala, mu ke landa beno na manima.»

Abingayile zabisaka ata dyambu na bakala ya yandi Nabale.

²⁰ Abingayile vwandaka na zulu ya mbulukuku mpe yandi vwandaka kulumuka na lweka mosi ya mongo. Davidi na bantu ya yandi mpe vwandaka kulumuka na lweka ya nkaka, na mantwala ya Abingayile. Na mbala mosi, bawu bwabanaka.

²¹ Davidi kuzwaka mayindu yayi: «Mu salaka kisalu ya mpamba na kukenga bima nyonso ya muntu yayi na yinsi ya kuyuma. Na bima ya yandi nyonso, ata kima mosi zimbanaka. Mu me sala yandi mbote, kasi yandi me vutula munu yimbi.

²² Munu Davidi, ntete ti suka kukuma, mu ke bika ata bakala mosi ya moyo na dikanda ya Nabale. Bika ti Nzambi kupesa munu kitumbu yina me lutila nene kana mu sala mutindu yina ve.»

²³ Abingayile talaka Davidi. Nswalu-nswalu yandi kulumukaka na mbulukuku ya yandi mpe yandi kubwaka kizizi na ntoto, na mantwala ya Davidi.

²⁴ Abingayile fukamaka pene-pene ya makulu ya Davidi mpe yandi tubaka: «Mulemvo ya nge, mfumu ya munu. Ni munu me sala yimbi. Bika ti munu kisadi ya nge mu zonzila nge. Kuwa mambu ya kisadi ya nge.

²⁵ Mulemvo ya nge, kulanda ve mambu ya kim-pumbulu ya Nabale yayi. Yandi me fwanana na nkumbu ya yandi. Nkumbu ya yandi Nabale zola kutuba: kilawu mpe bulawu me lwataka yandi. Munu kisadi ya nge, mu talaka ve bisadi yina nge mfumu ya munu fidisaka.

²⁶ Na Nkumbu ya Yave, yina kele moyo, mpe na nkumbu ya nge mosi, ni yandi mosi Yave me kabikisa nge na kufwa bantu. Yandi me kabikisa nge na kuvutula yimbi. Bika ti bambeni ya nge, na bayina ke na kusosa na kusala nge yimbi, bawu kuvwanda mutindu Nabale.

²⁷ Mfumu ya munu, bika ti makabu yayi, kisadi ya nge, me natina nge, ba kabula yawu na bantu yina ke na kwendaka tambula na nge, mfumu ya munu.

²⁸ Lemvokila yimbi ya kisadi ya nge. Yave ke sala ti dikanda ya nge kuvwanda na kimfumu bantangu nyonso, samu ti nge ke na kunwanaka bamvita ya Yave. Mpe na luzingu ya nge nyonso, ata dyambu ya yimbi ke talana na sika ya nge.

²⁹ Ntangu muntu ke landa nge samu na kufwa nge, luzingu ya nge ke vwanda ya kubumbama mbote na sika ya Yave, Nzambi ya nge. Kasi bambeni ya nge, Yave ke tula bawu na kizukumununu samu na kulosa bawu ntama.

³⁰ Yave ke lungisa mambu nyonso ya mbote yina yandi zonzaka samu na nge. Yandi ke tula nge mfumu ya Isayeli.

³¹ Na ntangu yina, nge ke tala ve mpasi na ntima mpe nge ke vwanda ve na kyadi, samu ti nge vwandaka me kufwa bantu ya ngana ya mpamba, mpe samu ti nge sosaka na kuvutula nge mosi

yimbi. Mfumu ya munu, ntangu Yave ke sala nge mambu ya mbote, bambukila munu moyo, munu kisadi ya nge.»

³² Davidi vutulaka na Abingayile: «Nkembo na Yave, Nzambi ya Isayeli. Ni yandi me fidisa nge na kubwabana munu bubu yayi.

³³ Mu ke na kutonda nge samu na mayindu ya nge ya mbote. Bika ti Nzambi kusakumuna nge samu ti nge me kabikisa munu na kufwa bantu. Nge me kabikisa munu na kuvutula munu mosi yimbi.

³⁴ Yave, Nzambi ya Isayeli, me kabikisa munu na kusala nge yimbi. Mu me kudya ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo. Kana nge kwizaka ve nswalu na kubwabana munu, ata muntu mosi ya bakala, na kati ya dikanda ya Nabale, zolaka vwanda moyo tii na suka.»

³⁵ Davidi bakaka makabu yina Abingayile natinaka yandi. Davidi tubaka na yandi: «Vutuka na kizunu na yinzo ya nge. Nge me tala, mu me wila nge mpe mu me ndima mambu ya nge.»

Davidi kwelaka Abingayile

³⁶ Abingayile vutukaka na yinzo. Nabale vwandaka salisa mukembo mosi ya nene kuna na yinzo. Ya vwandaka mutindu mukembo ya ntinu. Nabale vwandaka ya kufuluka na nsayi. Yandi vwandaka ya kukola mingi. Na yina, Abingayile zabisaka yandi ata dyambu tii ntangu yina bwisi kutsyaka.

³⁷ Na suka, Nabale vwandaka dyaka ve ya kukola. Kento ya yandi zabisaka yandi mambu

nyonso yina lutaka. Ntima ya Nabale salaka mpasi mpe yandi tabukaka ngambu.

³⁸ Na manima keba ve ya bilumbu kumi, Yave bulaka dyaka Nabale mpe Nabale kufwaka.

³⁹ Ntangu Davidi kuwaka ti Nabale me kufwa, yandi tubaka: «Nkembo na Yave! Yandi me nwanina munu na kifingu yina Nabale pesaka munu. Yave kabikisaka munu na kusala yimbi. Yandi me vutula Nabale yimbi ya yandi mosi.» Na manima, Davidi fidisaka bisadi na kwenda zonza na Abingayile na kuvwanda kento ya yandi.

⁴⁰ Bisadi ya Davidi kwendaka na sika ya Abingayile, kuna na Kaamele. Bawu tubaka na yandi: «Davidi me fidisa beto na sika ya nge. Beto me kwiza baka nge, samu ti nge vwanda kento ya yandi.»

⁴¹ Abingayile telamaka mpe yandi kubwaka kizizi na ntoto. Yandi tubaka: «Mu me ndima. Mu kele kisadi ya yandi. Mu ke vwanda mundongo ya yandi samu na kusukulaka makulu ya bisadi ya mfumu ya munu.»

⁴² Abingayile telamaka nswalu mpe yandi bakaka mbuluku. Yandi na bisadi ya yandi tanu ya bakento, bawu landaka bantu ya Davidi mpe Abingayile kumaka kento ya Davidi.

⁴³ Davidi kwelaka Ayinowame, muntu ya mbanza Yizeleele. Ayinowame na Abingayile vwandaka bawu nyonso zole bakento ya Davidi.

⁴⁴ Sawule kwelisaka mwana ya yandi Mikale na sika ya Paleti. Mikale yina vwandaka kento ya Davidi. Paleti vwandaka mwana ya Layise, muntu ya bwala Ngalime.

26

Davidi mangaka dyaka na kufwa Sawule

¹ Bantu yina ke zingaka kuna na Zife kwendaka tala Sawule na Ngibeya. Bawu tubaka na yandi: «Nge zaba ti Davidi ke ya kubumbama kuna na mongo ya Akila, yina ke talasanaka na ntoto yina ata kima ke menaka?»

² Na yina, Sawule telamaka mpe yandi kwendaka na yinsi ya kuyuma ya Zife. Yandi kwendaka na mafunda tatu (3 000) ya binwani yina me lutila ngolo na Isayeli. Bawu kwendaka sosa Davidi kuna na yinsi ya kuyuma ya Zife.

³ Sawule yidikaka kivwandu ya yandi pene-pene na nzila, kuna na mongo ya Akila, yina ke talasanaka na ntoto yina ata kima ke menaka ve. Davidi vwandaka zinga na yinsi ya kuyuma. Mpe yandi zabaka ti Sawule vwandaka landa yandi kuna na yinsi ya kuyuma.

⁴ Davidi fidisaka bantu na kusosa kuzaba na mansweki. Mpe yandi zabaka ti, ya tsyelika, Sawule kumaka kuna.

⁵ Davidi telamaka na kukwenda mpe yandi kumaka na kivwandu yina Sawule yidikaka. Yandi talaka kisika yina vwandaka lala Sawule, na Abinele, mwana ya Nele, mfumu ya binwani ya yandi. Sawule vwandaka ya kulala na kati-kati ya kivwandu yango. Bantu ya yandi vwandaka ya kuzungidila yandi.

⁶ Davidi zonzaka na Ayimeleke, mu-Iti, mpe na Abisayi, mwana ya Seluya, mpangi ya Yowabe. Yandi yufulaka bawu: «Nani ke kwenda na munu kuna na kivwandu ya Sawule?» Abisayi vutulaka: «Munu, mu ke kwenda na nge.»

⁷ Na mpimpa, Davidi na Abisayi kwendaka na kivwandu yina vwandaka bantu ya Sawule. Sawule vwandaka ya kulala na kati-kati ya kivwandu yango. Yandi vwandaka na yisi ya pongi. Dyonga ya yandi vwandaka ya kutelama na ntoto, pene-pene na yintu ya Sawule. Abinele na bantu nyonso vwandaka ya kulala ya kuzungidila Sawule.

⁸ Abisayi tubaka na Davidi: «Bubu yayi, Nzambi me yekula mbeni ya nge na maboko ya nge. Bika ti mu kotisa yandi dyonga mbala mosi kaka, tii na ntoto. Mu ke bula ve yandi bambala zole.»

⁹ Davidi vutulaka na Abisayi: «Ve, kufwa yandi ve! Kubanza ve ti Yave ke pesa ve kitumbu na muntu yina me kufwa ntinu yina yandi byekaka.

¹⁰ Davidi tubaka: Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, ni Yave yandi mosi ke sukisa luzingu ya yandi. Kilumbu ya yandi lenda kuma, mpe yandi me kufwa. Yandi lenda kwenda na mvita, mpe yandi me kufwa kuna.

¹¹ Kasi, bika ti Yave kukabikisa munu na kufwa ntinu yina yandi byekaka. Baka dyonga yina kele pene-pene na yintu ya yandi, na diyuki ya yandi ya maza. Mpe beto kwenda ya beto.»

¹² Davidi bakaka dyonga na diyuki ya maza yina vwandaka pene-pene na yintu ya Sawule mpe bawu kwendaka ya bawu. Ata muntu talaka, ata muntu zabaka, ata muntu vumbukaka. Bawu nyonso vwandaka ya kulala, samu ti Yave pesaka bawu pongi mosi ya ngolo.

¹³ Davidi kwendaka na lweka ya nkaka. Yandi kwendaka telama ntama na zulu ya mongo ya nkaka. Kisika yina vwandaka Davidi vwandaka

ntama na kisika yina vwandaka Sawule.

¹⁴ Davidi lookaka na sika ya bantu ya Sawule samu na kubokila Abinele, mwana ya Nele: «Abinele, nge ke ndima ve?» Abinele vutulaka: «Yina nani ke na kusadila ntinu makelele?»

¹⁵ Davidi tubaka na Abinele: «Nge ke ve bakala? Nani na Isayeli me fwanana na nge? Kasi samu na yinki nge me keba ve ntinu, mfumu ya nge? Muntu mosi vwandaka me kwiza samu na kufwa ntinu!

¹⁶ Mambu yina nge me sala ke mbote ve. Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, beno fwana kufwa, samu ti beno me keba ve mfumu ya beno, ntinu yina Yave byekaka. Tala! Wapi sika kele dyonga ya ntinu? Tala! Wapi sika kele diyuki ya maza yina vwandaka pene-pene ya yintu ya yandi?»

¹⁷ Sawule zabaka ndinga ya Davidi. Yandi tubaka: «Yina ni nge Davidi, mwana ya munu?» Davidi vutulaka: «Ntinu, mfumu ya munu, ya ke ni munu.»

¹⁸ Davidi tubaka dyaka: «Mfumu ya munu, samu na yinki nge ke na kulandaka kisadi ya nge? Yinki mu salaka? Wapi dyambu ya yimbi mu salaka?

¹⁹ Ntinu, mfumu ya munu, mulemvo ya nge, kuwa mambu yina munu, kisadi ya nge, ke zonga na nge. Kana ni Yave tumisaka nge na kukwamisa munu, bika ti yandi kundima munkayulu. Kasi, kana ni bantu ke na kutumisa nge, bika ti Yave kusiinga bawu. Samu ti bubu yayi, bawu ke na kubingisa munu. Bawu ke na kuyimina munu na kuvwanda na yinsi yina Yave pesaka na bantu ya yandi. Bawu ke na kutuba na munu: “Kwenda

sadila banzambi ya nkaka!”

²⁰ Mu zola ve kufwa ntama na Yave. Samu ti ntinu ya Isayeli me kwenda na muzingu ya kwen-daka sosa mwa dikasa ya mpamba ya kibulu. Yandi ke na kulanda munu mutindu ba ke landaka ngwadi na myongo.»

²¹ Sawule tubaka: «Davidi, mwana ya munu, mu me sala yimbi. Vutuka, mu ke sala dyaka nge yimbi ve, samu ti bubu yayi, luzingu ya munu me vwanda ntalu na meso ya nge. Mu me sala mutindu kilawu, mu me sala yimbi ya nene mingi.»

²² Davidi vutulaka: «Dyonga ya ntinu, yawu yayi. Bika ti mosi na bisadi kusabuka na kwiza baka yawu.

²³ Yave ke vutula na muntu ni muntu mutindu kele kusungama mpe kukwikama ya yandi. Bubu yayi, Yave me yekula nge na maboko ya munu. Kasi mu me zola ve na kufwa nge, samu ti nge kele ntinu yina Yave byekaka.

²⁴ Luzingu ya nge me vwanda ntalu na meso ya munu. Bika ti luzingu ya munu mpe kuvwanda ntalu na meso ya Yave. Yandi kuula munu na bampasi ya munu nyonso.»

²⁵ Sawule tubaka na Davidi: «Davidi, mwana ya munu, bika ti Nzambi kusakumuna nge. Nge ke nunga na mambu nyonso yina nge ke sala.» Na manima, Davidi kwendaka ya yandi mpe Sawule vutukaka na yinzo ya yandi.

27

Davidi bumbamaka na sika ya ba-Filiseti

¹ Davidi tubaka na yisi ya ntima: «Kilumbu kele yina Sawule ke lenda na kufwa munu. Ya kele mbote ti mu kima ya munu na yinsi ya ba-Filiseti. Sawule ke bika na kwendaka sosa dyaka munu na yinsi nyonso ya Isayeli. Na yina, mu ke vuuka.»

² Davidi telamaka na bankama sambanu (600) ya babakala yina vwandaka na yandi. Bawu kwendaka na sika ya Akise, mwana ya Mawoke. Akise vwandaka ntinu ya mbanza Ngate.

³ Davidi zingaka na sika ya Akise, kuna na Ngate, yandi na bantu ya yandi. Konso muntu vwandaka na dikanda ya yandi. Davidi vwan-daka na bakento ya yandi zole: Ayinowame, mu-Yizeleele, mpe Abingayile, yina vwandaka kento ya Nabale, muntu ya mbanza Kaamele.

⁴ Ba zabisaka Sawule ti Davidi kimaka ya yandi na Ngate. Na yina, Sawule bikaka na kusosa dyaka yandi.

⁵ Kilumbu mosi, Davidi tubaka na Akise: «Kana nge lakisa munu bumbote ya nge, bika ti ba pesa munu kisika mosi ya kuvwanda kuna na kati ya babwala. Samu na yinki kisadi ya nge ke vwanda kisika mosi na nge na mbanza ya kintinu?»

⁶ Kaka na kilumbu yina, Akise pesaka yandi mbanza Sikelange. Ni yawu yina, Sikelange kele mbanza ya bantinu ya Yuda tii bubu yayi.

⁷ Davidi zingaka mvula mosi na bangonda yiya na yinsi ya ba-Filiseti.

⁸ Davidi na bantu ya yandi vwandaka kwenda nwanisa ba-Ngesule, ba-Ngilezi na ba-Amaleke. Bantangu nyonso, ni bantu yina vwandaka zinga na kizunga yina, kubanda na Sule tii na Ngipiti.

⁹ Davidi vwandaka mwangisa bayinsi yango. Yandi vwandaka bika ata kento to bakala ya moyo. Yandi vwandaka baka mameme, bankombo, bangombe, bambuluku, basamo na bilele. Yandi vwandaka vutuka na sika ya Akise.

¹⁰ Akise vwandaka na kifu ya kuyufulaka Davidi: «Ba nani beno me kwenda nwanisa bubu yayi?» Davidi vwandaka vutula: «Beto me kwenda nwanisa bantu ya Nengeve ya yisi ya Yuda.» To: «Beto me kwenda nwanisa bantu ya sude ya kizunga ya ba-Yelameele.» To: «Beto me kwenda nwanisa bantu ya sude ya kizunga ya ba-Keni.»

¹¹ Davidi vwandaka bika ve ata kento to bakala ya moyo samu na kunata bawu na Ngate. Yandi vwandaka banza mutindu yayi: «Bawu lenda kwenda funda munu ti “Davidi me sala mambu yayi.”» Ni mutindu yina yandi vwandaka sala ntangu nyonso yina yandi vwandaka na yinsi ya ba-Filiseti.

¹² Akise tulaka kivuvu ya yandi na Davidi. Akise vwandaka banza mutindu yayi: «Davidi me kuma muntu ya yimbi na meso ya Isayeli, bantu ya yandi mosi. Na yina, yandi ke vwanda kisadi ya munu ya bantangu nyonso.»

28

¹ Na ntangu yina, ba-Filiseti yonzikaka binwani ya bawu samu na kukwenda nwanisa Isayeli. Akise tubaka na Davidi: «Nge fwana kuzaba ti, nge na bantu ya nge, beno ke kwenda kintwadi na munu na muzingu.»

² Davidi vutulaka na Akise: «Mambu ve, ni nge ke zaba yinki kisadi ya nge ke sala.» Akise tubaka na Davidi: «Mu ke tula nge nkebi ya munu ya seko.»

Sawule kwendaka tala nganga

³ Samwele kufwaka yimeni. Isayeli nyonso dilaka yandi. Bawu tulaka yandi na ndyamu na mbanza ya yandi, Lama. Sawule bingisaka na yinsi ya yandi bantu nyonso yina ke sololaka na bantu ya kufwa mpe bantu yina ke talaka mambu.

⁴ Kilumbu mosi, ba-Filiseti yonzamaka samu na muzingu. Bawu kwizaka yidika kivwandu ya bawu na bwala Suneme. Sawule mpe yonzikaka Isayeli nyonso. Bawu kwendaka yidika kivwandu ya bawu na Ngilebowa.

⁵ Ntangu Sawule talaka kivwandu ya ba-Filiseti, yandi kumaka na boma mpe yandi tekitaka mingi.

⁶ Yandi yufulaka luzolo ya Yave. Kasi, Yave pesaka yandi mvutu ve, ata na bandosi, ata na Ulime*, ata na mimbikudi.

⁷ Sawule tubaka na bisadi ya yandi: «Beno sosila munu kento yina ke sololaka na bantu ya kufwa, mu ke kwenda tala yandi.» Bisadi vutulaka na Sawule: «Na Ene-Dole ya kele na kento mosi yina ke sololaka na bantu ya kufwa.»

⁸ Sawule lwataka bilele ya nkaka, samu ti ba zaba yandi ve. Yandi kwendaka kintwadi na bantu zole. Bawu kwendaka kuma na yinzo ya kento yango na mpimpa. Sawule tubaka: «Mu

* **28:6 Ulime:** Yawu vwandaka mwa kima yina banganga-Nzambi vwandaka sadila mutindu dzeke samu na kuzaba luzolo ya Nzambi.

zola ti nge sala bunganga samu na kubokila muntu muntu ya kufwa, yina mu ke zabisa nge.»

⁹ Kento vutulaka na Sawule: «Nge mosi nge zaba mambu yina Sawule salaka. Yandi bingisaka na yinsi yayi bantu nyonso yina ke sololaka na bantu ya kufwa mpe bantu yina ke talaka mambu. Samu na yinki nge me kwiza tambila muntu mutambu ya kufwa muntu?»

¹⁰ Sawule kudya ndefi na Nkumbu ya Yave. Yandi tubaka: «Mu me kudya ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo. Nge ke kuzwa ve ata mambu na dyambu yayi.»

¹¹ Kento yango yufulaka yandi: «Wapi muntu ya kufwa mu ke bokila samu na nge?» Sawule tubaka: «Bokila muntu Samwele.»

¹² Ntangu kento yina talaka Samwele, yandi lookaka na ngolo, mpe yandi tubaka na Sawule: «Samu na yinki nge me vuna muntu? Nge kele Sawule!»

¹³ Ntinu tubaka na yandi: «Kuvwanda ve na boma. Yinki nge me tala?» Kento tubaka na Sawule: «Mu me tala nzambi mosi ke na kudasika na yisi ya ntoto.»

¹⁴ Sawule yufulaka kento: «Wapi mutindu yandi kele?» Kento vutulaka: «Bakala mosi ya kiboba, yina me vwata kiyunga. Yandi ke na kwizaka yuluka.»

Sawule zabaka ti yina ni Samwele. Yandi kubwaka kizizi na ntoto.

¹⁵ Samwele tubaka na Sawule: «Samu na yinki nge me zenga mvundulu ya muntu? Nge me bokila muntu samu na yinki?» Sawule tubaka: «Mu ke na kutalaka boma mingi. Ba-Filiseti ke na kunwanisa

munu. Nzambi me losa munu. Yandi ke na kupesa munu mvutu ve. Ata na mimbikudi, ata na bandosi. Ni yawu yina, mu me bokila nge samu na kuzaba yinki mu ke sala.»

¹⁶ Samwele tubaka: «Samu na yinki nge ke na kuyufula munu? Awa ti Yave me losa nge, mpe yandi me kuma mbeni ya nge.

¹⁷ Yave me sala mutindu yandi zabisaka nge na yinwa ya munu. Yave me botola kintinu na maboko ya nge. Yandi me pesa yawu na nkundi ya nge Davidi.

¹⁸ Nge tumamaka ve na mambu ya Yave. Nge salaka ve na ba-Amaleke mutindu vwandaka zola Yave na kati ya nkele ya yandi. Ni yawu yina, bubu yayi, Yave ke na kusala nge mambu ya mutindu yayi.

¹⁹ Yandi ke yekula mpe Isayeli na maboko ya ba-Filiseti, kintwadi na nge. Mbasi, nge na bana ya nge ya babakala, beno ke vwanza na munu na yinsi ya bantu ya kufwa. Yave ke yekula mpe binwani ya Isayeli na maboko ya ba-Filiseti.»

²⁰ Kaka na ntangu yina, Sawule kubwaka, nzutu ya yandi nyonso na ntoto. Yandi vwandaka na boma mingi samu na mambu yina Samwele tubaka. Ngolo mpe

manisaka yandi na nzutu, samu ti kilumbu ya muvimba tii mpimpa nyonso, yandi kudyaka ata kima.

²¹ Kento yina kwizaka pene-pene ya Sawule. Yandi talaka ti Sawule vwandaka na boma mingi. Yandi tubaka na Sawule: «Kisadi ya nge me sala mutindu nge me zonza. Mu me yekula luzingu ya munu na kusala mutindu nge me tumisa munu.

²² Mulemvo ya nge, na ntangu yayi, nge mpe, wila kisadi ya nge. Bika ti mu pesa nge mwa ndambu ya madya nge kudya, samu ti nge kuzwa ngolo ya kukwenda.»

²³ Sawule mangaka ya yandi mpe yandi tubaka: «Mu ke kudya ve.» Kasi bisadi ya yandi na kento yango bikaka ve na kulomba yandi na kudya, mpe yandi wilaka bawu. Na yina, yandi vumbukaka na ntoto mpe yandi vwandaka na mfulu.

²⁴ Kento yango vwandaka na mwana ya ngombe ya mafuta na yinzo. Yandi kufwaka yawu na nswalu. Na manima, yandi bakaka faline. Yandi yidikaka kiputi ya mampa yina vwandaka ve na levule mpe yandi lambaka mampa.

²⁵ Yandi pesaka madya yina na Sawule mpe na bisadi ya yandi. Bawu kudya mpe bawu vutukaka ya bawu, kaka na mpimpa yina.

29

Ba-Filiseti vutulaka Davidi

¹ Ba-Filiseti yonzikaka binwani nyonso ya bawu kuna na Afeke. Bantu ya Isayeli mpe yidikaka kivwandu ya bawu pene-pene na yinto ya maza yina kele na Yizeleele.

² Bamfumu ya ba-Filiseti vwandaka tambula na mantwala ya bankonga ya nkama (100) ya binwani mpe bankonga ya funda (1 000) ya binwani. Davidi na bantu ya yandi vwandaka landa na manima kintwadi na Akise.

³ Bamfumu ya ba-Filiseti yufulaka: «Ba-Ebeleyo yayi kele ba nani?» Akise vutulaka na bamfumu ya ba-Filiseti: «Beno zaba ve ti yayi ni Davidi, yina vwandaka kisadi ya Sawule, ntinu ya Isayeli?»

Yandi me sala mvula mosi to zole na sika ya munu kwaku. Kasi kubanda kilumbu yina yandi bikaka mfumu ya yandi tii bubu yayi, mu me tala ve dyambu mosi ya yimbi na yandi.»

⁴ Bamfumu ya ba-Filiseti dasukilaka Akise. Bawu tubaka na yandi: «Vutula muntu yayi na mbanza yina nge pesaka yandi na kuzinga! Yandi ke kwenda ve na muzingu nzila mosi na beto, samu ti yandi lenda balukila beto. Yinki yandi lenda sala samu ti mfumu ya yandi kundima dyaka yandi? Ni kufwa ve binwani ya beto yayi?»

⁵ Yayi ni Davidi yango ve, yina ba vwandaka yimbidila na kubina? Ba vwandaka tuba ti: «Sawule me kufwa mafunda ya yandi, kasi Davidi me kufwa mafunda kumi ya bambeni ya yandi!»

⁶ Akise bokilaka Davidi mpe yandi tubaka na yandi: «Mu me kudya ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo. Nge kele muntu ya kusungama. Munu mosi, mu ke na kutala ti ya ke dyambu ya mbote ti nge vwanda na munu ntangu beto ke kwenda na mvita mpe ntangu beto ke vutuka na kivwandu, samu ti kubanda kilumbu yina nge kwizaka na sika ya munu tii bubu yayi, mu me tala ve dyambu ya yimbi na nge. Kasi, na meso ya bamfumu ya ba-Filiseti, nge kele ve muntu ya mbote.

⁷ Vutuka ya nge na kizunu, samu ti nge fwemisa ve bamfumu ya ba-Filiseti.»

⁸ Davidi tubaka na Akise: «Yinki mu me sala? Kubanda kilumbu yina munu, kisadi ya nge, mu kwizaka na sika ya nge tii bubu yayi, wapi dyambu ya yimbi nge me tala na munu? Samu na

yinki mu lenda kwenda nwanisa ve bambeni ya ntinu, mfumu ya munu?»

⁹ Akise vutulaka na Davidi: «Mu zaba ti nge ke muntu ya mbote. Mu ke na kutala nge mutindu mbazi ya Nzambi. Kasi bamfumu ya ba-Filiseti me tuba: “Yandi ke kwenda ve na beto na mvita!”

¹⁰ Na yina, mbasi nge vumbuka na suka-suka. Nge na bisadi ya mfumu ya nge yina kwizaka na nge. Beno vumbuka na suka-suka. Beno kwenda ntangu bwisi ke kutsya.»

¹¹ Davidi na bantu ya yandi vumbukaka na suka-suka samu na kuvutuka na yinsi ya ba-Filiseti. Na manima, ba-Filiseti kwendaka na Yizeleele.

30

Davidi landaka ba-Amaleke

¹ Na kilumbu ya tatu, Davidi na bantu ya yandi kumaka na mbanza Sikelange. Ba-Amaleke vwan-daka me kwiza nwanisa Sikelange mpe bantu ya Nengeve. Bawu mwangisaka mbanza Sikelange mpe bawu yokaka yawu.

² Bawu bwilaka bakento na bayina nyonso vwandaka kuna, kubanda bana ya fyoti tii bantu ya kukula. Bawu kufwaka muntu ve. Kasi bawu nataka bawu mpe bawu landaka nzila ya bawu.

³ Ntangu Davidi na bantu ya yandi kumaka na mbanza, bawu talaka ti ba yokaka mbanza yango. Ba bwilaka bakento ya bawu, bana ya bawu ya babakala na ya bakento mpe ba nataka bawu na bunkole.

⁴ Davidi na bantu yina vwandaka na yandi kufwaka na kudila. Bawu dilaka tii ntangu ngolo ya kudila manisaka bawu.

⁵ Ba nataka bakento nyonso zole ya Davidi na bunkole: Ayinowame, muntu ya mbanza Yizeleele, na Abingayile yina vwandaka kento ya Nabale, muntu ya mbanza Kaamele.

⁶ Davidi vwandaka zaba dyaka ve yinki ya kusala, samu ti bantu vwandaka zola kufwa yandi na matadi. Bantu nyonso vwandaka na nkele ya kulutila mpe konso muntu vwandaka banza bana ya yandi ya babakala to bana ya yandi ya bakento. Kasi, Davidi kuzwaka nkindusulu na Yave, Nzambi ya yandi.

⁷ Davidi tubaka na nganga-Nzambi Abyatale, mwana ya Ayimeleke: «Natina munu ntete efode awa.» Abyatale natinaka Davidi yawu.

⁸ Davidi yufulaka Yave: «Kana mu landa nkonga yina, mu ke kuzwa bawu?» Yave vutulaka na Davidi: «Landa bawu, nge ke kuzwa bawu. Nge ke kuula bantu yina ba me nata.»

⁹ Davidi kwendaka na babakala bankama sambanu (600) yina vwandaka na yandi. Bawu kumaka na mudimba ya Besole. Bayina bikanaka na manima telamaka kuna.

¹⁰ Davidi tatamanaka na kukwenda na bankama yiya (400) ya babakala. Bankama zole (200) ya nkaka bikanaka. Bawu vwandaka ya kulemba mpe bawu lendaka dyaka ve na kusabuka muzumba ya Besole.

¹¹ Kuna na matiti, ba talaka muntu mosi ya yinsi ya Ngipiti. Ba bakaka yandi mpe ba nataka yandi na sika ya Davidi. Ba pesaka yandi madya na

maza ya kunwa.

¹² Bawu pesaka yandi mpe ndambu ya bambuma ya fike ya kuyuma, na mabokeye zole ya bambuma ya vinu ya kuyuma. Yandi kudyaka mpe yandi kuzwaka dyaka ngolo, samu ti yandi salaka bilumbu tatu ya muvimba, mpimpa na ntangu, kudya ve, kunwa ve.

¹³ Davidi yufulaka yandi: «Nge ke mundongo ya nani? Wapi sika nge me katuka?» Yandi vutulaka: «Mu ke mu-Ngipiti, mundongo ya mu-Amaleke mosi. Mfumu ya munu bikaka munu ya me kuma bilumbu tatu, samu ti mu vwandaka na kimbevo.

¹⁴ Ni beto kwendaka nwanisa bantu ya Nengeve ya ba-Kelete, na bantu ya kizunga Yuda, na bantu ya Nengeve ya Kalebe. Beto yokaka mpe mbanza Sikelange.»

¹⁵ Davidi tubaka na yandi: «Nge lenda nata munu na sika ya nkonga yina?» Muntu yango tubaka: «Kudya ndefi na nkumbu ya Nzambi ti nge ke kufwa munu ve, mpe nge ke yekula munu na maboko ya mfumu ya munu ve. Na manima, mu ke nata nge na sika ya nkonga yina.»

Davidi nungaka ba-Amaleke

¹⁶ Muntu yango nataka Davidi. Ba-Amaleke vwandaka ya kumwangana na yinsi nyonso. Bawu vwandaka kudya ya bawu mpe kunwa. Bawu vwandaka sala mukembo na bima nyonso ya mingi-mingi yina bawu bakaka na yinsi ya ba-Filiseti mpe na yinsi ya Yuda.

¹⁷ Davidi nwanisaka bawu kubanda na suka tii na nkokila ya kilumbu yina landaka. Ata muntu

vuukaka. Kaka bankama yiya (400) ya bantwenya yina yulukaka na zulu ya basamo mpe kimaka.

¹⁸ Davidi kuulaka nyonso yina ba-Amaleke bakaka. Yandi kuulaka mpe bakento ya yandi nyonso zole.

¹⁹ Ata muntu mosi vwandaka kondwa, kubanda na bana ya fyoti tii na bantu ya kukula, bana ya bakento na bana ya babakala. Bima nyonso yina ba bakaka, ya vwandaka ya kulunga. Davidi vutukaka na nyonso.

²⁰ Davidi bakaka bibulu nyonso: mameme, bankombo na bangombe. Bayina vwandaka nata bibulu yango vwandaka tuba: «Yayi ni bibulu yina Davidi me baka.»

²¹ Davidi kumaka na sika ya bankama zole (200) ya babakala yina bikanaka na Besole, bayina lendaka dyaka ve na kulanda yandi, samu ti bawu vwandaka ya kulemba. Davidi tubaka na bawu na kubikana na muzumba ya Besole. Bantu yango kwizaka bwabana Davidi na bantu yina vwandaka na yandi. Davidi belamaka pene-pene na bawu mpe yandi yufulaka bawu wapi mutindu vwandaka mavimpi ya bawu.

²² Kasi na kati ya babakala yina kwendaka na Davidi, ya vwandaka na bantu ya ntima yimbi, bantu ya ntima-ngolo. Bawu tubaka: «Bantu yayi kwendaka ve na beto. Beto ke pesa bawu ata kima na kati ya bima yina beto me kuzwa. Konso muntu ke baka kaka kento ya yandi na bana ya yandi. Ba baka mpe ba kwenda ya bawu!»

²³ Davidi tubaka: «Bampangi ya munu, beno sala ve mutindu yina na bima yina Yave me pesa beto. Yandi me keba beto, mpe yandi me yekudila beto

nkonga ya binwani yina kwizaka nwanisa beto.»

²⁴ Nani ke ndima mambu ya beno?

«Kikunku ya muntu yina me kwenda na kunwana fwana kuvwanda mutindu mosi na kikunku ya muntu yina me bikana

samu na kukenga bifunda.

Bawu fwana kuzwa mutindu mosi.»

²⁵ Kubanda na kilumbu yina, ba bandaka na kusalaka mutindu yina tii na bantangu yina landaka. Davidi salaka ti lukanu yina kuvwanda Musiku na Isayeli tii bubu yayi.

²⁶ Ntangu Davidi kumaka na Sikelange, yandi bakaka ndambu ya bima yina ba nataka samu na kufidisa yawu na sika ya bakuluntu ya Yuda, bayina vwandaka bankundi ya yandi. Yandi tubaka na bawu: «Yayi ni makabu ya beno na kati ya bima yina beto me baka na sika ya mitantu ya Yave.»

²⁷ Yandi fidisaka yawu na sika ya bayina vwandaka na Betele, na bayina vwandaka na Lamote ya Nengeve, na bayina vwandaka na Yatile,

²⁸ na bayina vwandaka na Alowele, na bayina vwandaka na Sifemote, na bayina vwandaka na Esetemowa,

²⁹ na bayina vwandaka na Lakale, na bayina vwandaka na bambanza ya ba-Yelamele mpe na bambanza ya ba-Keni,

³⁰ na bayina vwandaka na Olema, na bayina vwandaka na Bole-Asane, na bayina vwandaka na Atake,

³¹ na bayina vwandaka na Ebelone mpe na bayina vwandaka na bisika nyonso yina Davidi lutilaka na bantu ya yandi.

31

Lufwa ya Sawule

¹ Ba-Filiseti vwandaka nwana na bantu ya Isayeli. Binwani ya Isayeli kimaka ba-Filiseti. Bantu ya Isayeli mingi kufwaka na mongo ya Ngilebowa.

² Ba-Filiseti landaka mpe fyetikisaka Sawule na bana ya yandi. Bawu kufwaka bana ya Sawule: Yonatane, Abinadabe mpe Malekiswa.

³ Muzingu lutilaka ngolo samu na yandi mosi Sawule. Binwani yina vwandaka na minani mpe talaka yandi, mpe Sawule tekitaka mingi na mantwala ya bawu.

⁴ Sawule tubaka na kinati-binwanunu ya yandi: «Basisa mbele ya nge ya mvita mpe kufwa munu. Mu zola ve ti bantu yayi, yina ba zengaka ve bubakala, kwiza kufwa munu. Mu zola ve ti ba sakinina munu. Kasi kinati-binwanunu ya yandi mangaka ya yandi, samu ti yandi vwandaka na boma mingi. Na yina, Sawule bakaka mbele ya mvita ya yandi mosi mpe yandi kubwaka na zulu ya yawu.

⁵ Ntangu kinati-binwanunu ya Sawule talaka ti Sawule me kufwa, yandi mpe kubwaka na zulu ya mbele ya yandi ya mvita mpe yandi kufwaka.

⁶ Na kilumbu yina, Sawule, na bana ya yandi tatu ya babakala, na kinati-binwanunu ya yandi, na bantu ya yandi nyonso, bawu nyonso kufwaka.»

⁷ Bantu ya Isayeli yina vwandaka na simu ya nkaka ya mudimba mpe bayina vwandaka na simu ya nkaka ya Yolodani, bawu talaka ti bantu ya Isayeli vwandaka kima. Bawu talaka mpe ti

Sawule na bana ya yandi kufwaka. Na yina, bawu bikaka bambanza ya bawu mpe bawu kimaka ya bawu. Na manima, ba-Filiseti kwizaka zinga na bambanza yango.

⁸ Na kilumbu yina landaka, ba-Filiseti kwizaka samu na kubaka bima ya bantu yina kufwaka na mvita. Bawu talaka bamvumbi ya Sawule na ya bana ya yandi nyonso tatu, yina kufwaka na mongo ya Ngilebowa.

⁹ Bawu zengaka yintu ya Sawule mpe bawu bakaka binwanunu ya yandi. Bawu fidisaka bantu na kwenda mwangisa nsangu yango na yinsi nyonso ya ba-Filiseti, na bayinzo ya banzambi ya bawu mpe na sika ya bantu nyonso.

¹⁰ Bawu tulaka binwanunu ya Sawule na yinzo ya banzambi Asetalete, mpe bawu komaka nzutu ya Sawule na kibaka ya lupangu ya mbanza Bete-Seyane.

¹¹ Bantu ya Yabese, na kizunga ya Ngalaade, kuwaka mambu yina ba-Filiseti salaka na Sawule.

¹² Babakala nyonso yina vwandaka na ngolo telamaka na kukwenda na Bete-Seyane. Bawu tambulaka mpimpa nyonso. Bawu kwendaka baka nzutu ya Sawule na banzutu ya bana ya yandi, yina vwandaka na kibaka ya lupangu. Na manima, bawu vutukaka na yawu na Yabese. Bawu yokaka yawu kuna.

¹³ Bawu bakaka mikwa ya bawu mpe bawu zikaka yawu kuna na Yabese, na yisi ya yinti mosi yina ba ke bokilaka tamalise. Na manima, bawu minaka nsoki bilumbu nsambwadi.

Mambu ya Nzambi
The Holy Bible in the Kitoba language of Congo
Bible entier en Kituba de Congo-Brazzaville

copyright © 2025 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kituba)

Contributor: Wycliffe USA

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source files dated 14 May 2025

a854b3e0-daa0-5e79-9026-5b48865cc4ea